

DATED
NEWS
DELIVER BY
SATURDAY
MAY 13

LAIKS

WEEKLY NEWS
PERIODICAL
POSTAGE PAID
ST PETERSBURG, FL
AND ADDITIONAL
MAILING OFFICE
(USPS 301-500)
ISSN 1089-8832

«LAIKS» IS PUBLISHED SINCE 1949 // «LAIKS» IZNĀK NO 1949. GADA
Published 48 times per year except the first week in January, the first week of May, the last week in June, the last week in December
Published weekly by: Latvian Newspaper «Laiks», Inc., 6145 SUN BLVD Apt. 203, ST PETERSBURG, FL 33715
POSTMASTER: Send address change to: «Laiks», 4B S HERON ST MANCHESTER, NJ 08759
E-mail: LaiksDSR@aol.com

Lasiet tīmeklī!
www.laiks.us

Volume LXXIV Nr. 18 (6100)

2023. gada 13. maijs – 19. maijs

4. maijs LATVIJĀ

Jānis Peters

trolejbusa galapunkts pie Brīvības pieminekļa

*tepat ir mūsu svētā
un tālā brīvība
mēs atnākuši esam
kā bija norunāts*

*tepat vien viņa dzīvo
tās vaigs ir raizēm klāts
mēs atnākuši esam
kā bija norunāts*

*sen varējām te atnākt
kad laiks bij sīks un kluss
kad galapunktā nāca
pilns ļaužu trolejbuss*

*pilns trolejbuss ar mūsu
ar sāļām asarām
bet atbraukuši bijām
kur galapunkts bij tām*

*mēs braucām svētai apkārt
bet nedzīvojam tā
kā bija zvērēts domāts
kā bija norunāts*

*tepat ir mūsu svētā
un tālā brīvība
mēs atnākuši esam
kā bija norunāts*

4. maijā Latvijā un citviet pasaulē svinēja Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas deklarācijas pasludināšanas 33. gadadienu. Rīgā bija daudzveidīga kultūras pasākumu programma pilsetas parkos, skvēros un kultūras centros. Ikviens tika aicināts piedalīties tradicionālajā “Ziedu Latvijas” veidošanā pie Brīvības pie-

minekļa. Tautas tēpu centrs “Senā klēts” aicināja uzvilkt tautas tēpu par godu Latvijai un piedalīties tradicionālajā tautas tēpu gājienā, nolikt ziedus pie Brīvības pieminekļa, kā arī pēc tam apmeklēt svētku koncertu Rātslaukumā. Vēlāk ziedus pie Brīvības pieminekļa ziedus nolika arī amatpersonas.

Ziedus pie Brīvības pieminekļa nolika mūsu laikraksta lasītāja, pensionētā skolotāja Anna Vērpe. Viņa saka: “Mīlie tautieši, brauciet mājās - celsim Latviju kopā!”

Alūksnē bija Nacionālo bruņoto spēku diena. No rīta notika dievkalpojums Alūksnes Eņģēliski luteriskajā baznīcā, pēc tam pie Alūksnes Jaunās pils Latvijas un ārvalstu bruņoto spēku, Valsts robežsardzes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Valsts policijas un Jaunsardzes vienību un tehnikas parāde, kuŗu pieņēma Valsts prezidents Egils Le-

vits. Parādi papildināja aviācijas pārlidojumi.

Pēc parādes Pilssalas stadionā varēja aplūkot militārās tehnikas, ieroču un ekipējuma standus, kā arī dažādus paraugdemonstrējumus: Nacionālo bruņoto spēku Militārās policijas kinologu, Valsts robežsardzes vienības kinologu, Valsts policijas kinologu un hipologu, kā arī Valsts

policijas kolledžas tuvcīņas un Zemessardzes 54. kaujas atbalsta bataljona paraugdemonstrējumus sprādzienbīstamu priekšmetu iznīcināšanā. Notika arī Nacionālo bruņoto spēku Štāba orķestra defilē un Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnazijas orķestra defilē programma, kā arī Latvijas un ārvalstu bruņoto spēku un Alūksnes pārstāvju sadraudzības spēles futbolā.

Foto: LETA

Latvian newspaper

LAIKSFrequency: WKLY EXC 1ST WK - JAN, 1ST WK - MAY,
LAST WK - JUN; LAST WK - DEC**Latviešu nedēļas laikraksts**Iznāk sestdienās, 48 reizes gadā
Abonēšanas maksa ASV dolāros:
3 mēn. US \$ 50.00
6 mēn. US \$ 100.00**Redakcija Rīgā**, Gertrūdes ielā 27, Rīga, LV-1011, Latvija.
Tālr.: +371 67326761, fakss: +371 67326784
e-pasts - redakcija@laiks.us
mājaslapa - www.laiks.us**Redaktore:** Ligita Kovtuna
mob. tālr.: +371 29439423. e-pasts: ligita@laiks.us**Par REKLĀMU un SLUDINĀJUMIEM,
kas iesniegti LATVIJĀ, maksājumi notiek EURO.**Neizlietotus manuskriptus un fotoattēlus redakcija neuzglabā.
Redakcijai ir tiesības iesūtītos materiālus izmantot arī saīsinātus.Laikrakstā iespiestajos, ar autora vārdu vai iniciāļiem
parakstītajos rakstos izteiktās domas ar redakcijas viedokli
par pašu jautājumu var arī nesaskanēt.
Par reklāmas vai sludinājuma saturu atbild reklamdevējs.Sarīkojumu un dievkalpojumu ziņas sūtīt Inesei Zaķis
e-pasts: rigaven@aol.com**Par REKLĀMU un SLUDINĀJUMIEM,
kas iesniegti ASV, maksājumi notiek ASV dolāros.**Sēru sludinājumus un adresu maiņas sūtiet pēc adreses
4B S HERON ST MANCHESTER, NJ 08759
e-pasts: LaiksDSR@aol.comJa vēlaties saņemt vairāk informācijas par avīzi,
lūdzu, zvaniet LAIKA ASV tālr.: 727 385-4256**Sākas Dziesmu svētku bilešu tirdzniecība**

Bilešu tirdzniecība uz Svētku maksas pasākumiem notiks pakāpeniski, sniedzot interesentiem iespēju nopirkt interneta veikalā biletes uz dažādu nozaru koncertiem.

No 15. maija biletes internetā būs iespējams iegādāties uz 15 notikumiem: Garīgās mūzikas koncertu, diriģentu koŗa koncertu "Diriģents", vietas tribinē Svētku gājiena laikā, Svētku Atklāšanas koncertu, vokālo ansambļu mūsdienu mūzikas koncertu "Skaņu portreti", vokālo ansambļu garīgās mūzikas koncertu "Dievs. Daba. Cilvēks", bērnu un jauniešu vokālo ansambļu koncertu "Es vēlos sev ko pastāstīt", pūtēju orķestru lielkoncertu "Laiks iet pāri" un pūtēju orķestru latviešu mūzikas koncertu "Partitūra svētkiem", kokļu mūzikas lielkoncertu "Laika upe" un nakts koncertiem – "Gaismas dārzs" un "Nakts dziesma", mazākumtautību kopu koncertu "Sauls dziesmas audeklā", vokāli simfoniskās mūzikas koncertu "Šūpulis", tautas tērpu skati "Mēnesnīcā" un tautas mūzikas koncertu "Trejdeviņi spēlmaniši".**No 17. maija** pircējiem intere neta tirdzniecībā būs pieejamas biletes uz deju koncertiem: lielkoncertu "Balts" Arēnā Rīga un lieluzvedumu "Mūžīgais dzinējs" Daugavas stadionā.**No 19. maija** tirdzniecībā internetā būs pieejamas biletes uz koŗu lielkoncertu "Tīrums" un tā ģenerālmēģinājumu, Noslēguma koncertu "Kopā augšup" un tā ģenerālmēģinājumu, kā arī Sadziedāšanas nakti (noslēguma koncerta bilešu īpašniekiem nav nepieciešams iegādāties atsevišķas biletes).**No 22. maija** biletes, kas netiks izpirktas internetā, būs iespēja iegādāties arī kasēs, kā arī būs iespēja izpirkt biletes iepriekšējā rezervācijā. No 12. jūnija varēs izpirkt iepriekšējā rezervācijā pieteiktās biletes, kas netiks izpirktas.**Iespējas Svētku dalībniekiem**Svētku dalībniekiem būs iespēja **bez maksas** apmeklēt Atklāšanas koncertu, tautas lietiskās mākslas izstādi "Mēnesnīcā", pūtēju orķestru lielkoncertu "Laiks iet pāri" un zaļumballi,koŗu lielkoncertu "Tīrums. Dziesmas ceļš" un tā ģenerālmēģinājumu (stāvvietās), Noslēguma koncerta ģenerālmēģinājumu (stāvvietās) un Noslēguma koncertu "Kopā augšup" (stāvvietās), kā arī Sadziedāšanas nakti. Šajā reizē teju 41 000 dalībnieku bija iespēja **iepriekšējā rezervācijā** izpirkšanai pieteikties vienai biletei uz savas nozares Svētku koncertu, pieteicās teju 33 000 dalībnieku. Šīs biletes dalībniekiem būs iespēja izpirkt no 22. maija līdz 4. jūnijam.

Vienā pirkuma reizē uz vienu pasākumu varēs iegādāties ne vairāk kā četras biletes. Visas iepriekšējā rezervācijā pieteiktās biletes, kas netiks izpirktas, 12. jūnijā nonāks publiskajā tirdzniecībā. Daudz bērnu ģimenēm ar Latvijas Goda ģimenes apliecinājumu sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu tika nodrošināta iespēja pieteikties uz biļetēm iepriekšējā rezervācijā uz bilešu skaitu, kas lielāks par četri.

Vairāk skatīt
www.dziesmusvetki.lv**LASĪTĀJAS BALSS****Kopsim, saudzēsim un
apbrīnosim skaisto dabas grāmatu!**

SIMONA PERTA

*Zinu vietu, kur dienas un nakts pavada dažādi zvēri un putni – vāveres, zaķi, zilītes, kojoti, vardes, dūjas, oposumi, mazas ķirzakas, jenoči, meža pīles, gārņi un pat Kanadas zosis. Vārbūt neticēsiet, bet šie un vēl daudzi citi dzīvnieki mājā Losandželosas latviešu sabiedriskā centra apkaimē.*Latviešu nams Losandželosā ir Elīzes ielejā, tā tiek dēvēta arī par *Frogtown*, jo vārdes te tomēr spējušas turpināt dzīvi pēc Losandželosas upes iebetonēšanas (darbi sākās 1938. gadā un tika pabeigti 1960. gadā). Šī vienreizējā upe ir tikai desmit minūšu gājiena attālumā no latviešu nama!Mazliet pastāstīšu par skaisto dabu mums visapkārt. Sākšu ar upi. Apmēram pusgadu ilgā ir diezgan zems ūdens līmenis un tikai stipru lietavu laikā, parasti no novembra līdz aprīlim, ūdens paceļas gandrīz līdz upes gultnē ieaugušo koku lapotnēm. Pastāģājoties gar upes krastu pa Losandželosas zaļo taku (*Los Angeles River Greenway Trail*), kas ir asfaltēts ceļš gan gājējiem, gan braucējiem ar divriteņiem, var

ieraudzīt upes gultnē ieaugušus kokus un krūmus. Koki tur vajadzīgi, lai palēninātu ūdens straumi. Taču tā kā upe ir ierobežota ar betona klājumu, rodas citas problēmas. Dabiskas upes plūdumam būtu jābūt trīs līdz septiņas reizes platākam, lai ūdens plūsmas straujums palēninātos un ierobežotu plūdu iespēju tuvējā apkaimē.

Kā jau minēju, gar Losandželosas upi ir izbūvēts ceļš gājējiem gan ar bērnu ratiņiem, gan viņu pavadoņiem suņiem, un to var izmantot arī ritenbraucēji. Ir pat taka jātniekiem. Šo ceļu mērķis ir sagādāt iespēju pastaigāties no Hansena dambja (*Hansen Dam*) pa nepārtrauktu gājēju ceļu līdz pat okeanam, kurā ietek 50 jūdžu (80,4 km) garā Losandželosas upe.

Diemžēl jaunākā (2022. gada) informācija liecina, ka Losandželosas upe ir viena no Amerikas visvairāk apdraudētākām. Tā ir slikti apsaimniekota, upes piesārņojums ir ļoti augsts un vēl, protams, to ietekmē klimata pārmaiņas. Ūdens kvalitāte atbilst normām, taču peldēties upē

joprojām ir aizliegts. Losandželosas upē ietek attīrīts kanalizācijas ūdens no vairākām pilsētām – Glendāles, Burbankas un Losandželosas.

Gribu atgādināt, ka mēs esam atbildīgi par dabu latviešu nama apkaimē un telpās. Varam priecāties par Ingūnas Galviņas iedestītajiem skaistiem ziediem un krāšņumaugiem pie nama. Pateicamies par Reinu ģimenes darbu, tirot baznīcas apkārtni. Paldies vecākiem, viņi allaž palīdz sakopt nama telpas pēc bērnu nodarbībām skolā. Manuprāt, ir skaisti, ka mēs katrs kaut ko cenšamies darīt, lai uzlabotu nama apkārtni. Un tieši tagad ir īstais laiks, lai ko darītu. Dažādas organizācijas pašlaik plāno upes tīrīšanas talkas. Viena jau bija 22. aprīlī, nākamajām talkām var pieteikties *Elysian Valley Riverside Neighborhood Council* vai *Rio de Los Angeles State Park*.

Aicinu ikvienu pievienoties un baudīt skaisto dabu gan nama tuvumā, gan pie upes un upes parkā! Šī skaistā upe nodrošina ūdens apgādi, uzlabo gaisa kvalitāti un dzesē svelmi.

Nedēļas teikums

"Dziesmu svētki ir iespēja sanākt un justies kopā. Mēs esam diezgan vienpatnīgi, katrs savā alā, bet Dziesmu svētkos tiek aizmirsti visi kaķi un ķiviņi, un tajā pusotrā svētku nedēļā ir ideālā Latvija."

Inese Lūsiņa, mūzikas žurnāliste, Triju Zvaigžņu ordeņa virsniece

LAIKS4B S HERON ST MANCHESTER, NJ 08759
laiksdsr@aol.com
www.laiks.usLūdzu, maksāt ASV dolāros uz «Laiks» Inc. vārda
Abonējiet laikrakstu LAIKS, neizejot no mājām – lietojiet
www.laiks.us!«LAIKA» abonements maksā: 3 mēnešiem ASV \$65.00
6 mēnešiem ASV \$130.00**FLORIDAS IEDZĪVOTĀJU IEVĒRĪBAI!** Lūdzu pievienojiet
7% Floridas nodokli par laikraksta abonēšanu!Laiks pa gaisa pastu Amerikā 3 mēneši \$89.00
6 mēneši \$178.00
Laiks pa gaisa pastu Latvijā 3 mēneši \$89.00
6 mēneši \$178.00
Laiks pa gaisa pastu Kanadā 3 mēneši \$97.00
6 mēneši \$194.00
Laiks pa gaisa pastu citur ārzemēs 3 mēneši \$120.00
6 mēneši \$240.00

Ārpus ASV LAIKU var pasūtīt tikai pa gaisa pastu.

Uzvārds, vārds: _____

Adrese: _____

zip: _____

Laikraksta izdošanu atbalsta
Latvijas Kultūras ministrija

Sanfrancisko Jaunais teātris dodas viesizrādēs uz Latviju

AIJA MOELLER

Jūnija izskaņā, īsi pirms Dziesmu un deju svētku atklāšanas, Latvijā viesosies Sanfrancisko Jaunais teātris no Kalifornijas (ASV), kas Latvijas skatītājiem sniegs divas izrādes, kas veidotas pēc trimdas autoru darbiem. Tās tapušas sadarbībā ar Latvijā zināmiem teātra nozares profesionāļiem – izrāde “Anšlavs un Veronika” ar galvenās lomas atveidotāju Kasparu Znotiņu, bet izrāde “Ķēves dēls Kurbads”, ko režisējis Viesturs Meikšāns.

Izrādi “Anšlavs un Veronika”, kam pamatā ir Raimonda Stap-

precētā pāra pārcelšanos no Ņujorkas uz Oregonu, seko viņiem līdzī uz Kaliforniju un beidzas ar rakstnieka aiziešanu Mūžībā. Raimonds Staprāns abus pazinis personīgi, kā arī, rakstot lugu, izmantojis Veronikas Janelsiņas atmiņas. Autors pievēršas laulāto draugu savstarpējām attiecībām, saskarsmei, intelektuālajiem strīdiem un domu apmaiņai, iepinot šie stāsti no viņu dzīves ļauj skatītājam atklāt abus kā personas, atstājot varoņu literāros un mākslinieciskos sasniegumus aizkadrā.

kos ASV 2022. gada jūlijā. Kaspars piekrita un tad intensīvi sadarbojās ar teātri gan virtuālajā vidē, gan uz vietas Sanfrancisko un Sanpaulā. Vaicāts tagad par gaidāmo izrādi Latvijā un ko skatītāji var sagaidīt, viņš atbild, ka joprojām Anšlava Eglīša tēma ievijas viņa profesionālajā dzīvē:

“Tagad lasu Ievas Strukas monografiju “Par skaisto un aplamo dzīvi”, un tur parādās viela jauniem minējumiem par Anšlava Eglīša seksualitāti (aseksualitāti). Protams, lasot lugu “Anšlavs un Veronika”, veidojot izrādi un

mūsu izrādes spēles vietas meklējumos un nokļuvām pārsteidzošā un elegantā Anšlava Eglīša mūzejā. Filmā spēleš Arnīti – muižas “inventāru”, kā viņu sauca vietējie. Sāksim filmēt jau maijā. Un arī Staprāns mani nepamet – sarīkojam Zoom mēģinājumu 8. martā, lai sāktu atcerēties izrādi, un arī lugas autors bija Sanfrancisko Latviešu namā kopā ar Latvijas dokumentālistiem, kas taisa filmu par viņu “Sarkanais šķūnis” (šai filmā spēlešu Staprāna lugu fragmentos). Man bija izdevība apru-

sinājās Oslo, Norvēģijā, iegūstot augstu žūrijas novērtējumu.

“Maldās tie, kas domā, ka amatieru izrāde nespēj pārsteigt. Pirmkārt, biju patīkami pārsteigts par materiāla izvēli – parodija ar veselīgu pašironijas devu, kas tomēr pierāda, ka latviešiem mēdz būt humora izjūta. Otrkārt, izkoptā spēles teātra maniere, kas liek pārvērtēt amatierisma un profesionāla teātra robežas. Treškārt, veselīga C vitamīna deva, kas vienmēr noder. Ceturtkārt, vienmēr novērtēju ansambļus, kas gatavi

Skats no izrādes "Anšlavs un Veronika"

Taira Zoldnere – Veronika, Kaspars Znotiņš – Anšlavs

Skats no izrādes "Ķēves dēls Kurbads"

rāna luga, Sanfrancisko Jaunais teātris izrādīs kultūras centrā “Siguldas devons” šī gada 30. jūnijā plkst. 19.00. Šī ir izrāde par dzīvesbiedriem rakstnieku Anšlavu Eglīti un mākslinieci Veroniku Janelsiņu, kas lielāko mūža daļu pavadīja trimdā, Amerikā. Izrāde iesākas ar

Anšlava lomā ieturējis izcilais Jaunā Rīgas teātra aktieris Kaspars Znotiņš. Iespaidojusies no Kaspara tēlotā Kurcuma filmā “Homo novus” (2018), režisore Māra Luisa viņu uzrunāja aptuveni divus gadus pirms paredzētās pirmizrādes Vispārējos latviešu Dziesmu un deju svēt-

spēlējot to, nevar par to nedomāt. Anšlavs mani nepamet – šodien saņēmu scenāriju pirmajam trim sērijām daudzsēriju filmai “Pansija pili” (pēc tāda paša nosaukuma A. Eglīša darba motīviem). Kā zināms, romāna darbība risinās Inciemā, kur bijām aizbraukuši rudenī ar Māru Luisu

nāties ar Raimondu, bet viņš bija īsti anšlaviski izvairīgs, kad jautāju par viņa dzīvi. Un pareizi ir – tā teikt, meklējiet rakstos un lugās! Tur viss ir uzrakstīts.”

Otra izrāde, ko būs iespējams novērtēt Latvijas publikai, būs “Ķēves dēls Kurbads”, kas veidota pēc valodnieka Valda Zepa (pseidonīms Jānis Turbads) romāna motīviem. To būs iespēja noskatīties 2023. gada 29. jūnijā plkst. 19.00 radošajā kompleksā “Zeit” Ligatnē. Izrādes režisors ir Viesturs Meikšāns, un viņš ar nepacietību gaida jūnija beigas.

Savu romānu autors Valdis Zeps nodēvējis par pasaku, kas sarakstīta pietātes trūkumā, un izmantojis tajā latviešiem zināmus mitoloģiskos, literāros vai vēsturiskos tēlus, savijot Lāčplēša un Kurbada teikas ar mūsdienu birokrātijas principiem. Skatītājam tiek piedāvāta Valda Zepa versija par to, kas notiek, kad Kurbads, nevis Lāčplēsis, satic Laimdotu un viņam jācinās ar Melno bruņinieku, Lāčplēša tradicionālo ienaidnieku, pasaulē, kurā valda visaptverošs Reglaments. Iznākums ir paradokšāls farss Sanfrancisko Jaunā teātra interpretācijā, ko režisors raksturo kā “lakonisku, koncentrētu, asprātīgu, politisku, ar mitoloģiskām atsaucēm”. Izrāde savu pasaules pirmizrādi piedzīvoja 2022. gada rudenī astotajā diasporas amatierteātru festivālā *Laipa 2022*, kas nori-

neiet pa ierastām takām, bet uzdrošinās izaicināt sevi, turklāt to dara tik prasmīgi. Silti iesaku!” Tā izrādi vērtē aktieris un režisors Jurgis Spulenieks.

Sanfrancisko Jaunā teātra vadītāja un režisore Māra Luis (Lewis) saka: “Mums kā teātrim ir ļoti svarīgi augt. Amatierteātrim, un it īpaši mums, ārpus Latvijas, tā ir unikāla iespēja sadarboties un gūt jaunu pieredzi ar augsta līmeņa profesionāļiem. Mēs ceram, ka arī tautieši Latvijā un svētku viesi novērtēs šīs izrādes!”

Biļetes uz abām izrādēm var iegādāties vietnē bilesuparadize.lv.

Par Sanfrancisko Jauno teātri

Sanfrancisko Jaunais teātris dibināts 2010. gadā un šobrīd ir vienīgais aktīvais latviešu teātris ASV. Tā pieredzes krājumā ir septiņi iestudējumi. Izrādes ir priecējušas skatītājus ne tikai Sanfrancisko, bet arī 2017. gada XIV Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos Baltimorā, ASV ar izrādi “Emils un Berlīnes zēni” un 2022. gada XV Vispārējos Latviešu dziesmu un deju svētkos St. Paulā, ASV ar izrādi “Anšlavs un Veronika”, kā arī latviešu centros Losandželosā, Vašingtonā, Bostonā, Reikjavīkā un Oslo. Sanfrancisko Jaunais teātris šobrīd aktīvi organizē deviņo diasporas amatierteātru festivālu *Laipa 2023*, kas notiks Sanfrancisko no 2023. gada 26. līdz 29. oktobrim.

JĀNIM ENDZELĪNAM 150

SARMA
KĻAVIŅA

Sarma Kļaviņa ir *Dr. philol.*, LZA goda doktore. Latvijas Universitātē docējusi vispārīgo valodniecību, valodniecības vēsturi, kvantitatīvo lingvistiku un citus kursus. Publicējusi grāmatas *Valoda kā sistēma*, *Valodas daba*, *Latviešu valodas pētnieki: no kļaušu laikiem līdz savai valstij*, *Latviešu valodas inversā vārdnīca*, *Statistika valodniecībā*. Pēti Jāņa Endzelīna dzīves gājumu.

Jānis Endzelīns ielika pamatus baltistikai un atstājis mantojumā vienotu latviešu literāro valodu.

1873. gadā, kad latvieši gatavojās Pirmajiem vispārējiem dziesmu svētkiem, Kauguru pagasta Mičkēna – jā gan, Vidzemē māju nosaukumi mēdz būt vienskaitli – saimnieku Mārča un Kristīnes Enzeliņu ģimenē 22. februārī piedzima otrais dēls Jānis, nākamais izcilais, pasaulē pazīstamais valodnieks. Tēvs 1862. gadā no grāfa fon Mengdena par lielu naudu bija izpircis 86 desetīnas (~88 ha) zemes un iekopis priekšzīmīgu saimniecību. To vēlāk mantoja vecākais dēls Hermanis, bet vidējais dēls Jānis un jaunākais dēls Augusts varēja skoloties.

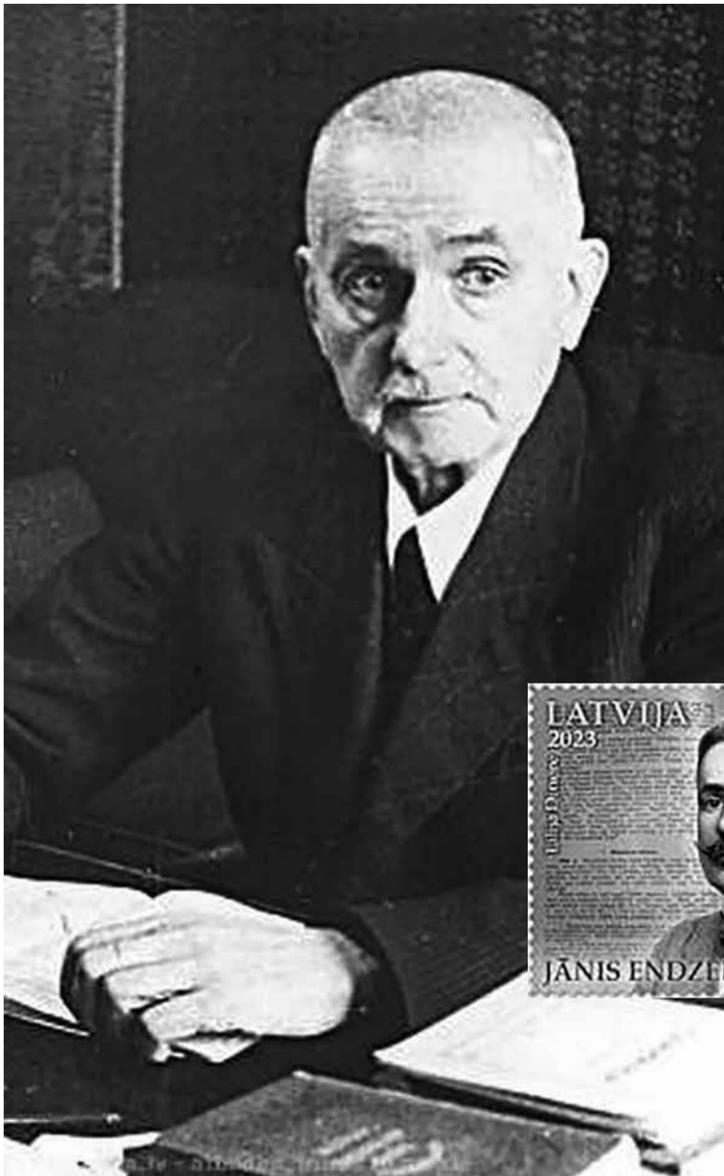
Interese par valodām kopš jaunības

Pēc Kauguru pagastskolas, kur zēni mācījās bogstābus (lasīšanu), katkismus (ticības mācību), historiju (vēsturi), turnēšanu (vingrošanu), ceļināšanu (rēķināšanu), vācu un krievu valodu, turpmākās gaitas Mičkēna Jāni veda uz Valmieras apriņķa skolu,

kur visas mācības bija vācu valodā; tur viņš sāka apgūt arī sengrieķu valodu. Vēlāk, mācīdamies Rīgas pilsētas ģimnāzijā, grieķu un latīņu valodu jaunais Endzelīns jau prata tā, ka varēja atdzejojot grieķu un romiešu dzeju un rakstīt dzejoļus. Viņa tulkojumus 1892. gadā ar pseidonīmu Kaugurietis publicēja žurnāls *Austrums*. Neliels ģimnāzistu pulciņš mācījās arī lietuviešu valodu. Pētnieka interese par savu, latviešu, valodu pamodās, kad jauneklis pēc ģimnāzijas beigšanas 1893. gadā pusgadu strādāja par mājskolotāju Ilģu muižā pie Grobiņas. Tur ļaudis runāja citādi nekā viņa dzimtajā Valmieras pusē.

1893. gada rudenī Endzelīns Tērbatas Universitātē sāka studēt klasisko filoloģiju. Tajā laikā Maskavas Universitātes profesors Filips Fortunatovs, izcils indoeiropiešu valodu pētnieks, aicināja latviešus, kuru valodā ir dzīva trejāda zilbes izruna (lauzta, stiepta un kritoša), aprakstīt to un dot viņam piemērus. Arī Endzelīnu tas ieinteresēja, un viņš sagatavoja Valmieras izlok-

Esība un sūtība

nes vārdu sarakstus ar izrunas apzīmējumiem un 1897. gadā publicēja pirmo zinātnisko rakstu. Pēc pāris gadiem studenta Endzelīna raksts par latviešu zilbes izrunu tika iekļauts ievērojamajā indoeiropiešu valodniecības žurnālā *Getingenē Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen (Raksti par indoeiropiešu valodniecību)*, ko rediģēja Adalberts Becenbergers.

Valodniecība par patstāvīgu zinātnes nozari bija dzimusi Vācijā 19. gadsimta sākumā. Tad pasaulē uzkrātajam daudz valodu materiālam pievienojās zināšanas par sanskritu. Salīdzinājumos tika noskaidrota valodu vēsture, pārmaiņu likumības, valodu radniecība. Radās pamats valodu grupējumam saimēs. Lietuviešu, latviešu un senprūšu

valodu par patstāvīgu indoeiropiešu saimes grupu sāka uzskatīt tikai 19. gadsimta vidū un ierosināja saukt tās par baltu valodām. Seniskuma dēļ tām, izprat kā sanskritam, bija

īpaši svarīga loma indoeiropiešu salīdzināmi vēsturiskajā valodniecībā.

(Turpināts 8.lpp.)

LĪGA
JĒKABSONE

Mičiganas latviešu koŗa “Baltais vakars”

Gatavojoties uz Dziesmu svētku 150 gadu jubilejas lielo kopkoŗa koncertu Rīgā, Mičiganas Latviešu koris rīkoja dziesmotu nedēļas nogali Kalamazū. Koristi no Toronto, Vašingtonas DC, Milvokiem, Čikāgas, Indianapolises, Kalamazū, Grandrapīdiem, Detroitas un citām pilsētām bija sanākuši uz mēģinājumu un pavasara koncertu. Diriģentu komandā bija virsdiriģents Mārtiņš Klišāns no Latvijas, Vizma Makšiņa no Toronto,

Pauls Berkolds no Losandželosas, *Ryan Block* no Kalamazū un – varbūt arī no kādas mākoņmalas – Mičiganas koŗa dibinātājs Andrejs Jansons.

Rikotāji, kā stāstīja vakara norises pieteicējs Kalvis Cers, bija iedomājuši šo koncertu un saviesīgo vakaru kā iespēju sanākt kopā “gaišumā, vieglumā, labestībā un draudzībā”, par tēmu izvēloties balto krāsu tiešā, kā arī mūsu tautas senču uztverē. Un tiešām – gan balti galdi klāti, gan koris un viesi

bija baltās vai gaišās drānās. Kalamazū latviešu skolas bērni iesildīja vakaru ar baltām dziesmām – “Āvu, āvu baltas kājas” un “Daudz baltu dieniņu”.

Kalamazū biedrības nams bija piepildīts ar atsaucīgiem klausītājiem. Manuprāt, publika, koŗas kopskaits tuvojās 200, palīdzēja noregulēt arī šīs zāles pārmerīgo akustiku. Skanēja skaisti, un koris dziedāja vareni. Sopranu un altu solo daļas spēcīgi atskaņoja Marissa (Jēkabsone) *LaDitka*, bijusī det-

roitiete, tagad no Kalamazū, kā arī Larisa Medne no Filadelfijas, koŗa pašlaik studē Anarborā.

Lai tiktu pie dziedāšanas 20 tūkstošu balsu kopkoŗi Latvijā, ir jāiztur dziesmu skate. Mārtiņš Klišāns pieminēja, ka viņa kolēģiem virsdiriģentu žūrijā līdz maija beigām ir jānovērtē 460 koŗi. Žūrija izvēlas trīs dziesmas no Dziesmu svētku repertuāra, koŗas katram korim tiek atklātas tikai divas nedēļas pirms tās jāiedzied videoierakstā. Mūsu ko-

rim bija uzdotas “Dziesmai šodien liela diena”, “Mūžu mūžos būs dziesma” un “Sit kociņu pie kociņa”, koŗas tie veiksmīgi nodziedāja arī šajā koncertā. Dzirdot šo skaisto koncertu, nevar būt šaubu par to, ka Mičiganas Latviešu koris būs gatavs dziedāt Meŗaparka estrādē, kur mēs viņus redzēsim lielajos Dziesmu un deju svētkos, 9. jūlijā, noslēguma koncertā “Kopā augšup”.

Pusaudze Vašingtonā izšuj savu Nīcas tautastērpu

Stāsts no mūzeja "Latvieši pasaulē" topošās izstādes "Uzvilkt Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē"

Gandrīz katrās latviešu mājās ārpus Latvijas bija un ir vismaz viens tautastērps, kas tiek augstu godāts un cienīts, – vai nu paņemts līdzī kā dzimtas relikvija no Latvijas, vai mantots no paaudzes paaudzē, vai pašu gatavots, austs un šūdināts, vai varbūt pasūtīnāts pie kāda no daiļamatniekiem. Tautastērps veido un uztur saikni ar Latviju.

Šovasar mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" izstādē "Uzvilkt Latviju" būs aplūkojami 40 ārzemju latviešu tautastērpi un to valkātāju un darinātāju stāsti. To vidū būs arī Nīcas tērps, kuŗu padsmītniece **Maija Hinkle** darināja pēc iebraukšanas Amerikā 20. gadsimta 50. gados.

ASV Kongresa bibliotēkā pārzīmēti Nīcas raksti

Piecus gadus pēc Otrā pasaules kara pavadījusi trūcīgos apstākļos bēgļu nometnēs Vācijā, Maija Veinberga (dzimusi 1937. gadā) ar savu ģimeni – tēvu, mācītāju Aleksandru Veinbergu, māti Olgu un māsu Ilzi – 1950. gadā nonāca ASV, Vašingtonas pilsētā. Maija atceras, ka neilgi pēc ierašanās jaunajā mītnes zemē viņa, būdama 14 gadus veca, viena

dīgo, plato un krāsaino rakstu joslū, etnografe Anete Karlsonē izsaka versiju, ka ir vēl viens iemesls, kādēļ villaine netika pabeigta. Kaut villaines rakstu joslai ir izvēlēti pareizi un atbilstoši Nīcas etnografiskie raksti, tie ir palielināti daudz lielākā mērogā, nekā parasti

tiek izšūti. Nav brīnums, ka pusaudzei Maijai pietrūka laika pabeigt šo darbu!

Nokritis vainags piesaista žurnālistu uzmanību

Maija savu tautastērpu visbiežāk vilka, kopā ar citiem

Vašingtonas latviešu jauniešiem dejojot tautasdeju ansamblī. Maija: "Mums bija jādejo viskautkur. Es atceros vienu reizi, kad mums bija uzstāšanās Tautību festivālā Džordža Vašingtona universitātē. Es deju enerģiski, un mans vainags nolidoja ar lielu blikšķi, jo tas

bija liels un smags! Nākamā reizē, kad deju garām, es to pacēlu un uzliku atkal galvā. Pēc tam visi žurnālisti bija ap mani: "Kas tas par kroni? No kurienes es esmu?" Viņiem ļoti interesēja. Latvieši atkal tika pie mazdrusciņ uzmanības avīzē. Agrāk vainagu lika uz pakauša.

Maijas pašdarinātais tautastērps

Veinbergu ģimene Zengvardenas (Sengwarden) bēgļu nometnē Vācijā 1949. gadā, īsi pirms izbraukšanas uz ASV. No kreisās: Maija, Aleksandrs, Olga un Ilze // FOTO: Mūzeja "Latvieši pasaulē" krājums. Autors nezināms

Vašingtonas latviešu deju kopas meitenes, ASV, 1950. gadi. No kreisās: Maija Veinberga (prec. Hinkle), Ruta Elstiņa, Ilze Veinberga (prec. Cimmermane), Ināra ?, Aija Celtnieks (prec. Blitte) // FOTO: Mūzeja "Latvieši pasaulē" krājums. Autors nezināms

Vašingtonas jauniešu deju kopa deju ASV, 1950. gadi. Pa kreisi deju Maija Veinberga savā Nīcas tērpā // FOTO: Mūzeja "Latvieši pasaulē" krājums. Autors nezināms

pati aizgāja uz ASV Kongresa bibliotēku. Tur viņa pētīja Latvijas etnografijas grāmatas un uz rūtiņu papīra pārzīmēja Nīcas tautastērpa rakstus.

Maija vēlējās izgatavot pati savu tautastērpu. Dzīvojot bēgļu nometnēs Vācijā, mamma viņai bija iemācījusi izšūt. Maija atceras: "Audumu brunčiem nopirku veikalā kopā ar mammiņu, blūze ir kokvilnas. Saktas Vašingtonā pasūtīnātas. Es izrakstīju arī brunčus un nieburu – pelēku, ar Nīcas rakstiem. Visu tērpu saņūva mamma – šūjmašīna bija viena no pirmajām lietām, ko viņa nopirka, nonākot ASV. Diemžēl villaini nepaguvu pabeigt – tai viens gals ir, bet otra nav. Tas tādēļ, ka es aizgāju mācīties uz koledžu un man vairs nebija laika to izšūt. Dzīve iet uz priekšu, vai ne!?"

Šodien, pētot Maijas vēl nepabeigtās villaines iespai-

Maija Hinkle 2020. gada februārī Rīgā // FOTO: Ilze Strēle

Tagad jāliek līdz ar matu līniju."

Pašgatavotais Nīcas tautastērps ir vienīgais, kas Maijai Hinklei ir piederējis. Viņasprāt, tas ir skaists un dziļš latviskās piederības simbols, kas vienlaikus atklāj Maijas iesaistīšanos latviešu kopienā ASV. Maija stāsta: "Kad es uzvilku tērpu, es jutos lepna un priecīga, ka esmu latviete un ka varu savu latvisko piederību tik redzami parādīt. Es vilku tērpu ne tikai, lai uzstātos sarīkojumos, bet arī patriotiskos pasākumos, kā, piemēram, 18. novembra svinībās."

Maija savu pašdarināto Nīcas tērpu vēlreiz uzvilka 2020. gada janvārī, fotografējoties Daugavmalā. Pēc tam viņa tērpu ar tā stāstu uzdāvināja mūzejam un pētniecības centram "Latvieši pasaulē". Fotosesijas brīdī klātesošos aizkustināja acīmredzamai un savulaik neticamai – Nīcas tautastērps tapa Amerikā laikā, kad Latvijas neatkarība bija tāls sapnis, un tagad tas ir "atgriezies" brīvā Latvijā, Maijas Tēvzemē!

UZZIŅAI

Izstāde "Uzvilkt Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē" no 9. jūnija līdz 3. septembrim būs skatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāžu zālē, Rīgā, Mūkusalas ielā 3. Ieeja izstādē bezmaksas.

Izstādes kuratores: Marianna Auliciema un Ieva Vītola.

Izstādes tapšanu atbalsta LR Ārlietu ministrija, LR Kultūras ministrija, Sabiedrības integrācijas fonds, Valsts Kultūrkapitāla fonds, ziedojumi Ritas Grīslis Sējas piemiņai.

Vairāk informācijas: <https://www.lapamuzejs.lv/uzvilkt-Latviju>

MĀRIS
BRANCIS

Mākslinieki piedzīvoto vai pārdzīvoto lielākoties atklāj krāsās, līnijās, arī akmenī, keramikā vai kādos citos materiālos, retāk – vārdos. Protams, ir izņēmumi. Iespējams, ka esat lasījuši Ričarda Zariņa "Atmiņas", kuŗu pirmpublicējumu 2015. gadā sarūpēja apgāds "Laika grāmata". Uldis Zemzaris bija gan gleznotājs, gan rakstnieks, un tapa ne viena vien grāmata par mūžā pieredzēto. Vēl jāatceras grafiķe Māra Rikmane ar divām grāmatām un Raimonds Gunārs Slaidiņš un viņa "Kaŗa gaitu dienasgrāmata: 1944-1945" (arī "Laika grāmatas" izdevums), vai 2021. gadā izdotā tēlnieces Artas Dumpes "Dzīve mākslā".

Man bija liels jo liels prieks, kad šogad uz savu dzimšanas dienu janvārī saņēmu dāvanu no vārdabrāļa, bostonieša, Jelgavā dzimušā Māra Valža Platā, kuŗš angļiski sarakstījis un 2022. gadā publicējis memuārus "Mākslinieka ceļojums" (*An Artist's Journey: Adventure Into the Unknown*). Par tiem parūpējušās abas meitas – Sintija un Reičela (*Cynthia Platais Bryan, Rachel Platais Medrek*), kuŗas panākušas, ka tēvs izstāsta savu dzīves stāstu gan viņām, gan mazbērniem un turpmākajām paaudzēm.

Te jāpiezīmē, ka Reičela sastādījusi un arī sagatavojuši izdošanai 2022. gada 5. oktobrī – 12. novembrī Frančeskas Andersones galerijā Leksingtonā (*Francesca Anderson Fine Art, Lexington, Massachusetts*) skatāmo tēva 85 gadu jubilejas izstādes katalogu (izstādei vajadzēja notikt gadu iepriekš, bet pandēmija liedza tai notikt laikus), kas patiesībā ir biezs albums, iesiets cietos vākos. Šķirstu grāmatu lapu pēc lapas, un rodas illūzija, ka staigāju pa izstādi, jo redzu visus darbus, kas bija eksponēti galerijā. Jānoliec galva meitas priekšā – izstāde sen jau beigusies, bet šis izdevums mūždien atgādinās par šo lielo notikumu Māra V. Platā dzīvē.

Acīmredzot mākslinieka jubileja "piespieda" viņu atcerēties dzīvē paveikto un izstāstīt memuāru fiksētājai Nensijai Š. Vestai (*Nancy Shohet West*).

Mani Māra pieredzētais agrā bērnībā īpaši interesēja. Stāstījums aptver laiku pirms Otrā pasaules kaŗa un kaŗa gadus, kad 1944. jūlija beigās – augusta sākumā abas iekārotājarmijas vēl nebija iznīcinājušas vecās, skaistās Jelgavas krāšņumu. Mazu dienu notikumi, pat vissmalkākie, allaž grodi iespiežas galvā bērna atmiņā, tādēļ arī Māris pavēsta tajā laikā pieredzēto līdz vissīkākajai detaļai. Neraugoties uz to, ka zēns bija tikai piecus gadus vecs, atmiņā iegravējušies notikumi, kas saistās ar 1941. gada 14. jūnija izvešanām, kad pazuda ne viens vien tēva kolēģis dzelzceļā. Tāpat viņš pieredzēja savai mājai blakus esošās sinagogas dedzināšanu kaŗa laikā. Stāstījumu grāmatā papildina seno dienu fotografijas, kas ir ļoti svarīgi ir jaunākajām paaudzēm, kas nav pieredzējušas

kaŗa šausmas.

Ģimene 1944. gada vasaras nogalē devās bēgļu gaitās, nonāca Berlīnē, kur pieredzēja pilsētas bombardēšanu. Tālāk ceļš veda uz Blumbergu un pēc tam uz "mazo Latviju" Ēslingenu, kur Māris ar brāli Tālavu gāja skolā un kur beidzot esot juties

jau Māra tēvs neatgādināja dēlēnam, ka arī šis mākslinieks reiz bija jelgavnieks.

Atmiņu stāstītāja prātā palikusi tā agrā rīta stunda jūlija beigās, kad kuģis ieradās Bostonā. Platie dzīvesvietu atrada Rozlindēilā [*Roslindale*], Bostonas priekšpilsētā. Dienas pagāja,

kuŗus grūti izprast citā valodā runājošam.

Kā man liekas, memuāru sacerētāja Nensija Š. Vesta ne īpaši orientējas mākslā, vai arī viņai nav licies, ka stāstījumā būtu jāiedziļinās profesionālajos smalkumos. Toties man kā mākslas zinātniekam un kritiķim

priekšmetiem, gan par vērtēšanu Bostonas Mākslas mūzeja Mākslas skolā, kas ir Taftsa universitātes (*Tufts University*) sastāvdaļa. To zinu, ka Māris strādāja *Dennison Manufacturing Company* par reklāmas mākslinieku. Memuāros atklājas, kā viņš tur nokļuvis, taču tuvāk par darbu 17 gadu garumā tikpat kā nav atklāts, bet – gan jau bija ko atcerēties! Tikpat viegli autors pārkrien pāri darbībai mākslas biedrībās – Bostonas mākslinieku gildei (*Guild of Boston Artists*), Konkordas (*Concord*) mākslas asociācijai, Fremingemas (*Framingham*) mākslinieku gildei, un izstādēm, tāpat darbam Mākslas skolā. Būtu bijusi vēlēšanās uzzināt mākslinieka domas par Amerikas mākslas attīstību viņa dzīves laikā. Vismaz nav apiets, ka Māris darbojies Bostonas latviešu sabiedrībā, sarīkojis vairākas izstādes un ticis uzņemts Bostonas latviešu Mantojuma fondā. Atsevišķa nodaļa veltīta viņa saitēm ar Latviju un viņa akvareļu izstādei Jelgavā.

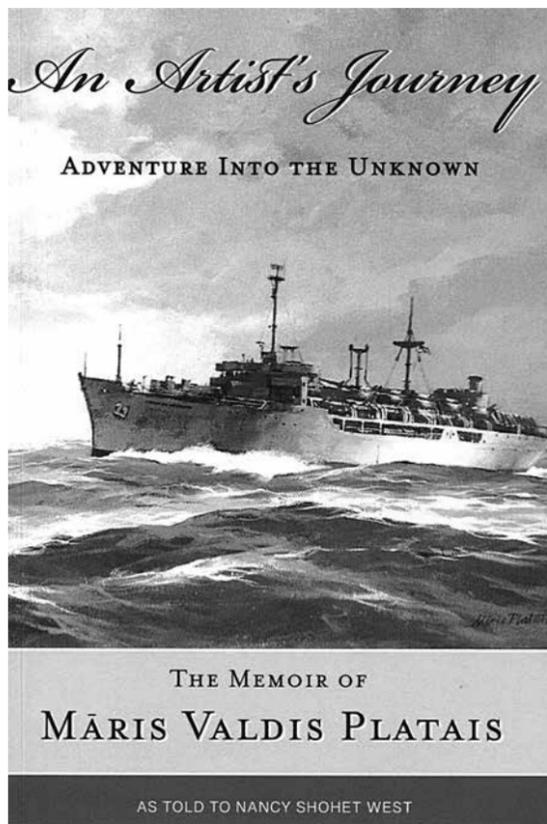
Es patiesi neko neregribu pārmet vārdabrālim par šo grāmatu. Paldies Dievam, ka viņš saņēmis un darīja visu nepieciešamo, lai šie memuāri vispār tiktu izdoti. Jāpiekrīt Māra sacītajam, ka "manā dzīvē noticis daudz brīnišķīgu lietu, piedzīvotas arī daudzas vilšanās un šķēršļi. Bet, ja man būtu jāsāk no sākuma, es darītu tāpat, lai gan pieņemu, ka nākošajā reizē vēlētos darīt mazdrusciņ savādāk".

Grāmatas nobeigumā mākslinieks atceras Ralfa Valdo Emersona sacīto, ka veiksmē ir "smieties daudz un bieži; iegūt intelligentu cilvēku cieņu un bērnu simpātijas; nopelnīt godīgu kritiķu atzinību un paciest viltus draugu nodevību; novērtēt skaisto; redzēt to labāko citos; atstāt pasauli mazliet labāku – vai nu ar veselīgu bērnu, iekoptu dārzu vai atgūtu sociālo stāvokli; zināt, ka vismaz viena būtne ir elpojusi vieglāk tāpēc, ka tu esi dzīvojis."

Pēc še sacītā seko pats pēdējais teikums:

"Es ceru, ka šie ir bijuši pamatnosacījumi manam darbam un panākumiem, un [mani bērni, mazbērni un nākamās paaudzes] spēš atrast prieku un panākumus šādā pašā veidā."

Ļoti tam gribas ticēt. Ar šo ticību ir vērts dzīvot.

kā mājās. Bez šaubām, memuāru autors atzīst, ka bēgļu sadzīves apstākļi, trūcīgā dzīve, pustukšais vēders bērnam neliedza priecāties par esamību. Bērni daudz zīdās, blēņojās, gan jau pastrādāja arī ne vienu vien nedarbu.

1949. gadā ar kaŗakuģi "General Blachford" Plato ģimene aizceļoja uz ASV. Kā Māris min, ceļojuma laikā, īsinot gaŗās stundas, daudz zīmējis, fiksējot kuģa konstrukciju, radarus un citas detaļas. Reiz pienācis kāds kungs, ģērbies gaŗā mētelī, paskatījies pāri plecām un noteicis: "Ļoti labi, dēls! Turpini tādā pašā gaŗā." Kad viņš aizgājis, tēvs noprasījies, vai viņš zinot, kas tas bijis. Māris atbildējis, ka ne, un tad tēvs atklājis, ka viņu uzlielījis slavenais ilustrāciju meistars Sigismunds Vidbergs. Laikam

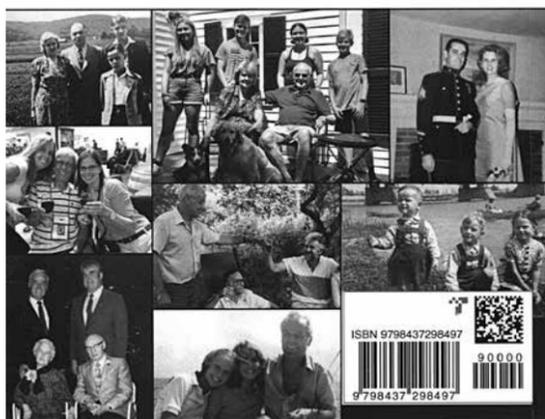
apgūstot angļu valodu, pielāgojoties jaunajiem apstākļiem. Abiem brāļiem mācīšanās gāja ātrāk nekā vecākiem. Māra aizrašanās ar mākslu turpinājās un to atbalstīja māte, jo arīdzan pati savulaik sapņojusi par glezniecību, tādēļ svētdienās zēns apmeklēja Bostonas Mākslas mūzeja Mākslas skolu, kuŗā pēc daudziem gadiem pats strādāja par pedagogu.

Jāpiezīmē, ka jubilārs nemēdz lepoties ar saviem panākumiem mākslas jomā. Toties krietni detālīzētāk Māris izklāsta savu armijas dzīvi, ko cilvēkam, kuŗš dzīvojis citos apstākļos un dienējis citā armijā (krievu), ir īpaši interesanti uzzināt tuvāk. Tajā pašā laikā militārais dienests ASV nes sev līdzī īpašu specifiku, leksiku un jēdzienus,

būtu kārojis tuvāk uzzināt gan par mācību procesu, mācību

One afternoon in the early 2000s, Māris Platais and his grandson took out a rowboat on the family farm in Carlisle, Massachusetts. As they rowed across the quiet water, Māris told young Jack about the many waterways that connected the pond to the River Driksa, which flows through his birthplace of Jelgava, Latvia – a place he and his family left in 1944 as wartime refugees, bound for Germany and then the U.S. Arriving in Boston as a young teen, Māris learned a new language and immersed himself in American culture, all while developing skills and talents as a burgeoning artist. As a young man he enlisted in the U.S. Marines, earned his college degree, and married the love of his life, Liz. In the years that followed, the couple raised two daughters, traveled, sailed, and fostered friendships, all while Māris garnered national and then international acclaim as a painter. In this memoir, he looks back on the decades that led from earliest childhood to the present.

Ivara Galiņa un mākslinieka Māra Platā "laikmetīgā poēma" "Lats un Blats" – asprātīgs vēstījums saistītās rindās par kādu zīmīgu laika sprīdi latviešu dzīvē.

Izdevumu atbalsta Latviskā Mantojuma fonds Bostonā.

Ziedojumi sākot ar
USD 20,-

Ieņēmumi tiks nodoti Latviskā Mantojuma fondam Bostonā

Grāmatas Jums piesūtīs pa pastu (t.sk. pasta izdevumi).
Rakstiet Inesei Zaķis 6051A Sun Blvd #604,
St. Petersburg, Florida 33715

FRAGMENTI NO TOPOŠAS GRĀMATAS

No Māra Kundziņa vēstulēm Zaigai Kiperi

(Turpināts no nr. 17)

Gandrīz katru dienu gāju peldēt zem ūdens, pētīt brīnumainu krāsu zivis. Kad brauc uz siltām salām, ir grūti atgriezties slāpūmā un vēsumā (šeit nav ista aukstuma).

Mazliet par Barbaru, kuru Tu satiki 1991. gadā Latvijā. Viņa pirms trim mēnešiem pārvācās no dzīves mežā pie Olimprijas pilsētas (viņa strādāja Olimprijas pilsētā bodē, kur pārdeva dabīgas zāles un produktus, arī mācīja par dabīgo zāļu ārstniecisko iedarbību). Viņa turpina to pašu vairāk uz ziemeļiem mazā pilsētiņā. Kā viņa pašlaik iztiek, nav rakstījusi.

Manā dzīvē šobrīd visgrūtāk iet ar dēlu Mario. Neesam satikušies vairāk nekā gadu. Kad rakstu un piezvanu, viņš man neatbild. Nesaprotu, kas mums ir par grūtībām, jo līdz šim attiecības vienmēr ir bijušas labas. Viņam ir 30 gadu, tādēļ domāju, ja būtu kādas grūtības, viņš teiktu. Sēžu ar savu nesaņēmu un fantazēju visādas muļķības. Kad zvanu viņa mammai, viņa tikai saka, ka ir baigi aizņemts savā jaunajā darbā.

Esmu daudz sarakstījis, ir pusviesnaktī un jāiet gulēt.

Man ir cerības šogad vasaras beigās atkal aizceļot uz Latviju. Ceru, ka ceļojums izdosies un mums būs iespēja atkal satikties.

Miļi sveicieni!
Māris

8.28.99

Sveicināta, Zaiga!

Kā iet jūsu Latvijas pasaulē? Vai tur saule spīd?

Mana dzīve šeit Sietlā ir drusku mainījies. Izvācos no darbnīcas, kur nodzīvoju septiņus gadus, un laimīgi atradu māju, kurā dzīvoju kopā ar divām mājas biedrēm. Mums katram ir sava istaba, man atsevišķa vannas istaba, viņām sava. Kopīga ir ēdamistaba, virtuve un dzīvojamā istaba. Tā kā abām nav interese par dārzu, ļoti priecājos stādīt, ravēt, aplaistīt un ēst dārzeņus. Viss aug kā nezāles. Viena mājas kaimiņiene strādā par aukli, otra - lidmašīnu biļešu pārdevēja naktī, skolas gadā arī kā skolotāja, bet tikai cita skolotāja vietā, kad tas saslīmis vai atvaļinājumā. Līdz šim satiekam labi, kaut esam ar dažādiem temperamentiem. Kaut kā viss izdodas labi.

Esmu nokārtojis braucienu uz Latviju no 18. septembra līdz 30. septembrim un būtu jauki, ja mēs varētu satikties. Neesmu Tevi redzējis astoņus gadus. Man ir viens projekts, par kuru gribu dzirdēt Tavu padomu – gribētu nodibināt sakarus ar kādu mākslinieku, kurš uzrakstītu un man atsūtītu aprakstu, kādu izstādi viņš gribētu, un es to uzbūvētu, ieinstalētu. Un arī pretējā virzienā. Interesanti ir tas, ka lai arī cik sīki lieta ir aprakstīta un

uzzīmēta, otra rokās top pavisam kas cits. Bet tā ir tikai ideja. Ja zini kādu, kuru tas interesētu, lūdzu, iepazīstini.

Vēlu Tev visu labu un cerības uz tikšanos.

Māris

12.25.99

Sveicināta, Zaiga!

Mazliet par notikumiem šeit, Sietlā. WTO (Pasaules tirdzniecības organizācija) mūsu pilsētā rīkoja sanāksmi. Sietlā ir diezgan viesmīlīga vieta, ar daudzām uni-

protestēju! Kaut arī es nosaucu visus šos iebildumus, es neesmu pret organizāciju kā tādu, tikai pret to, ka tā ir bezatbildīga un ievēro tikai tirdzniecības intereses. Mēs lūdzām arī, lai 35 valstīm, kas nevar samaksāt, atlaiž bankas parādus. Piedalījos protestos divas dienas un uzņemu video apmēram piecas stundas. Dabūju ieelpot gāzi, kas man izraisīja sāpes plaušās un acīs. Lielā mērā visi bija mierīgi protestētāji, bet viena grupa sita logus un ar aerosola kanniņām aprakstīja logus un ēkas. Protes-

12.23.02

Sveicināta, Zaiga!

Paģājis ilgāks laiks un neesmu atrakstījis ne vārda. Kādreiz tā ir, jo par daudz sīkumu dzīvē rauj uz dažādām pusēm. Par Tevi un tavējiem bieži domāju un ceru kādā brīdī tur būt un dzīvot latviešu vidē. Kamēr tā nav, jācinās ar pašreizējo dzīvi šeit pat.

Šogad manā dzīvē ir notikušas lielas pārmaiņas, un tas rada krīzes izjūtu, kas man ne sevišķi patīk, bet jāpārdzīvo un jāturpina. Lielas maiņas man radās

tes 90 gadu dzimšanas dienu Kalifornijā. Šī pati tante ar visu ģimeni vēlāk vasarā aizbrauca uz Latviju. Viņa grib visu ģimeni iepazīstināt ar Latviju. Jaunieši, kas tur aizbrauca, bija pavisam apmierināti. Es priecājos, ka ir interese un vēlšanās aizbraukt, apskatīt un iepazīties.

Dzīve šeit turpinās. Dzīvoju tajā pašā mājā ar divām sievietēm. Mums ir viena jauna mājas biedrene, kas atnāca dzīvot, kad agrākā izvācās un nopirka pati savu dzīves vietu (sauc *mobile home*). Jaunā mājas biedrene ir skolotāja, nesen ieguvusi skolotāja tiesības, kaut ir 54 gadu veca. Labi satiekam un viens otram izpalīdzam.

Katru otro nedēļu satiekos ar savu dēlu Mario, ejam kopā uz kādu kinofilmu un tad uz restorānu ieēst. Labi izrunājamies. Viņam patīk Holivudas filmas, man ne sevišķi. Runājam par filmām un dalāmies iespaidos. Reizēm vedu viņu uz tām, kuras man interesē – vairāk eiropiskām un mazāk par slepkavībām un kariem. Viņš ir 34 gadus vecs un sašutis par mīlestības grumbuļaino ceļu. Viņš daudz strādā kā datorprogrammu *test* inženieris un neuzmana savu veselību. Negaidu no viņa mazbērnu, bet abiem manas māsas Baibas bērniem šajā, 2002. gadā, piedzima viņas mazbērni. Pirmie mūsu ģimenē.

Šajā gadā daudz piedalījos izstādēs un *performance*. Visinteresantāk bija maijā, kad draugi rīkoja izstādi par vizuālo valodu *Oseo Gallery*. Es piedalījos ar instalāciju, kur varēja vārdiem skatīties cauri uz plastika ruļļiem (*transparencies*). Bija zīmējumi, simboli, vārdi latviešu un angļu valodā, viss bija drukāts ar *Xerox* mašīnu. Viena izstādes daļa bija kinētiskā valodā, lietojot datoru, kuru mākslinieki bija ieprogrammējuši tā, lai vārdi un burti taisītu jaunas, interesantas kustības. Bija arī *performance*. No izstādes sagatavoju videoprogrammu, kuru raidīju un vēlreiz raidīšu televīzijā.

Jūnijā piedalījos vienā *performance* ar instalāciju un improvizēto mūziku. Tā notika vienā parkā, kur uztaisījām ēdamgaldus lieliem papjēmašē (*paper mashe*) putniem. Es taisīju stārķi un pelikānu dabīgā augumā. Šī *performance* bija veltīta saulgrīžu svētkiem, Jāņiem. Es kopā ar citiem mūziķiem spēlēju *shakuhachi* flautu, kamēr četras skaistas jaunas dancioja. Bija daudz dažādu instalāciju ar mūziku un skaņām. Šo programmu filmēja mana draudzene Graciella no Urugvajes. Pašlaik gatavojam to raidīšanai televīzijā. Strādāju kopīgi ar citiem pie programmām televīzijai. Šobrīd gatavojam vienu par māksliniekiem, kuriem ir mentālas vai fiziskas grūtības saviem darbiem izmantot visādas tehnikas.

Silti sveicieni.

Māris

(Turpinājums sekos)

versitātēm un ar ļoti aktīvu dabas un ēdamvielu (pārtikas) aizsardzības grupām. Arī ar aktīvām arodbiedrībām un reliģiskām grupām. Visas šīs grupas sanāca kopā (plus mūsu anarhisti) un protestēja, ka Amerika un citas zemes: 1) neievēro hormonu un ģenētiskās pārtikas tirdzniecības noteikumus un produktos neuzrāda to sastāvdaļas – protestēju!; 2) neatļauj citām zemēm atteikties no šiem produktiem – protestēju! Es pats atteicos; 3) dažās valstīs neatļauj arodbiedrību organizēšanu un brīvprātīgu piedalīšanos tajās – protestēju!; 4) tirdzniecības komitejās sēž tikai valdības vai biznesa vīri, nav atļauts piedalīties ekoloģijas vai zinātnes pārstāvjiem – protestējam!; 5) visas tikšanās ir slepenas – protestējam!; 6) šī sanāksme nedod cilvēkiem iespēju izziņāt, piedalīties un balsot, taču WTO pieņem likumus, kas ietekmē manu un citu cilvēku dzīvi – protestēju!; 7) WTO pieļauj, ka produktus ražo vergi, bērni, cietumnieki gandrīz bez samaksas – protestēju!; 8) WTO ir sava tiesa, kas neievēro ne Latvijas likumus, ne citu valstu likumus – protestēju!; 9) WTO ļauj bezatbildīgi nogalināt ar tikliem jūras un citus dzīvniekus (bruņuru-pučus, delfīnus, jūras cūkas), nenorādot produkta aprakstā, kāds kaitējums dabai ir nodarīts –

tētāji paši mēģināja viņus apturēt, bet viņi pat piekāva protestētājus. Kļuva diezgan traki. Piekāva WTO pārstāvjus, izvilka no mašīnas Sietlas pilsētas valdes darbiniekus, sita televīzijas un citu ziņu cilvēkus, ar gāzes baloniem tišām meta ziņu aparatūrai. Es nofilmēju vienu provokatoru, kas mēģināja ar rupjiem vārdiem apsūkt mierīgos protestētājus un kam rokā bija metāla piķis.

Nesaku, ka protestējošie cilvēki rīkojās tikai labi. Saku, ka Sietlas vadība nemācēja visu nokārtot pa labam, bez lielām konfrontācijām. Bet nevienam nedomā, netika drausmīgi ievainots, un tagad visa pasaule pievērš vērību Pasaules tirdzniecības organizācijai. Es uzskatu, ka viss ir izdevies.

Šodien spīd saule, vakar svinējām Ziemassvētkus. Dzīve pie mums turpinās, pilna ar sarežģījumiem. Viena mana mājas biedrene pārvācās uz savu, nopirkta dzīvokli. Nākošnedēļ satīkšos ar jaunu cilvēku, kurš varbūt nāks dzīvot. Darbā pašlaik iet labi. Esmu atkāpies no biroja arodbiedrības vadības. Mazliet mazāk spiediena, mazāk konfrontāciju. Pašlaik netaisu savas videoprogrammas, palīdzu draugiem.

Miļi sveicieni Tev un

tavējiem!

Māris

darba sakarā. Savu darbu (pusi dienas) dalīju ar vienu kundzi (angliski to sauc *job sharing*), kura 2001. gada decembrī gāja pensijā. Tas iespaidoja manu darbu un to, cik gadu es skaitījos strādājis. Puses dienas darbu skaita divas dienas kā vienu. Šajā štatā bija lieli ieņēmumu trūkumi. Daudz cilvēku pārcēla citā darbā un tos, kas strādājuši mazāk kā gadu vai divus, atlaida. Mani neatlaida, bet pārcēla citā darba vietā citā organizācijā, bet tanī pašā ēkā. Tas viss sākās aprīlī. Tā kā es pazinu šeit dažus cilvēkus, tas man palīdzēja pierast un iepazīties ar citiem darbiniekiem. Organizācija sniedz palīdzību bērniem un cilvēkiem, kam ir iedzimta garīga slimība vai ļoti zema intelektuāla saprašana, angliski *retardation*. Tagad esmu pieradis un jūtos diezgan apmierināts. Bezdarba situācija mūsu štatā, kur atrodas *Boing* lidmašīnu būvētava un *Microsoft* datoru firma, drausmīgi pieaug. *Boing* atlaiž tūkstošiem strādnieku.

No gaišās puses – maijā nosvinēju savu 60. dzimšanas dienu. Draugs, kam pieder restorāns, aizveda to uz vakaru. Jauki izpriecājamies un izdancojamies līdz vēlam vakaram. Bija latvieši, amerikāņi, ķīnieši un urugvajieši. Man tas sagādāja lielu prieku.

Martā nosvinējām manas tan-

(Turpināts no 4. lpp.)

Ienākšana zinātnē

1897. gadā ieguvis klasiskās filoloģijas kandidāta grādu, Endzelīns studijas turpināja slāvu filoloģijas nodaļā un ieguva otru kandidāta grādu. Universitātes vadība 1900. gadā perspektīvo jaunekli nolēma paturēt vēl divus gadus fakultātē, lai viņš gatavotos akadēmiskajam darbam. Viņš spēja sekmīgi nokārtot arī piecus nopietnus maģistra eksāmenus šādos priekšmetos – sanskrits, gotu valoda, lietuviešu valoda, salīdzināmā valodniecība, akcents indoeiropiešu valodās.

Toties 1900.–1902. gada vasarā Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas uzdevumā topošais zinātnieks kopā ar skolotāju un latviešu valodas pētnieku Kārli Milēnbahu vai arī viens apstāigāja latviešu novadus, vākdams valodas materiālu. 1901. gadā viņš rakstīja: «Iekāms neesam pamatīgi iepazīšies ar savas valodas dažādajām izloksnēm, nevar tai rasties ne pilnīga vārdnīca, ne zinātniska vārdnīca.» Starp citu, šajās gaitās viņš iepazīs ar Jaunpils skolotāja un ērgelnieka Grīnfelda meitu Vilhelmini Johannu Faniju, kas vēlāk kļuva par viņa sievu.

1903. gada pavasarī Endzelīns kandidēja uz privātdocenta amatu salīdzināmajā un slāvu valodniecībā Tērbatas (toreiz Jurjevas) Universitātē un atbilstoši procedūrai aizstāvēja darbu par kašubu valodas pētījumiem (kašubi – rietumslāvu tauta Polijas ziemeļos uz rietumiem no Gdaņskas un Gdiņas). Amatā viņš tika apstiprināts, un rudenī Endzelīns sāka pedagoģisko darbu savā *alma mater*.

Jāpiemin vēl viens īpašs notikums 1903. gada jūlijā: no Getingenes grāmatu apgāda viņš saņēma ļoti atbildīgu un godpilnu uzdevumu izstrādāt latviešu valodas salīdzināmi vēsturisko gramatiku. Nozares lietpratēji šo darbu uzticēja tikko par privātdocentu apstiprinātam pētniekam, kuram vēl nebija maģistra grāda, bet kura rakstus par latviešu valodu vācu un krievu zinātniskajos izdevumos viņi augstu vērtēja. Noslēgtais līgums noteica Endzelīna dzīves tālāko perspektīvu, taču vispirms viņam vajadzēja izstrādāt un aizstāvēt maģistra darbu par latviešu valodas prievārdiem.

1908. gadā Endzelīns piekrita piedalīties vēlēšanās uz vakantu profesora vietu Harkivas Universitātes Salīdzināmās valodniecības un sanskrita katedrā, un maijā Universitātes senāts viņu ievēlēja par ārkārtas profesora pienākumu izpildītāju, taču Krievijas impērijas izglītības ministrs viņu amatā neapstiprināja. Tā kā docētājs tur bija nepieciešams, apmēram pēc gada mācību apgabala kurators privātdocentu Endzelīnu tomēr pārcēla uz Harkivas Universitāti.

Ražīgi gadi Harkivā

1909. gada rudenī Endzelīns ar ģimeni ieradās Harkivā. Pēc publiskās ievadlekcijas par skaņu pārmaiņām valodā privātdocents sāka intensīvu pedagoģisko darbu gan universitātes salīdzināmās valodniecības un sans-

krita katedrā, gan Augstākajos sieviešu kursos. Viņš docēja ievadu valodniecībā, indoeiropiešu valodu salīdzināmo gramatiku, ģermāņu valodu salīdzināmo gramatiku, vādija praktiskos darbus Rīgvēdas, Avestas, gotu, senpersiešu, senarmēņu, sengrieķu, senīru, senislandiešu, senprūšu un lietuviešu tekstu lasīšanā un analizē.

Domājot par līgumu ar Getingenes grāmatu apgādu, Endzelīns drīz saprata, ka vispirms ir jānoskaidro baltu un slāvu valodu aizvēsturiskie sakari. Apmēram 20 mēnešus viņš nodarbojās ar šo valodu skaņu sistēmas un gramatikas salīdzināšanu. Endzelīns secināja, ka jau indoeiropiešu pirmvalodas laikā baltu un slāvu senču valodas atšķīrās, bet pēc indoeiropiešu kopības sašķelšanās notika kaimiņu valodu zināma tuvināšanās, pēc tam – atkal attālināšanās. Pētījums 1911. gada vasarā tika publicēts grāmatā *Славяно-балтийские этюды (Slāvu un baltu etīdes)*. Par šo darbu Endzelīns Sanktpēterburgas Universitātē ieguva salīdzināmās valodniecības doktora grādu un 1912. gada martā kļuva par pilntiesīgu Harkivas Universitātes profesoru ar pienācīgu atalgojumu.

1911. gada beigās viņš sāka rakstīt *Lettsche Grammatik (Latviešu valodas gramatika)* manuskriptu, turklāt no Karla Vintera apgāda Heidelbergā pienāca uzaicinājums un līgums par grāmatas *Lettsches Lesebuch mit grammatischer Einleitung (Latviešu lasāmgrāmata ar gramatikas ievadu)* izstrādi grāmatu sērijai *Indogermanische Bibliothek (Indoeiropiešu bibliotēka)*.

Par *Lettsche Grammatik* manuskripta izstrādes gaitu liecina autora sarakste ar izdevējiem Getingenē; vēstules saglabātas Valsts bibliotēkas Rokrakstu nodaļā Berlinē. Tā kā 1917. gada jūnijā pabeigtais darbs bija iznācis apjomīgāks, nekā līgumā paredzēts, radās tā izdošanas problēmas pēckara laikā.

Vasarās Endzelīni brauca uz dzimteni. Arī tur ģimenes galvam bija darba pilnas rokas. 1911. un 1912. gadā viņš devās pie Kurzemes, Vidzemes un Vitebskas gubernas latviešiem, lai pētītu izloksnes. Harkivas Universitātē bija labvēlīga un finansēja šos studiju braucienus. Endzelīns aktīvi piedalījās RLB vasaras sapulcēs, arī Ortogrāfijas komisijā un Skolotāju biedrības rīkotosursos.

Kuplo Harkivas pirmskara latviešu kopienu kara laikā papildināja no Rīgas evakuēto uzņēmumu darbinieku un kara bēgļu ģimenes – ap 20 000 latviešu. Norūpējies par latviešu valodas likteni, Endzelīns 1918.–1919. gadā iznākošajā laikrakstā *Atvase* puda viedokli par latviešu valodas mācīšanu bēgļu bērnu skolās Ukrainā un ieteica stundās pievērst uzmanību tieši pareizai rakstībai, izrunai un valodas tīrībai.

Savā valstī – Latvijā

1918. gada 25. novembrī latviešus Ukrainā sasniedza priecīga ziņa par Latvijas valsts

proklamēšanu Rīgā. Nākamā gada 28. septembrī dzima arī Latvijas Augstskola. Latviešu zinātnieki no Krievijas un Rietumeiropas universitātēm tika aicināti mājup.

1920. gada 26. maijā Latvijas robežu sasniedza ar Pirmā pasaules kara bēgļiem pārpildīts ešelons, kurā brauca arī daži jaunās Latvijas un jaunās augstskolas aicinātie un jau ievēlītie mācībspēki: profesors Endzelīns no Harkivas Universitātes un docents Juris Plāķis no Kazanņas Universitātes. Sešus cilvēkus, arī Endzelīnu un Plāķi, nedēļu aizturēja Sebežā par ķilniekiem, kamēr no Latvijas tika atvesti apmaināmie komunisti.

Jūnijā sākumā abi akadēmiskās saimes locekļi tika sveikti augstskolā, un profesors Endzelīns, kuram tolaik bija 47 gadi, solīja tai ziedot visus savus spēkus. Jūnijā viņš kļuva par Valodnieciski filozofiskās fakultātes dekānu un dedzīgi piedalījās gan fakultātes, gan augstskolas attīstībā: dibināja Baltu filoloģijas nodaļu un Filologu biedrību, rediģēja tās Rakstus, piedalījās Latviešu folkloras krātuves dibināšanā un vadīja tās kolēģiju.

Bija jāatjauno arī pārtrūkušie sakari ar grāmatu apgādiem Vācijā. *Lettsches Lesebuch* manuskriptu uz Heidelbergu autors nosūtīja 1920. gada septembrī, bet Getingenes apgāds pieaugušo ražošanas izmaksu dēļ *Lettsche Grammatik* 862 lapu apjomā izdot bez ievērojamas piemaksas vairs neuzņēmās.

Notikums**Eiropas valodniecībā**

1921. gadā Latvijas Izglītības ministrija piešķīra finansiālu atbalstu *Grammatikas* izdošanai. Tā nonāca grāmatizdevēja Anša Gulbja gādībā un visbeidzot – Karla Vintera apgāda tipogrāfijā Darmštātē. Grāmata tika izdota 1922. gadā, bet 1923. gadā – arī Karla Vintera apgāda sērijā *Indoeiropiešu bibliotēka*. Endzelīna darbam bija gods iesākt šīs sērijas jaunu nodaļu – *Baltu bibliotēka*.

1923. un 1924. gadā izdevumu cildināja ievērojami Eiropas valodnieki Vācijā, Francijā, Šveicē, Nīderlandē, Lietuvā, Itālijā. «Latviešu milža garadarbs iekaros nozīmīgu vietu valodu zinātnē arī latviešu valodai, kuras fakti līdz šim nav pamanīti» (Kazimiers Būga Lietuvā); «Nevienai citai indoeiropiešu valodai nav tik pilnīgas vēsturiskās gramatikas, kāda tagad ir latviešiem» (Eduards Hermanis Vācijā); «Salīdzinošā valodniecība autoram ir parādā pateicību; sākot ar viņa darbu, baltoloģija ieņems pienācīgu vietu tās nozaru vidū» (Nikolass van Veiks Nīderlandē).

Latvijā profesionāli vērtētāji Endzelīna radītajā LU Baltu filoloģijas nodaļā tolaik vēl nebija izauguši. Toties jaunie 1. Saeimas politiķi nosauca par «nelabvēlīgu parādību, ka prof. Endzelīns, izdodams latviešu gramatiku vācu valodā par valsts naudu, uz vākiem vācu valodā uzrakstījis ar trekniem burtiem: «No Čaņkovas universitātes prof. Endzelīna», bet ar maziem

burtiem: «tagadējā prof. Rīgā»». Protams, Endzelīns nespēja pacietīgi pieņemt lielā darba nepamato un paviršo vērtējumu un atklātā vēstulē atspēkoja viņam izteiktos pārmetumus.

Rakstnieks Edvarts Virza *Lettsche Grammatik* radīšanu atzina par nacionālo varoņdarbu, bet uzbrukumus autoram nosauca par paviršo nacionālismu un atgādināja tā «varoņiem», ka ar Endzelīna *Grammatiku* latviešu valoda top par pētišanas priekmetu pasaules zinātnē.

Autors *Grammatikas* radīšanas divos gadu desmitos bija izaudzis par meistarā. Šajā laikā viņš jau apzinājās arī savu sūtību jeb misiju. Izdevuma ievadā tā gan formulēta pieticīgi: «Šā darba vienīgais uzdevums ir latviešu valodu darīt pieejamāku salīdzināmajai valodniecībai nekā līdz šim.» Tomēr bija sasniegts daudz vairāk: augstvērtīgais latviešu valodas apraksts kļuva par baltu valodu salīdzināmo gramatiku un par pirmo stūrakmeni baltistikai – jaunai nozarei indoeiropiešu salīdzināmi vēsturiskajā valodniecībā.

Tautas un valodnieku kopdarbs

Izglītības ministrija no Kārļa Milēnbaha dēliem nopirka viņu 1916. gadā mirušā tēva iesāktās latviešu valodas vārdnīcas materiālus. Jau 19. gadsimta pēdējā ceturksnī skolotājs un valodnieks Milēnbahs ar ģimeni bija iesaistījies Karla Kristiāna Ulmana 1872. gadā izdotās vārdnīcas *Lettsch-deutsches Wörterbuch* papildināšanā. Pilnīgas latviešu valodas vārdnīcas izstrāde kļuva par Milēnbaha mūža uzdevumu, ko neizdevās paveikt.

Izglītības ministrija vārdnīcas materiālus (66 burtnīcas ar 15 000 lappušu) nodeva Endzelīnam darba pabeigšanai, bet to par

iespējamu padarīja tikai apbrīnojama tautas atsaucība – Endzelīnam un valodniecei Edītei Hauzenbergai palīdzēja tūkstošiem latviešu. Vārdnīca tapa paaudžu sadarbībā un pēctecībā.

Īpaša loma šajā darbā bija 1904. gadā dibinātajai RLB Valodniecības nodaļai. Tās darbību Endzelīns atjaunoja 1922. gada oktobrī. Nodaļas sēdes bija īpaša Rīgas kultūras dzīves parādība. Katras nedēļas ceturtdienas vakarā precīzi no plkst. 6 līdz 8 sēdes dalībnieki, pārstāvēdami savus dzimtos novadus, apsprieda vārdu nozīmes, izrunu, izplatību. Profesors nosauca vārdus no saraksta, ko alfabēta secībā bija sagatavojusi Hauzenberga, bet sekretārs precīzi pierakstīja iegūtās ziņas. Desmit gados nodaļa vārdnīcai veltīja 309 sēdes, un tajās ir piedalījušās 208 personas.

1923. gadā iznāca vārdnīcas pirmā burtnīca, bet 1932. gada novembrī tika pabeigta pēdējās burtnīcas vārdu apspriešana. Vēlāk burtnīcas tika apvienotas četros sējumos.

Par godu darba pabeigšanai Endzelīns RLB namā sarīkoja svinības ar nosaukumu *Apvārdības*, kas darināts pēc analogijas ar apkūlībām. Profesors pateicās daudzajiem talciniekiem, un visi godināja arī jau mūžībā aizgājušo piemiņu.

Viens no skaistā vakara dalībniekiem, Rīgas pilsētas 1. ģimnāzijas skolotājs Kārlis Rinkužs, dzimis saikavietis, ir rakstījis: «Ja mūsu dzīvei nebūtu nekādas nozīmes, tad piedalīšanās šais vārdu talkās jau arī ir kaut kas. Par katru var teikt: «Viņš Latviešu vārdnīcai ir devis vārdiņus.» (...) paralēli Brīvības piemineklim nemanot un bez trokšņa ir pacēlies tagad nobeigts otrs piemineklis – Latviešu valodas vārdnīca.»

(Turpinājums sekos)

Publikācija tapusi sadarbībā ar žurnālu *Domuzīme*. Pateicamies!

ir literatūra publicistika vēsture 2023. 2

domuzīme

Kārtis Vērdiņš: «nekad nav labi»

Padomju represiju veicēju saraksts

Ukraina Dudas un Zoludes tekstos

Valodnieka Endzelīna kanoniskais mantojums

Atmodas ideāli – mūsdienās aktuāli?

LĀČIŠA OKSFORDA
ar skatu uz universitāti

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Lineburgas Loifana universitātes Goda doktora grāds Egilam Levitam

28. aprīlī Lineburgas Loifana universitāte piešķīra Valsts prezidentam Egilam Levitam Goda doktora grādu, novērtējot viņa kā valsts vīra, jurista un pārliecināta eiropieša darbību. Pēc Goda doktora grāda saņemšanas Valsts prezidents uzrunāja klātesošos un iesaistījās diskusijā par tematu "Eiropas Savienība kā tiesību un vērtību kopiena". E. Levits atzīmēja, ka katra cilvēka apzināta rīcība ir balstīta vērtībās. Arī valstīm ir savas vērtības un mērķi, citādi valsts jēgpilna rīcība nebūtu iedomājama, sacīja E. Levits. Izejas punkts tiesiskajiem apsvērumiem par vērtībām un ar tām saistītiem valsts mērķiem ir to tieša nosaukšana konstitūcijā.

Latvijas valsts mērķi un pamatvērtības ir aplūkotas 2014. gada pieņemtajā jaunajā 1922. gada Latvijas Satversmes preambulā. Tāpat atzīmējams mērķu un vērtību regulējums Šveices jaunās, 1999. gada konstitūcijas, preambulā. Visās Eiropas Savienības dalībvalstīs ir noteiktas kopīgas pamatvērtības, taču katrai valstij ir arī savas vērtības, kas atšķiras valstu starpā. "Mums ne tikai jājūtas kā eiropiešiem, bet arī jārikojas kā eiropiešiem," akcentēja Valsts prezidents, uzsvērot demokrātiskas, vienotas Eiropas identitātes un piederības nozīmi.

Eiropas diena Latvijā

9. maijā svinot Eiropas dienu, visā Latvijā notika un līdz mēneša beigām notiks dažādi pasākumi. Eiropas Komisijas pārstāvniecība Latvijā aicina svinēt Eiropas spēku un vienotību kopā, rīkojot pasākumus, piedaloties tajos kopā ar ģimeni, draugiem un kolēģiem.

Jau desmito reizi tīmekļa vietnē www.esmaja.lv notika tiešsaistes tests "Eiropas eksāmens". Tests ir izzinošs un atraktīvs veids, kā katram pārbaudīt un paplašināt savas zināšanas par ES. Piedalīties bija aicināti gan skolēni, sākot jau no pirmās klases, gan pieaugušie līdz sirmam vecumam. Jau 15. reizi notika akcija "Atpakaļ uz skolu / Atpakaļ uz universitāti". Šo gadu visā Eiropā atzīmē kā

Eiropas Prasmju gadu, atgādinot par konkurētspējas, līdzdalības un talanta nozīmi. Akcija ilgs līdz 15. maijam.

Pasaules preses brīvības indeksā Latvija pakāpusies uz 16.vietu

Starptautiskās žurnālistu tiesību organizācijas "Reportieri bez robežām" (RSF) trešdien izplatītajā ikgadējā Pasaules preses brīvības indeksā Latvija ierindojas 16. vietā, salīdzinot ar 22. vietu pagājušajā gadā. Lietuva un Igaunija atrodas 7. un 8.vietā.

2023. gada organizācijas ziņojumā par 180 valstīm žurnālistikas vide ir atzīta par "ļoti nopietnu" 31 valstī, "grūtu" 42 valstīs, "problemātisku" 55 valstīs un "labu" vai "apmierinošu" 52 valstīs.

RSF indeksā vērš uzmanību uz draudiem, ko preses brīvībai rada viltus saturs.

Norvēģija atrodas saraksta pirmajā vietā septīto gadu pēc kārtas, tai seko Īrija, Dānija, Zviedrija un Somija. Tikmēr trīs Āzijas valstis atrodas saraksta pašā apakšā – Ziemeļkoreja ir pēdējā, Ķīna atrodas vienu vietu augstāk, bet Vjetnama ir 178.vietā.

Eiropa un jo īpaši Eiropas Savienība (ES) ir reģions, kurā ir žurnālistiem ir visvieglāk strādāt, taču atsevišķās valstīs situācija ir problemātiska.

Krievija noslidējusi uz 164. vietu. "Kopš Krievija 2022.gada februārī iebruka Ukrainā, gandrīz visi neatkarīgie plašsaziņas līdzekļi ir aizliegti, bloķēti un/vai pasludināti par "ārvalstu aģentiem" vai "nevēlamām organizācijām". Visi pārējie ir pakļauti militārai cenzūrai," teikts indeksā.

Latvijai Eiropas Eksperimentālo zinātņu olimpiādē sudraba un bronzas medaļas

Aizvadītajā Eiropas Eksperimentālo zinātņu olimpiādē (EEZO) visaugstāko punktu skaitu ieguvis jaunieši no Vācijas, savukārt Latvijas vidusskolēnu komandas starptautiskajā olimpiādē ieguvis vienu sudraba un vienu bronzas medaļu. Latviju olimpiādē pārstāvēja divas komandas ar skolēniem no Jelgavas Pārlielupes pamatskolas, Mārupes pamatskolas, Rīgas 49. vidusskolas, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas un Rīgas Tehniskās universitātes Inženierzinātņu vidusskolas.

No 29. aprīļa līdz 5. maijam jauniešu komandas veica ar eksperimentiem saistītus uzdevumus. EEZO pamatmērķis ir stiprināt STEM jeb zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas jomu Eiropas valstu skolās.

Olimpiādē katru gadu norit citā Eiropas valstī. Šogad to rīko Latvija, un par olimpiādes norisi atbild RSU sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru.

KULTŪRA

Sāks tirgot biļetes uz Dziesmu un Deju svētkiem

Tirdzniecībā būs vairāk nekā 170 000 biļešu uz XXVII Vispārējo latviešu Dziesmu un XVII Deju svētku maksas pasākumiem. Biļešu tirdzniecība uz

svētku pasākumiem pakāpeniski sāksies no 15. maija, savukārt biļetes iepriekšējā rezervācijā, tostarp kasēs, varēs izpirkt no 22. maija. Biļešu tirdzniecību nodrošinās SIA "Biļešu paradīze".

43 000 biļešu tiks pārdotas iepriekšējā rezervācijā, no kurām lielākā daļa – 79% – ir rezervēta svētku dalībniekiem, 12% daudzdzīvniekiem, savukārt uz trim deju lieluzveduma koncertiem "Mūžīgais dzinējs" koncertiem ir 31 362 sēdvietas, no kurām 77% nonāks publiskajā tirdzniecībā, 22% atvēlēti iepriekšējai rezervācijai, tai skaitā pašiem dalībniekiem, 1% tiks atvēlēti ielūgumiem. Deju lieluzveduma ģenerālmēģinājums pilnībā tiek atvēlēts koncerta dalībniekiem, pirms tam tās rezervējot.

Biļešu cenas uz svētku pasākumiem būs no pieciem līdz 100 eiro. Garīgās mūzikas koncerta biļešu cenas būs no 15 līdz 35 eiro, tautas lietišķās mākslas izstādes - pieci eiro. Gājiena laikā sēdvietas skatītāju tribīnēs maksās 25 eiro, savukārt ieeja svētku atklāšanas koncertā – 40 eiro.

Deju lielkoncerta "Balts" biļetes maksās no 20 līdz 70 eiro, diriģentu kora koncerta "Diriģents" - no 15 līdz 30 eiro, kokļu mūzikas nakts koncertu "Gaismas dārz" un "Nakts dziesma" biļetes maksās no 12 līdz 20 eiro. Mazākumtāutību kolektīvu koncerta "Sauls dziesmu audeklā" biļetes maksās no 12 līdz 25 eiro, vokāli simfoniskās mūzikas koncerta "Šūpulis" – no 20 līdz 90 eiro.

Noslēguma koncerta "Kopā Augšup" – no 20 līdz 100 eiro, savukārt sadziedāšanās nakts biļetes maksās desmit eiro.

Balvu par mūža ieguldījumu Mārai Lācei

Latvijas Mūzeju biedrības balvu par mūža ieguldījumu saņems Latvijas Nacionālā mākslas mūzeja direktore Māra Lāce.

M. Lāce savu darbu mūzejā uzsāka 1973. gadā kā gide, patla-

ban viņa ir Latvijā nozīmīgākās vizuālās mākslas institūcijas – LNMM direktore.

LMB Gada balvai nominēta Eduarda Veidenbauma mūzeja "Kalāči" pastāvīgā ekspozīcija "Vairāk gaismas!", kā arī mūzeja projekts "Vairāk gaismas!". Balvai nominēta arī Jelgavas Vecpilsētas mājas ekspozīcija "Māja stāsta", Kārļa Ulmaņa piemiņas mūzeja "Pikšas" pastāvīgā ekspozīcija "Kārlis Ulmanis 1877-1942".

Balvai nominēta arī Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāde "B kā baroks", LNMM izstāde un notikumu programma "Purvītis", Latvijas Okupācijas mūzeja ekspozīcija "Latvija Padomju Savienības un nacionālsociālistiskās Vācijas okupāciju varā 1939-1991".

Balvai nominēta Liepājas 17. gadsimta līdz 19. gadsimta interjera mūzeja "Hoiķeres kundzes viesu nams" restaurācija un izveide, Memoriālo mūzeju apvienības projekts "Personības klausās", mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē". Izstāde "NYET, NYET, SOVIET! Politiskie protesti un demonstrācijas ārpus Latvijas 1945-1991". Tāpat balvai nominēta Rakstniecības un mūzikas mūzeja izglītības platforma "Augsim mūzejā!" un Rundāles pils mūzeja digitālais gids.

Imanta Ziedoņa deviņdesmitgade

Atzīmējot dzejnieka un publicista Imanta Ziedoņa (1993 – 2013) deviņdesmitgadi, Jūrmalā atklāja kultūrtūrisma maršrutu "Noķer Ziedoni!". Maršruts "Noķer Ziedoni!" ir interaktīvs ceļojums ar aicinājumu iepazīt dzejnieka dzīves gājumu, personību un daiļradi, tas izved pa Ziedoņa bērnības un jaunības takām Ķemeru, Slokā, Tukumā, Lapmežciemā, Ragaciemā un Engurē.

Maršruta kopējais garums ir 111 kilometri, tajā iekļauti 17 pieturas punkti, kas saistīti ar dzejnieka dzīves gājumu un daiļradi.

19.maijā dzejnieka Imanta Ziedoņa 90 gadus atzīmēs Jaunmoku pili.

Pasākumā piedalīsies dzejnieka draugi un domubiedri – Māra Zālīte, Nora Ikstena, Kaspars Znotiņš, Vestards Šimkus, Aurēlija Šimkus.

Māra Zālīte solījusi atklāt kādu ilgi glabātu noslēpumu, tikmēr

Nora Ikstena, atceroties dzejnieku, lasīs kopīgi tapušās grāmatas fragmentus.

Latgales vēstniecībā "Gors" – Zemessardzes un Mičiganas Nacionālās gvardes orķestris

Latgales vēstniecībā "Gors" 5. maijā notika Zemessardzes orķestra un Mičiganas Nacionālās gvardes 126. armijas orķestra koncerts. Koncerta programmā bija iekļautas latviešu un amerikāņu dažādu žanru un stilu kompozīcijas gan pūtēju orķestrim, gan vokālam ar padavījumu. Koncertā izskanēja arī Mičiganas Nacionālās gvardes 126.armijas orķestra mūzika Džordana Robertsa un Zemessardzes orķestra mūziķes Meijeres radītās kompozīcijas.

Koncertu diriģēja Nacionālo bruņoto spēku galvenais diriģents un Zemessardzes orķestra priekšnieks majors Andis Karelis un Mičiganas Nacionālās gvardes 126. armijas orķestra priekšiece virsniece Kimberlija Ferrante.

Mičiganas Nacionālās gvardes 126. armijas orķestris ar šādu nosaukumu dibināts pirms vairāk nekā 60 gadiem, lai gan orķestra pirmsākumi meklējami daudz senāk. Kopš 2013.gada orķestris ir kļuvis arī par Mičiganas štata gubernatora orķestri. Tas ir izvietots Belmontā, Mičiganas štātā un nodrošina mūzikālo noformējumu dažāda veida militārajās ceremonijās, gan arī uzstājas ar publiskiem koncertiem.

Orķestris uzstāties ne tikai Mičiganas štātā, bet arī Lielbritānijā, Itālijā, Trinidadā un Tobāgo, Austrālijā un Latvijā. Mičiganas Nacionālās gvardes 126.armijas orķestra vadītāji ir orķestra priekšiece virsniece speciāliste Ferrante un virsseržants Švaliers.

Zemessardzes orķestris dibināts 2011. gada 1. novembrī. Tā ir Zemessardzes atsevišķā vienība, kurā ietilpst pūtēju orķestris, bigbends, koris "Stars", dažādi kameransambļi un tautas deju ansambļi "Bramaņi". Zemessardzes orķestris koncertējis arī Lietuvā, Igaunijā, Somijā, Ukrainā, ASV un Kanādā, sadarbojas ar populāriem izpildītājmāksliniekiem Latvijā, kā arī ar Mičiganas Nacionālās gvardes 126. armijas orķestri, Kanādas Bruņoto spēku Centrālo orķestri un daudziem citiem militārajiem orķestriem. Zemessardzes orķestra priekšnieks ir Nacionālo bruņoto spēku galvenais diriģents majors Karelis.

Latvijas un Mičiganas sadarbība sākās pirms 30 gadiem – laikā, kad Latvija tikko bija atguvusi savu valstisko neatkarību un tika veidoti Latvijas Nacionālie bruņotie spēki. 1993. gada 27. aprīlī Latvija un ASV parakstīja vienošanos par sadarbību valstu partnerības programmā, ar ko tika apstiprināta Latvijas un Mičiganas Nacionālās gvardes partnerība. Ar Mičiganas Nacionālās gvardes palīdzību ir pilnveidota Zemessardze.

(Turpinājums 10. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 9. lpp.)

Rotko mākslas centram ziedojumi no ASV vēstniecības un Monako izveidota fonda

Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs pieņems divus ziedojumus no ASV vēstniecības Latvijā un Monako bāzētā fonda "Basil Alkazzi Purchase Fund".

ASV vēstniecība Latvijā ziedo Rotko centram 2727 eiro poligrāfijas pakalpojumu apmaksai, savukārt Monako bāzētais fonds ziedos centram 20 500 eiro mākslas darbu iegādei.

Svinot Daugavpils Marka Rotko mākslas centra desmitgadi, 28. aprīlī centrā atklāta Rotko oriģināldarbu jaunā ekspozīcija un notika tikšanās ar mākslinieka ģimeni.

Desmit gadu laikā apmeklētāji ir varējuši apskatīt 17 Rotko oriģināldarbus.

Pianista Andreja Osokina Brīvības festivāls Ukrainai

Rīgā un Valmierā no 7. maija līdz 11. jūnijam norisināsies pianista Andreja Osokina Brīvības festivāls Ukrainai. Visi festivāla laikā gūtie biļešu ieņēmumi tiks novirzīti humānajai, medicīniskai, aizsardzības un mājdzīvnieku palīdzībai – tiks iegādātas gan higiēnas preces un citas ukraiņiem nepieciešamas lietas, gan maltīšu

komplekti, aizsargbrilles un aizsargcimdi Ukrainas karavīriem, kā arī barība mājdzīvniekiem Ukrainas deokupētajās un kara plosītajās teritorijās.

Festivāla atklāšanas koncerts notiks 20. maijā.

Michaila Čehova Rīgas Krievu teātri – izrāde pēc S. Kalnietes grāmatas motīviem

Michaila Čehova Rīgas Krievu teātri 19. maijā notiks pirmizrāde Lauras Grozas iestudētajai izrādei par padomju laika deportācijām "Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos". Izrāde tapusi pēc Sandras Kalnietes grāmatas motīviem. Grāmatā "Ar balles korpēm Sibīrijas sniegos" Kalniete atklāja savas mātes Ligitas un vecmamma Emilijas stāstu par izsūtījumā piedzīvoto un izjusto. Arī Čehova teātri iestudētās izrādes centrā ir Ligita, kuŗa dienu pirms izsūtījuma no brāļa saņēmusi dāvanā smalkas augstspāpēžu kurpes, kas liktenīgi kļūst par viņas vienīgajiem apaviem pirmajā Sibīrijas gadā.

Izrādes aktieŗu sastāvā spēlēs latvieŗu, krievu, ukraiņu un baltkrievu izcelsmes aktieŗi. Būs titri ar tulkojumu latvieŗu valodā.

Tomasa Hempsona solokonzerts Latvijas Nacionālajā operā

10. maijā pirmo reizi Latvijā ar solokonzertu viesojas izcilais amerikāņu baritons Tomass

Hempsons (*Thomas Hampson*). Koncertā ar pianista Volframa Rīgera (*Wolfram Rieger*) klavieru pavadījumu iekļautas Franča Šūberta, Franča Lista un Gustava Mālera solodziesmas.

Vadošais Amerikas baritons Tomass Hempsons ir no Vašingtonas. Savas ievērojamās starptautiskās operdziedātāja un ierakstu mākslinieka karjēras laikā Hempsons ir saņēmis daudzus titulus un apbalvojumus. Mākslinieks tiek dēvēts par "solodziesmu žanra vēstnieku", daudz uzmanības viņš velta pētniecībai, izglītības procesiem, mūzikas iespēju paplašināšanai un tehnoloģijām. Izdoti vairāk nekā 170 viņa iedziedātās mūzikas ieraksti, par kuŗiem mākslinieks saņēmis gan *Grammy* balvu, gan piecas *Nīderlandes mūzikas balvas Edison Award* un Francijas *Grand Prix du Disque*. 2003. gadā dibinājis fondu *Hampson Foundation*, ar kuŗa starpniecību viņš izmanto mūziku starpkultūru dialoga un sapratnes veicināšanai.

Noslēgsies vēsturiskās spēlfilmas "Zeme, kas dzied" filmēšana

Pēc vairāk nekā divus gadus ilguŗa darba maijā noslēgsies vēsturiskās spēlfilmas "Zeme, kas dzied" uzņemšana. Pēdējos kadros kameras fiksēs kinopilsētīnā "Cinevilla". Tajā rekonstruēta vēsturiskā Rīgas Latvieŗu biedrības nama aula, kur 1873. gadā ar Baumaņu Kārļa dziesmas "Dievs, svēti Latviju!" pirmatskaņojumu tika atklāti pirmie Dziesmusvētki. Pēc šīs simboliskās ainas uzņemšanas filmas sagatavošana pāries

montāžas un pēcapstrādes fazē, lai jau novembrī filma par Pirmajiem latvieŗu dziedāšanas svētkiem nonāktu uz kino ekrāniem.

Noslēdzošais filmēšanas posms kopš 5. maija norit Rīgā, uzņemot ainas Vecrīgas ielās, tad vairākas filmēšanas dienas citviet Latvijā. Pēdējā filmēšanas diena būs 14. maijā, kad kinopilsētīnā "Cinevilla" tiks uzņemti lielākie masu skati. Lai atainotu pirmo latvieŗu dziedāšanas svētku atklāšanu Rīgas Latvieŗu biedrības nama aulā, filmēšanas laukumā pulcēsies ap 500 masu skatu dalībnieku.

Filma "Zeme, kas dzied" top kā vērienīgs, kultūrozīmīgs projekts – tās kulminatīvo epizoŗu filmēšana tuvinās ņo sareŗģīto, finanŗu ietilpīgo, bet būtisko projektu veiksmīgai pabeigšanai un pirmizrādei ņa gada rudenī. "Zeme, kas dzied", cerams, kļūs par nozīmīgu un paliekoŗu kino nozares ieguldījumu Dziesmusvētku jubilejas gada izskaņā – filmu, kuŗa izstāstīs stāstu ne tikai par Dziesmusvētku tradīcijas raŗanos, bet arī tās ieguldījumu Latvijas valstiskuma izveidē un stiprināšanā, projekta nozīmīgumu uzsver Nacionālā kino centra vadītāja Dita Rietuma.

"Simboliski, ka "Zeme, kas dzied" uzņemšanu noslēgsim ar ainām, kā pirmo reizi mūŗu tautas vēsturē tika izpildīta "Dievs, svēti Latviju!". Lai arī krievu lielvara Baumaņu Kārļa lūgsnu bija liegusi iekļaut svētku repertuārā, dziesma tomēr tika izpildīta, un Dziesmusvētku kustības raŗšanās mūŗu tautai bija nozīmīgs solis pretī neatkarīgai valstij," teic filmas režisors Māris Martinsons.

Līdztekus filmai top projekts "Dziesmusvētki. Neizstāstītie stāsti", kas ļaus plaŗākai sabiedrībai gūt plaŗāku izpratni par latvieŗu dzīvi 19. gadsimtā, kad tika iedibināta Dziesmusvētku kustība. Tajā iekļauts filmas scenārija autoru Daiņa Īvāna un Māra Martinsona kopīgi rakstītais vēsturiskais romāns "Zeme, kas dzied. 1873. gads" par pirmo dziedāšanas svētku raŗanos. Izglītojoŗā platformā www.zemekasdzied.lv, vienuviet pieejami populārzinātniski raksti. Ir arī virtuālā dziesmu svētku kora vietne www.filmaibut.lv. Maija nogalē tiks atklāta filmai veltīta izstāde laukumā pie tirdzniecības centra "Origo".

Filmas "Zeme, kas dzied" tēlos iedzīvojas Vilis Daudziņŗ, Andris Bulis, Ainārs Ančevskis, Andris Keiŗŗ, Ģirts ņesteris, Nauris Brikmanis, Marta Lovisa Jančevska, operdziedātāja Marina Rebeka, kā arī aktieŗi no Lietuvas, Igaunijas un Polijas.

// Foto Margarita Germane un Andrejs Strokins

ASV Bruņoto spēku Virspavēlniecības Eiropā dāvinājums Ukrainas bēŗļu atbalstam Latvijā

ASV vēstnieks Latvijā Kristofers Robinsons pasniedza Latvijai dāvinājumā 24 ledusskapjus un 24 veļas maŗīnas. Dāvinājumu saņēma Valsts ugunsdzēsības un glābŗanas dienesta priekŗnieks pulkvedis Mārtiņŗ Baltmanis un astoņas Latvijas pašvaldības. Sadzīves tehnika tiks pieŗķirta astoņām Latvijas pašvaldībām, lai nodroŗinātu Ukrainas bēŗļu izmitināšanu – Krāŗslavas, Valkas, Liepājas, Līvānu, Jēkabpīlis, Varakļānu, Ventspīlis un Dienvidkurzemes pašvaldībām.

Jau marta beigās ASV vēstniecības Aizsardzības sadarbības birojs piegādāja 2 400 saliekamās gultas, segas un spilvenus, kas tiks izmantoti dažādām ārkārtas situācijām, tai skaitā Ukrainas bēŗļu pagaidu izmitināšanai.

Dāvinājumus 237 000 ASV dolaru apmērā nodroŗināja ASV Bruņoto spēku Virspavēlniecības Eiropā Civilās sadarbības programma, un ņis ir jau kārtējais ASV vēstniecības Aizsardzības sadarbības biroja projekts Ukrainas bēŗļu atbalstam Latvijā. Pagājuŗā gadā ASV vēstniecības Latvijas pašvaldībām nodeva 176 gultas un matračus Ukrainu bēŗļu pagaidu izmitināšanai.

Kopŗ 2007. gada ASV vēstniecības Aizsardzības sadarbības birojs ir īstenojis vairāk kā 50 Civilās sadarbības programmas projektus, kuŗu kopējais finansējums ir 12 miljoni ASV dolari, sadarbojoties ar tādām Latvijas valsts iestādēm kā VUGD, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests, pašvaldības, skolas, pansionāti un bēŗnu nami.

LETA
nacionālā informācijas aŗentūra

Marijas iela 2, Rīga, LV – 1502

marketing@leta.lv

+371 – 672 225 09

www.leta.lv

JURIS
LORENCIS

Kā jau varēja paredzēt, Latvijas valdība 2. maijā nolēma pagarināt ārkārtas situāciju uz robežas ar Baltkrieviju līdz 10. augustam. Nelegālā robežpārkāpēju krīze, kas sākās 2021. gada vasarā, joprojām nav beigusies, tā pat pieņemas spēkā. Aizvadītajā 2022. gadā kopumā novērtēti 5286 cilvēku mēģinājumi nelikumīgi šķērsot Latvijas – Baltkrievijas robežu, bet 217 migranti (sievietes ar bērniem, slimnieki utt.) humānu apsvērumu dēļ ielaisti Latvijā. Savukārt šogad līdz 25. aprīlim no nelikumīgas robežas šķērsošanas atvērti 2146 cilvēki, uzņemti – 175 cilvēki. Pēc valdības sēdes notikūšajā preses konferencē ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs atzina, ka “situācija uz robežas nav uzlabojusies, tā atkal pasliktinās. Arvien vairāk nelegālo migrantu cenšas šķērsot mūsu robežu, pieaugusi slodze robežsardzei.” Turklāt naktī no 1. uz 2. maiju imigranti uzbrukuši Latvijas robežsargam, un tas uzskatāms par ārkārtas gadījumu. Lūk, kā notiekošo komentēja iekšlietu ministrs Māris Kučinskis: “Aizturētie cilvēki, šķērsojot robežu, metušies virsū robežsargam, nācās iejaukties arī robežsardzes sunim, un arī ar to vēl mēģināja cīkstēties. Cilvēki pielietoja spēku pret mūsu robežsargiem, kas nav pārāk bieži gadījums. Šodien runājām ar aizsardzības ministri, ka acīm-

redzot tuvojas brīdis, kad robežas apsargāšanā būs nepieciešama lielāka zemessargu iesaiste.”

Par migrantu krīzi katru dienu ziņo mediji, par to daudz rakstījis arī “Laiks”. Tomēr šoreiz situācija ir īpaša. Pirmkārt, ja agrāk uz robežas notvertajiem pārkāpējiem pasēs bija Baltkrievijas vīza, tad tagad aizvien biežāk parādās “tūristi” ar Krievijas vizām kabatā. Tas nozīmē, ka ne tikai Lukašenko, bet nu jau arī Putina režīms pret Latviju izmanto hibrīdo ieroci – nelegālos migrantus. Otrkārt, par sevi sāpīgi atgādina iepriekšējās valdības nepadarītais mājas darbs – neuzceltas žogs uz robežas ar Baltkrieviju un tālākā perspektīvā arī ar Krieviju. Tīkmēr gan Polija, gan Lietuva uz savām robežām ar Baltkrieviju jau uzbūvējušas teju vai nepārvaramus, ar novērošanas kamerām un sensoriem aprīkotus šķēršļus. Sprotams, ka šādā situācijā īpaši “kārdinoša” kļūst tieši vāji aizsargātā Latvijas robeža. Treškārt – pret Latviju tiek vērstas informatīvais karš. Šī gada 19. aprīlī Katarā bazētajā medijā “Al Jazeera” parādījās Michala Kranca publikācija angļu valodā – “Cilvēkus, kuri ierodas Latvijā, spīdzina drošības dienesti” (Michal Kranz: “People crossing into Latvia allege torture by security services”). M. Krancs intervējis kādu Abdalrahmanu no

Sīrijas, kurš patlaban atrodas Vācijā. 2022. gada sākumā šis “bēglis”, kā viņš pats apgalvo, pametis Sīrijā ģimeni, sievu un divus bērnus, lai dotos uz Eiropu. Vispirms viņš ieradies Libānā, tad Krievijā, līdz nonācis Baltkrievijā. Pēc vairākiem neveiksmīgiem mēģinājumiem iekļūt Polijā un Lietuvā Abdalrahmans aizvadīta gada decembrī devies uz Latvijas robežas pusi. Tur viņš samaksājis cilvēku kontrabandistiem (*smuggler*) 5000 ASV dolaru, kuri apsolījuši nogādāt “bēgli” pāri robežai. Viņš notverts jau Latvijas teritorijā, kur esot pakļauts pazemojumiem – apliets ar aukstu ūdeni, apdedzināts ar cigaretēm, mocīts ar elektrošoka ierīci utt. To visu it kā darijuši sejas maskās tērpušies robežsargi vai policisti. Protams, viņa vārdiem nav nekādu pierādījumu. Latvijā Abdalrahmans septiņas dienas pavadījis ieslodzījumā un tad nogādāts bēgļu uzturēšanās centrā. No turienes viņš aizbēdzis un ar cilvēku kontrabandistu palīdzību janvārī nokļuvis Vācijā. Cits robežpārkāpējs vārdā Hasans, kurš ceļojis kopā ar Abdalrahmanu, “Al Jazeera” žurnālistam izteicies: “Robežsargi jautā – vai tu esi ukraiņis? Kad jūs sakāt “nē”, smaidīs viņu sejās pazūd.” Patiesi – kāda var būt līdzietība pret cilvēkiem, kuri pamet ģimeni un atrod 5000 dolarus, lai nelegāli iekļūtu Eiropā?

Labā ziņa ir tāda, ka šādi stāsti ātri izplatās un vienu otru varbūt attur no līdzīgām avantūrām. Turklāt tie migranti, kuriem izdodas iekļūt Latvijā, šeit ilgi neuzkavējas. Izmantojot atvērtās Šengenas zonas valstu robežas, viņi dodas tālāk uz Rietumiem. Piemēram, uz bagāto un dāsno Vāciju, uz laimes zemi “Ger-Money”. Ko viņi tur meklē? Ar retiem izņēmumiem – ne jau darbu vai iespējas izglīties, bet gan pabalstus. Diemžēl tāda ir reālā situācija. Konservatīvajai Austrijas Tautas partijai tuvu stāvošais medijs “Exxpress” šī gada 30. aprīlī publicēja redakcijas komentāru ar zīmīgu nosaukumu: “Nepārprotams brīdījums”. Tajā teikts, ka no pēdējos 12 mēnešos Austrijā ieceļojušajiem patvēruma meklētājiem 70 % ir analfabēti, kuri nemāk ne lasīt, ne rakstīt pat dzimtajās valodās. Izredzes, ka viņiem Austrijā izdosies atrast darbu, esot tuvas nullei. Tā ir milzīga atšķirība no ASV, kur pāri Meksikas robežai ierodas spāniski runājošie kristieši no Centrālās un Dienvidamerikas. Tie, kuri šodien visiem ceļiem un necēļiem mēģina iekļūt ASV, dodas uz turieni ar vienu mērķi – realizēt savu “Amerikas sapni”. Strādāt kaut vai nelegāli, bet strādāt. Sprotams, arī starp viņiem ir gana daudz laimes meklētāju, pat kriminālistu. Par to liecina nesensais traģiskais

notikums Teksasā, kur nelegālais imigrants no Meksikas Francisko Oropesa nošāva piecus vienas ģimenes locekļus, to starpā deviņus gadus vecu bērnu. Tomēr kopumā ceļu uz ASV meklē cilvēki, kuri ar laiku iekļausies vietējā sabiedrībā. Ja ne viņi paši, tad viņu bērni gan. Savukārt Eiropā ieplūst musulmaņi. Tā ir kopiena, ko principā nav iespējams pilnībā integrēt jaunajās mītnes zemēs. Paralēla sabiedrība, kas dzīvo pēc saviem likumiem un tradīcijām. Saskaņā ar šariātu (islāma likumi) visiem pilngadīgajiem, kuri novērsušies no islāma reliģijas un pārgājuši citā, tiek piespriests un izpildīts nāvessods. Tīkmēr Āfrikā un Tuvajos Austrumos iedegas jauni koflikti. Pēdējais piemērs – Sudāna, kur bruņotas bandas mēģina gāzt valdību, notiek kaņģdarbība un bēgļu skaits sasniedzis ap pusmiljonu cilvēku. Daļa no viņiem jau raugās Eiropas robežu virzienā. Bet mēs neesam parādā Sīrijai, Afganistānai, Etiopijai, Eritrejai, Jemenai vai Sudānai. Mēs neesam vainojami par šo valstu politiku kļūdainiem lēmumiem un pilsoņu karjiem. Vienīgā tauta, kurai mēs esam parādā, jūtam līdzīgu un cenšamies palīdzēt, ir ukraiņi. Jo Ukraina šodien kaņģo mūsu vietā, atdodot dārgāko, kas tai ir – savu dēlu un meitu dzīvības.

REPLIKA

SALLIJA
BENFELDE

1918. gada 18. novembris un 1990. gada 4. maijs ir divi nozīmīgākie datumi Latvijas valsts vēsturē.

1990. gada 4. maijā 138 Latvijas Republikas Augstākās Padomes (AP) deputāti nobalsoja par deklarāciju “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”. “Par” nobalsoja 138 no 201 AP ievēlētā deputāta.

Kopš tā laika 4. maijs Latvijā ir svētku diena, kad svinam neatkarības atgūšanu pēc piecdesmit okupācijas gadiem. Tomēr sabiedrībā reizēm izskan šaubas un jautājums, vai 4. maijs ir istā svētku diena, jo faktiski neatkarību Latvija atguva tikai pēc puča 1991. gada 21. augustā. Tāpēc, manuprāt, ir vērts atgādināt dažus vēstures faktus un paraudzīties uz notikumiem no tiesiskuma puses.

Kā zināms, pēdējās Saeimas vēlēšanas notika pirms 1934. gada 15. maija valsts apvērsuma, kad tika pārtraukta 4. Saeimas darbība un tās funkcijas nodotas Ministru Kabinetam. Gadu pēc tam, kad 1987. gadā PSRS

vadītājs Michails Gorbačovs paziņoja par *perestroiku* jeb pārbūvi, 1988. gadā Latvijā izveidojās Latvijas Tautas fronte (LTF). 1990. gada 18. martā notika Augstākās Padomes vēlēšanas, kurās tika ievēlēti 201 deputāti un vairākumu – 131 deputāta mandātu ieguva LTF saraksta kandidāti, tika ievēlēti arī neatkarīgie deputāti un Interfrontes kandidāti. 4. maija deklarācija tika pieņemta AP plenārsēdē, par to nobalsojot visiem LTF un vairākiem neatkarīgajiem deputātiem. Šī balsojuma tiesiskumu nevarēja apstrīdēt pat Maskava, jo AP vēlēšanās piedalījās 81,25 procenti tolaik Latvijas teritorijā dzīvojošo, arī armijas daļas, kurās dienēja iedzīvotāji no visas Padomju savienības. Citiem vārdiem sakot, šis balsojums bija lēģitīms no jebkuŗa skatupunkta, jo vairākums Latvijas iedzīvotāju ievēlēja tādu AP, kuŗa nobalsoja par Neatkarības atjaunošanu. Droši vien jāatgādina arī, ka PSRS Konstitūcijā bija ierakstīts, ka katra republika ir suverēna sociālis-

tiska valsts, kas brīvprātīgi iestājusies PSRS. Neatkarības atjaunošanas deklarācija noraidīja to, ka Latvija iestājusies PSRS, jo par padomju sociālistisko republiku kļuva okupācijas rezultātā.

Kā zināms, tiesiskas un civilizētās valstis ievēro likumus un konvencijas, pieņemot savus lēmumus, tādēļ Deklarācija kļuva par pamatu reālai Latvijas neatkarības atjaunošanai, un tādēļ 1991. gada 21. augustā Latvijas Republikas Augstākā Padome, 111 deputātiem balsojot par, 13 – pret, pieņēma konstitucionālo likumu “Par Latvijas Republikas valstisko statusu”. Šim faktam ir īpaša politiskā nozīme mūsu valsts vēsturē, jo tādējādi tika atcelts pārejas periods un noslēgta Latvijas Republikas neatkarības atjaunošana *de facto*.

Protams, nevienam nav liegts atcerēties un svinēt arī 21. augustu, kas Latvijā ir šī Konstitucionālā likuma atceres diena. Gan jāpiebilst, ka 21. augusts nav brīvdiena, bet 4. maijs ir oficiāla brīvdiena Latvijā. Arī

savulaik Latvijas Institūta aicinājums Latvijas otrajā dzimšanas dienā, 4. maijā, svinēt Baltā galdauta svētkus, nenozīmē atcelt vai neatzīt 4. maiju par svētkiem. Tas bija atgādinājums, ka svētku tradīcija aicina klāt svētku galdau ar baltu galdautu, bet, protams, svētkus var atzīmēt rīkojot arī pikniku vai pārgājienu, vai jebkuŗā pašu izdomātā pasākumā.

Citāti no Neatkarības deklarācijas:

“Nemot vērā Latvijas PSR Augstākās Padomes 1989. gada 28. jūlija “Deklarāciju par Latvijas valsts suverenitāti”, 1990. gada 15. februāra “Deklarāciju jautājumā par Latvijas valstisko neatkarību” un 1990. gada 21. aprīļa Vislatvijas tautas deputātu sapulces Aicinājumu, ievērojot Latvijas iedzīvotāju gribu, kas nepārprotami izpausta, ievēlot vairākumā tos deputātus, kuri savā priekšvēlēšanu programmā izteikuši apņēmību atjaunot Latvijas Republikas valstisko neatkarību, nostājoties uz brīvas, de-

mokrātiskas un neatkarīgas Latvijas Republikas *de facto* atjaunošanas ceļa.

Atzīt starptautisko tiesību pamatprincipu prioritāti pār valsts tiesību normām. Uzskatīt par prettiesisku PSRS un Vācijas 1939. gada 23. augusta vienošanos un no tās izrietošo 1940. gada 17. jūnija Latvijas Republikas suverēnās valsts varas likvidēšanu PSRS militārās agresijas rezultātā.

Pasluḡināt par spēkā neesošu kopš pieņemšanas brīža Latvijas Saeimas 1940. gada 21. jūlijā pieņemto deklarāciju “Par Latvijas iestāšanos Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā”

Starp citu – šogad svinīgajā Saeimas 4. maija sēdē nepiedalījās divas frakcijas: Rošļikova vadītās partijas “Stabilitātei!” un Šlesera vadītās partijas “Latvija pirmajā vietā” frakcijas. Gluži kā minētās Augstākās padomes laikā, kad Latvijas himnu dziedāja visi deputāti, izņemot no Interfrontes ievēlētus.

4. maijs un Latvijas neatkarība

ANDRIS
KĻAVIŅŠ

Kaŗa laikā tiesības uz dzīvību neeksistē

“Vienmēr kādi bāleļiņi svešos kaŗos jāš” Alberts Legzdīns

Ernests Hemingvejs, rakstot priekšvārdu romāna “Ardievas ieročiem” 1948. gada izdevumam, raksturo kaŗu kā netīru un kaunpilnu, cilvēku rasei nepiedodamu: “...tie, kas cīnās kaŗā, ir visbrīnīšķīgākie cilvēki, patiešām isti cilvēki, un, jo tuvāk esi pirmajām līnijām, jo brīnīšķīgākus cilvēkus vari sastapt; bet kaŗa aizsācēji un kaŗa kurinātāji ir cūkas, jo tiem prātā tikai ekonomiskā konkurence un iedzīvošanās uz kaŗa rēķina. Uzskatu, ka visi, kas iedzīvojas uz kaŗa rēķina un palīdz kaŗu kurināt, jānošauj tūlīt kaŗa pirmajā dienā...” Hemingvejs šajā romānā attēlo Pirmā pasaules kaŗa drausmas.

Francūzis Džonatans Litels grib likt apjaust XXI gs. cilvēkiem, pie kā noveda Otrās pasaules kaŗš. Padomju zaudējumus Čruščovs nosauca 1956. gadā – 20 miljoni, bet skotu pētnieks Ēriksons min 26 miljonus. Vācu kritušo skaits (tikai PSRS teritorijā), atsaucoties uz vēl oficiālākiem un vāciski precīziem datiem, sasniedza sešu miljonus 172 373 tūkstošus kaŗavīru – tie no 1941. gada 22. jūnija līdz 1945. gada 31. martam zaudēti Austrumos. Eichmanis Nirnbergā uz jautājumu par mirušajiem židiem esot atbildējis, ka starp sešiem un pieciem miljoniem, bet pieci katrā ziņā. Litels, kam patīk spēlēties ar skaitļiem, arī drausmiem, tālāk turpina nāves skaitļu spēli: vienā un tajā pašā laikā posmā operācijas “Barbarosa” cīņās (kopā trīs gadus, desmit mēnešus, sešpadsmit dienas utt.) vāciešu zaudējumi bija 2117 kaŗavīri dienā, 88 mirušie stundā jeb 1,47 mirušie minūtē. Padomju pusē tajā pašā laikā posmā katru minūti mira 13,04 cilvēki. Ja tas neuzdzen šermuļus, var turpināt un izskaitļot, cik bieži kāds vardarbīgi mirst – kopumā, tātad, viens bojā gājušais ik pa 4,6 sekundēm, un tā visu šo laiku. Te jāpiemin, ka totālais kaŗš nozīmē, ka civiliedzīvotāji neeksistē, un ar gazi noindēts, nošauts židu bērns vai no degbumbas miris vācu bērns ir gājuši bojā kaŗa līdzekļu dēļ, un upuri ir vienlīdz vērtīgi.

Lai mazliet liktu atslābt pēc šīs drausmīgās statistikas, atcerējos kādu melnā humora anekdoti vai, kas to zin, patiesību: Tūrs Heijerdāls kādā no saviem ceļojumiem ticis ar džungļos tālu no civilizācijas dzīvojošas kanibālu cilts virsaiti. Kad Tūrs virsaitim izstāstījis, kādi drausmīgi kaŗi citviet uz mūsu zemes notikuši ar miljoniem upuru, virsaitis iesaucies: “Un jūs tos visus aprakāt zemē! Jūs gan esat mežoni!”

Kad kārtējais kaŗš ir beidzies, sākas jauna dzīve ar cerību, ka tas nekad vairs neatkārtosies. Mēs esam guvuši no tā mācību!? Visbriesmīgākais ir tas, ka tie, kas nogalina, ir tādi paši cilvēki kā nogalinātie. Vai tiešām mēs dzīvojam višļauņākajā no pasaulē, kuŗā, gribam to vai ne, kāda māte dzemdē jaunu štajnu un hitleru, par kuŗiem Sofokls ir sacījis tik vienkāršus vārdus: “Vislabāk būtu, ja tu nemaz nebūtu piedzimis.” Nogalināt militārpersonu kaujā

nav tas pats, kas nonāvēt neapbruņotu civiliedzīvotāju; vienu kaŗa likumi atļauj, otru – ne, un tas saskan ar vispārpieņemto morāli. “Staļins pēc 1945. gada maija, izdarījis dažus reveransus sabiedriskajai domai par prieku, parādīja, ka “taisnīguma” illūzija viņam ir pie vienas vietas, viņam bija vajadzīgas konkrētas, praktiskas lietas, vergi un materiāli atjaunotnei un celtniecībai, nevis nožēla un vaimanas...” /D. Litels/ Staļins parādīja, ka var turpināt slaktēt bijušos kaŗavīrus arī pēc kapitulācijas parakstīšanas. Un, kad mēs internetā vai TV redzam sagrautās civiliedzīvotāju mājas, redzam kadrus, kad gūstekņiem

komandieru kursos un ar leitnanta zvaigznīti uzplečos turpināja militāro karjeru. 2004. gadā aizstāvēja doktora gradu Brno Militārajā akadēmijā “Valsts aizsardzības vadībā”. Tālāk dienestā bija NAA prorektors pulkvežleitnanta pakāpē un pēc atvaļināšanās – LVA priekšsēdētājs. Apprecējās ar ukraiņiem, un, kad krievi iebruka Ukrainā, līdzī sievai devās uz viņas dzimteni un brīvprātīgi iestājās Poltavas teritoriālajos spēkos. Valdis pasmaida: “Visa sākums ir sievietē!” Tomēr vēlākā stāstījumā uzbango arī emocijas, un tās tikai liecina, ka kaŗš ir kaŗš. Un kaut arī virsnieks tagad ir šo spēku štaba priekšnie-

nām, jo viens no mana bataljona uzdevumiem ir cīņa ar diversantu grupām. Baznīca nereti tām dod pajumti, sniedz militāras ziņas. Ticīgajiem var vieglāk iestāties vēlamo. Militārie spēki profesionālā ziņā ir padomju armijas reglamenti. Trūkst profesionālu virsnieku. Poltavā bija militārā sakaru skola; tās virsnieki nebija apmācīti, lai varētu plānot un vadīt kaujas. Aizsardzības spēki pēc krievu parauga izvietojas vienā līnijā, tām nav dziļuma un aizkavējošie uguns punkti. Tie kaŗavīri, kas tiek apmācīti ārvalstīs, nāk ar citām taktiskajām zināšanām.. Slikta ir sadarbība ar rēgu-

vārdiem: “Ukrainas frontē bez pārmaiņām”? Tā ir ietilgusi, jo ļoti lielas problēmas ir ar bruņojumu. Bija plānots lielais pretuzbrukums. Tas tika atlikts, jo sāka stipri liet. Un Ukrainas melnzeme lietus laikā kļūst smagajai tehnikai nepārvarams “šķērslis”, sliktāk kā Zemgales māla. Kaŗadarbība stepē, kuŗu ar divu trīs kilometru atstarpēm šķērso preterozijas mežu aizsargjoslas, taktiskā ziņā notiek no vienas joslas uz otru, jo pa vidu ir klaja stepē. Kā arī uz ceļiem un apdzīvotās vietās. Pēdējā laikā pielietojam jaunas tehnoloģijas. Ar droniem var veikt izlūkošanu, ar droniem var iznīcināt uguns punktus un tehniku

Igaunijas aizsardzības ministrs Hanno Pevkurs intervijā raidsabiedrībai ERR sacīja, ka nopietns šķērslis Ukrainas pretuzbrukuma sākumam ir lietainais laiks un ka līdz aktīvu kaujas darbību sākumam var paiet vismaz mēnesis. Šādu spriedumus ministrs izteica pēc militārajā bazē Ramšteina, Vācijā, notikušās Ukrainas atbalsta grupas sanāksmes. “Ja klausās viedokļos Ramšteina, tad var paiet vēl mēnesis, pirms mēs varēsim runāt par reālu pretuzbrukumu. Ja laiks mainīsies, tas arī var notikt ātrāk. Ja ne, tad paiet mēnesis, varbūt divi,” sacīja ministrs. Šobrīd šķērslis nav tas, ka trūkst piemēram, tanku “Abrams”, bet gan laikapstākļi Ukrainā, skaidroja ministrs. “Tanki “Abrams” pavasara uzbrukumā nav izšķiroši. Tankus “Leopard” piegādājošo valstu koalīcija bija spēcīga, un diezgan daudz tehnikas ir pārsviests uz Ukrainu, un diezgan daudz ir ceļā uz turieni,” norādīja ministrs. “Vislielākais šķērslis pretuzbrukumam, kas, droši vien, notiks, ir laikapstākļi. Laiks ir samērā lietains, un tas apgrūtina smagās tehnikas pārvietošanu. Ukraiņi gaida laika uzlabošanu, lai ķertos pie vērienīgākas teritorijas atbrīvošanas,” sacīja Pevkurs.

Krievijas kaŗu Ukrainā mēs nedrīkstam saukt par mums svešu kaŗu. Tas ir visas civilizētās pasaules kaŗš pret divdesmit pirmā gs. agresoru un teroristu, kas mīda kājām visas starptautiskās tiesības. Putins ir izraisījis kaŗu starp divām etniskām “brāļu” tautām pašā Eiropas vidū un draud ar kodolieročiem visiem, kas ar to nesamierināsies. Nereti mūsu sabiedrībā gaida varoni tā vietā, lai rīkotos paši. Tiek sēts mīts, ka latvietis labāk pagaidīs, lai uzdrīkstas un rīkojas cits.

Šie latviešu vīri, kas kaŗo Ukrainā, mītu saknē apgāž. Novērtēsim viņu drosmi, pašaieliedzību kā latviešu kaŗavīra goda nesēju un ceļa rādītāju tiem, kas vēl šaubās par savu izvēli! Nobeigumā citēšu NBS majoru Jāni Slaidiņu, kuŗš arī bijis Ukrainas frontē: “Tas ir tautas spēks, un, kamēr tauta būs stipra un vienota, tā varēs stāties pretī pat tādām spēcīgam militārajam agresoram kā Krievija. Mācīsimies no Ukrainas, analizēsim, secināsim un būsim stipri savā vienotībā un Tēvzemes mīlestībā!”

Kaŗa aina Ukrainā // Foto: Reuters/ScanPix

nogriež galvas, saprotam, ka dzimīs kārtējais liela mēroga slepkava, kam tuvinieku asaras par mirušajiem ir vienaldzīgas, un no sirdsapziņas pārmetumiem nav ne miņas.

Apstiprinājās E. Hemingveja vārdi, ka, jo tuvāk pirmajām līnijām, jo var sastapt visbrīnīšķīgākos cilvēkus. Un šie vīri – Saeimas deputāts Juris Jurašs un rezerves plnt. Valdis Jurgelāns – devās uz pirmajām līnijām Ukrainā, katrs ar savu pārliecību, ka viņam tur jābūt. Viens, noliekot deputāta mandātu un ērto dzīvi apmainot ar pielījušo tranšeju, otrs, sekojot savai un savas sievas sirdsbalsij, cits – vienkārši savas pārliecības dēļ. Tāpēc arī Nacionālās aizsardzības akadēmijā (NAA) ģen. Klinsona plašā zāle pulcēja gan militāros speciālistus no NATO spēkiem Latvijā, gan Latviešu virsnieku apvienības (LVA) virsniekus, gan NAA mācību spēkus un kadetus.

No agronoma līdz pulkvežleitnantam

Interesants ir rezerves pulkvežleitnanta Valda Jurgelāna ceļš līdz virsnieka profesijai. Mācījies Paula Lejiņa Saulaines teknikumā, ieguvis agronoma diplomu Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā, Jurgelāns iestājās NAA vada

ka vietnieks un nodarbojas ar kauju plānošanu, viņš vēl nesen ar savu bataljonu bija kauju pirmajās līnijās. Valdis Jurgelāns: “Kad pieteicos, teritoriālo spēku bataljons tikai sāka veidoties. Vēl bez rēģulārās armijas ir Nacionālā gvarde un Pašaizsardzības spēki. Teritoriālajiem spēkiem ir pa bataljonam katrā rajonā un pa brigādei apgabalā. Pašaizsardzības spēku puīši bija pirmie, kas bija gatavi cīnīties, bet viņu apbruņojums bija trūcīgs – neliels skaits strēlnieku ieroču. Sadrumstaloti spēki ar sliktu koordināciju nav efektīvi. Faktiski jau es izveidoju štabu. Ieteicu izveidot koordinācijas centru. Kāpēc sākumā krievi guva panākumus? Iemesli ir vairāki. Valdībā bija daudz prokrievisko spēku. Viņi arī nodarbojās ar neticības sēšanu par krievu uzbrukumu, lai gan ASV izlūkdienests brīdināja. Pamazām notiek tīrīšana. Otrs iemesls ir lielā korupcija. Tikai nesen par korupciju vairākas personas zaudēja amatu. Vēl liela nozīme ir arī Krievu pareizticīgo baznīcai, kas ir krievu izlūkdienesta pērklis. Tas jāņem vērā arī Latvijā. Es brīnījos, ka Latvijas Pareizticīgo baznīca joprojām ir pakļauta Krievijas baznīcai (No zāles Jurgelānu informē kapelāns, ka tagad vairs neesot. – A.K.). To zi-

lāro armiju. Teritoriālajiem spēkiem ir strēlnieku ieroči un viss. Trūkst municijas. Poltava maz ir cietusi, lai gan tur ir divas lidostas. Iemeslu mēs uzzinājam vēlāk. Putins bija paredzējis Poltavā rīkot uzvaras parādi, bet – kļūdījās. Izlūkdienests viņam ziņoja, ka Ukrainā tauta, civiliedzīvotāji dzīvo savu dzīvi, militāristi – savu, un trijās dienās Ukraina būs iekarota. Bet viņi slikti pazina ukraiņus.”

Kāpēc krievi griež galvas karagūstekņiem?

Valdis Jurgelāns: “Es domāju, ka tā ir cilvēku mentalitāte. Domāju, ka tas nav tikai tagadējā brīdī, tas ir bijis arī 1914. gadā. Tie paši čečeni, kuŗi vīriešiem dzimumorgānus nogrieza. Tā ir bijis visos kaŗos.” Tāpat Valdis Jurgelāns sacīja, ka kaŗš tikai pastiprina agresiju: “Cilvēkam, kuŗam intelekta līmenis ir zems un kuŗam iedod ieroci, protams, sāk likties, ka viņš ir vismaz karalis. Tāpēc arī tas viss notiek. Ieliekot platformā *TikTok* vai kur citur tiklos, viņš domā, ka ir varonis, kas pierādījis, ka ir uzvarētājs.”

Atsūtiet mums kaut pāris *Stingerus!*

Kāpēc par kaŗadarbību Ukrainā var gandrīz rakstīt *Remarka*

Ko var panākt Eiropas Parlaments?

Kā Eiropas Parlaments var ietekmēt Krieviju, vai var palīdzēt izveidot Starptautisko tribunālu kara noziedznieku tiesāšanai un kad beidzot Briselē būs iecerētais piemineklis komunistiskā režīma upuriem?

Par šo un citiem jautājumiem EP deputāte Sandra Kalniete intervijā Mārai Libekai

Ungārijas ārlietu ministrs Pēters Sijārti nesen viesojās Maskavā, bet pirms tam apmeklēja Minsku. Tas ir kārtējais Ungārijas politiķu gājiens, kas ir pret runā Eiropas Savienības (ES) nostājai. Cik ilgi parlaments "auklēsies" ar Ungāriju?

Efektīvākais veids, kā vērsties pret šādiem likuma pārkāpējiem, ir liegt, apturēt vai atņemt finansējumu no ES fondiem. Kopumā šobrīd Ungārijai apturētais un liegtais finansējums ir 13,3 miljardi eiro. Tā ir pamatīga svira, ar kuŗu var darboties.

Ungārijā ir gan tiesu varas, gan likumu varas problēma, gan vēl piedevām arī korupcija. Tā tiek uzskatīta par vienu no viskorumpētākajām valstīm Eiropas Savienībā. Parlaments ir pieņēmis rezolūciju, kuŗā skaidri un nepārprotami pateicis, ka vairs neuzskata Ungāriju par pilntiesīgu demokrātiju.

Ungārija bija arī tā valsts, kura ļoti sarežģītajās sarunās par naftas un gāzes cenu griestiem tomēr panāca izņēmuma stāvokli, proti, turpināt izmantot Krievijas enerģētiskos resursus. Viens no iemesliem, kāpēc Ungārijas ārlietu ministrs devās uz Krieviju, ir ļoti pragmatisks – panākt lētāku cenu gāzei un naftai. Masu informācijas līdzekļi ziņoja, ka ir noslēgts līgums uz pieciem gadiem ar izdevīgiem nosacījumiem.

Paradoksāli, ka Putins nesen iekļāva Ungāriju nedraudzīgo valstu sarakstā, kaut gan Ungārijas prezidents Orbāns, aizstāvot Krievijas intereses, centās panākt, piemēram, Krievijas pareizticīgās baznīcas patriarha Kirila neieklāšanu sankcionēto personu sarakstā.

Neviens pie varas nepaliek mūžīgi, un, iespējams, ka šis izmaiņas pozitīvā nozīmē ar laiku skars arī Ungāriju.

Jūs esat aktualizējusi jautājumu par to, ka joprojām ES galvaspilsētā Briselē nav uzcelts memoriāls komunistiskā režīma upuriem. Šo ideju virza ES vēstures grupa, kuŗu esat izveidojusi. Vai ir reāla cerība, ka ideja īstenosies?

Esmu ļoti priecīga, ka šo grupu tagad vada mana kolēģe no Lietuvas Rasa Juhnevičiene, kuŗa parlamentā ievēlēja pirmo reizi. Tās darbību ir aktivizējusi Krievijas pieaugoša agresivitāte un tas, kādā veidā Krievija manipulē ar vēstures jautājumiem. Mēs esam pieņēmuši vairākas ļoti nozīmīgas rezolūcijas, tajā skaitā atzinuši golodomoru par šausminošu noziegumu pret Ukrainas tautu un cilvēci.

Kad pirmo reizi Eiropas Parlamentā mēģināja dabūt cauri rezolūciju par komūnisma noziegumiem, un tas bija 2004. gadā, parlaments par to atteicās balsot. Pirmā sasaukuma pilnvaru beigās tomēr nobalsoja par 20. gadsimta totalitārā režīma noziegu-

miem. Jau toreiz rezolūcijā bija pieminēts, ka Briselē ir jābūt monumentam komunistiskā režīma upuriem. Nākamajos sasaukumos tika rīkots konkurss par tā izveidi. Pirmais konkurss bija neveiksmīgs, savukārt otrs izdevās, un tas ir projekts, ar kuŗu virzīsimies tālāk.

Arhitekta *Tszwai So* memoriāla ideja ir iespējama. Arhitekts sevi redz kā vēstnesi, kuŗam līdzī ir soma, kas pilna ar totalitārā režīma upuru rakstītajām vēstulēm. Tāpat kā Vēstures taktila Rīgā pie Okupācijas muzeja, kuŗā ar dokumentālu precizitāti metallā pārcelti izsūtītās Mērijas Stakles kabatlakatiņā izsūtītie Gulagā ieslodzīto sieviešu paraksti, tā *Tszwai So* ir iecerējis dot vārdu komunistiskā režīma represētajiem, dokumentāli reproducējot laukuma klājumā viņu rakstītās vēstules tuviniekiem. Ar pazemīgu cieņu viņš atdod balsi miljoniem cilvēku, kuŗi mūs uzrunās dažādās valodās no pagātnes.

Patlaban lielākais izaicinājums ir saņemt atļauju no Briseles reģiona pašvaldības šī memoriāla izvietojšanai. Esam nolēmuši sagatavot vēstuli pašvaldībai, ko varētu parakstīt arī Eiropas Parlamenta priekšsēdētāja Roberta Metsola.

Ne mazāk svarīgs jautājums ir finansējums, kas, ņemot vērā pašreizējās cenas, ir ap pieciem miljoniem eiro. Piemēram, Eiropas Vēstures namam finansējums tika paredzēts Eiropas Savienības budžetā. Ja šo namu finansētu tikai no ziedojumiem, visticamāk, tas nebūtu gatavs vēl tagad. Tāpēc deputātiem ir jāpiestrādā, lai nepieciešamo finansējumu varētu iekļaut Eiropas Savienības budžetā.

Kuŗa no Eiropas Parlamenta rezolūcijām bijusi ar vislielāko ietekmi uz karu Ukrainā?

Nesen apmeklēju Ukrainu un tikos ar Irpiņas, Bučas un Borodjankas pašvaldību vadītājiem. Viņi sacīja, ka tas ir ļoti būtiski, ka Eiropas Parlaments nepārtraukti seko līdzī Ukrainā notiekošajam. Viņu teiktais manī raisīja atmiņas, kādā situācijā mēs bijām Atmodas laikā. Mums bija svarīgs katrs Eiropas institūciju paziņojums vai mājiens, jo tas radīja sajūtu, ka mēs neesam aizmirsti. Tagad tas ir tikpat svarīgi Ukrainai.

Viena no svarīgākajām parlamenta rezolūcijām, ko bija diezgan grūti izcīnīt, bija rezolūcija, ar kuŗu Eiropas Parlaments atzina Krieviju par valsti, kas atbalsta un sponsorē terorismu. Šajā jautājumā nebija vienprātības – domstarpības bija par to, vai šis ir juridisks vai politisks termins. Es uzskatu, ka ir ļoti svarīgi nosūtīt šādu politisku vēsti Krievijai. Bet vērā ņemams ir arī to deputātu arguments, kuŗi stāv juridiskajā pozīcijā. Proti, atzīstot Krieviju par teroristisku valsti, mēs nogriežam ceļu uz jebkādam sarunām ar to.

Foto: Karīna Miezāja

Sandra Kalniete: “Parlamenta Eiropas Tautas partijas frakcija, kuŗu es pārstāvu, atbalsta Ukrainas uzaicināšanu dalībai NATO. Ukrainu var uzaicināt ar atrunu, ka netiek iedarbināts NATO līguma 5. panta mehānisms līdz laikam, kad karš ir beidzies. Vēstij, ko Ukraina saņems no NATO samita Viļņā, ir jābūt pietiekami spēcīgai, lai parādītu, ka tā būs aliansē un – drīz.”

Eiropas Parlaments kopš kara sākuma ir pieņēmis 25 rezolūcijas par Ukrainas jautājumiem. Tam lielajam spiedienam, pieņemot rezolūciju aiz rezolūcijas, ko mēs izdarījām, lai apturētu Eiropas valstu atkarību no Krievijas energoresursiem, ir rezultāts.

Ja runājam par to, kuŗš no sankciju veidiem darbojas visefektīvāk, tad es teiktu, ka tā ir cenu griestu uzlikšana naftas resursiem. Tas bija ilgs process, kuŗa laikā dalībvalstis tirgojās. Baltijas valstis uzskatīja, ka griesti par bāreli būtu jāuzliek no 38 līdz 40 ASV dolāriem, turpretī citas valstis uzskatīja, ka šai cenai ir jābūt no 70 līdz 80 ASV dolāriem par bāreli, bet beigās vienojās par 60 ASV dolāriem. Turklāt Ungārijas prezidentam Orbānam tika atstāta atvērta pieeja Krievijas naftas resursiem.

Naftai noteiktie cenu griesti ir atstājuši ievērojamu ietekmi uz Krievijas ekonomiku. To gan nevar teikt par gāzi, kuŗai arī ir uzlikti cenu griesti, bet kopumā cenas ir kritušas.

Eiropas Parlaments izdara spiedienu gan uz Eiropas Komisiju,

gan Eiropadomi par to, ka ir jāatrod juridisks risinājums, kādā veidā iespējams likumīgi konfiscēt un nodot Ukrainas atjaunotnes fondam Krievijas valsts aktīvus, kas patlaban ir iesaldēti kādā no Eiropas bankām, kā arī oligarchu aktīvus, nekustamos īpašumus un citas lietas, nepārkāpjot tiesības uz īpašumu, kas ir spēkā demokratiskajās valstīs. Viens no risinājumiem, kas tiek apspriests ekspertu līmenī, ir pagaidām neaizskart nekustamos īpašumus, uzņēmumus, bet Ukrainai nodot daļu no uzņēmumu peļņas. Šis jautājums ir jārisina tā, lai pēc tam, kad karš būs beidzies, Krievija nevarētu piedzīt no Eiropas Savienības šo naudu, iesniedzot prasību Starptautiskajā tiesā.

Ko Parlaments spēj izdarīt, lai ātrāk varētu izveidot Starptautisko tribunālu kara noziedznieku tiesāšanai?

Latvija, pateicoties Valsts prezidentam Egilam Levitam, ir aktīvi virzījusi ideju par īpaša tribunāla izveidi par agresijas noziegumiem. Tas nav palicis bez iespaida arī uz Hāgas Starptautisko

tiesu, jo šis tiesas galvenais prokurors Hans, kuŗš sākumā bija visai negatīvi noskaņots par tribunāla izveidi agresijas noziegumiem, vēlāk pierādīja, ka var daudz izdarīt, lai tiesa pieņemtu ļoti nozīmīgo lēmumu par aresta ordera izdošanu Putinam un Krievijas bērnu tiesībsardzei. Ir sperti vairāki ļoti nozīmīgi soļi. Viens no tiem ir tas, ka ASV tomēr nolēma atbalstīt šī īpaša tribunāla izveidi. Jāteic, ka gan ASV, gan Francija, gan dažas citas valstis bija ļoti rezervētas pret šo ideju, jo tām pagātnē ir bijušas starptautiskas militāras operācijas, un tāpēc šīs valstis vēlas gūt drošu pārliecību, ka tribunāls neestrādās ar atpakaļejošu datumu.

Jūs bijāt to Eiropas Parlamenta deputātu skaitā, kuŗi savā laikā augsti vērtēja Vācijas kancleres Angelas Merkeles politisko darbību. Vai jūsu viedoklis šobrīd, kad Krievija iebrukusi Ukrainā, ir mainījies, ja ņem vērā viņas gadiem veidotās ciešās saites ar Krieviju, kas palīdzēja izveidot Vācijas atkarību no Krievijas energoresursiem?

Ir teiciens, ka pēc kaujas visi ir gudri. Kad Merkele nāca pie varas, tad Vācijas industrijas ietekmīgākās personas izdarīja lielu spiedienu uz Kristīgajiem demokrātiem, jo viņiem bija nepieciešami lēti energoresursi, lai panāktu lielu Vācijas industrijas izrāvienu. Jāņem vērā, ka nebija pagājuši nemaz tik ilgs laiks kopš Vācijas apvienošanās, kas prasīja pamatīgas naudas summas, lai izlidzinātu abu pušu dzīves līmeni.

Politiskajās aizkulisēs pat runāja, ka esot bijuši brīži, kad Merkele ir mēģinājusi mainīt Šrēdera iesāktu virzienu. Jāņem vērā, ka Merkele vienmēr bijusi kompromisu cilvēks.

Es ne tik daudz skeptiski skatos uz atsevišķiem politiķiem, cik uz Vācijas sabiedrību kopumā. Ziņojumos, kā Krievija attīstīja savu gāzes lobistu tīklu, var izlasīt, ka tas tika darīts ne jau tikai augstākajā līmenī, bet galvenokārt pašvaldību līmenī. Visplašākajā mērogā tika izmantota kultūra – rīkoti dažādi festivāli un citi kultūras pasākumi tajos reģionos, kur atradās gāzes rūpnīcas.

Pāris reizes esmu piedalījies Vācijā rīkotajās konferencēs. Tad, kad ir izstāstīts, kā attīstās Putina politika Krievijā, tajā brīdī Vācijas diplomātijas “lielgari” vai eksperti tā līdzjutīgi smaida, sak, jums jau tur ir aizspriedumi. Mums, vāciešiem, tomēr vajag, lai būtu dialogs ar Krieviju. Tiesa, viņiem ir taisnība – mēs dzīvojam citā pasaulē, ja dialogs ar Krieviju būtu iespējams un ja tā būtu tikpat normāla valsts kā citas lielvalstis. Nenoliedzami, katrs ar savām interesēm.

Šobrīd Vācijā nav vienkārša situācija, jo valstij ir jāmaina sava politiskā stratēģija.

Kopīgi darināti tautastērpi

Gandrīz katrā latvieša mājā ārpus Latvijas bija un ir vismaz viens tautastērps, kas tiek augstu godāts un cienīts – vai nu paņemts līdzī kā dzimtas relikvija no Latvijas, vai pašu gatavots, austs un šūdināts, vai varbūt pasūtīnāts pie kāda no daiļamatniekiem.

No 1945. līdz 1991. gadam trimdas latviešiem saikne ar

Latviju bija ierobežota, bija retas iespējas pasūtīt tautastērpus no Latvijas. Zināšanas par tautastērpiem un to darināšanu balstījās bēgļu gaitās izvestās grāmatās, reizēm arī no Padomju Latvijas atsūtītos izdevumos. Lielu autoritāti trimdas sabiedrībā ieguva cilvēki, kuŗi bija mācījušies etnografiju un rokdarbus Latvijā. Vairākās vietās pa-

Cepuru veidne. Izmantota Alsungas tautastērpa cepuru izgatavošanai tautas deju kopas "Diždancis" vīriem Toronto, Kanādā 20. gadsimta 70. gados // Foto: Mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" krājums

saulē veidojās latviešu tautastērpu interesentu grupas, kuŗu dalībnieki kopīgi mācījās etnografiju, apguva tautastērpu darināšanu un kopā gatavoja tērpus.

Šī cepuru veidne tiks izstādīta no 2023. gada 9. jūnija līdz 3. septembrim mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" izstādē "UZVILKT LATVIJU. Latvieša tautastērps pasaulē" Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāžu zālē. Izstādē būs aplūko-

Toronto latviešu biedrības sestdienas skolas vecāki mācās rokdarbus un darina tērpus Toronto latviešu biedrības namā 1984. gadā // Foto: No mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" krājuma. Lilijas Balgalves-Treimanis dāvinājums

jami 40 ārzemju latviešu tautastērpi un to valkātāju un darinātāju stāsti.

Toronto latviešu tautas deju kopa "Diždancis" Zigurda Miezīša vadībā nolēma paši iemācīties darināt savus tautastērpus. Puiši tika aicināti gatavot Alsungas vīru tērpus, savukārt meitām tautastērpu darināšanā tika dota brīva izvēle. Tā deju kopas vīrieši paši darināja lielās

hūtes, bet sievietes iemācījās aust pīnes, ko šūt gar brunču malām. Atzīstot E. Kivickas un A. Karnupa sagatavoto izdevumu "Novada tērpi" par ļoti noderīgu informācijas avotu tautastērpu izgatavošanai, deju kopa "Diždancis" to izdeva atkārtoti, grāmatu papildinot gan ar dziju krāsu paraugiem, gan ar fotografijām, kuŗās paši dejojotāji bija tautastērpu modeļi.

Judītes Vāgneres vadītās tautas deju kopas "Vecais Diždancis" dejojotāji pašu gatavotajos tautastērpos Toronto, Kanādā 1990. gadā // Foto: No mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" krājuma. Solveigas Miezītes dāvinājums

Vēsturiska Alsungas sakta, izglābta no dubļiem, ceļo pa pasauli

Stāsti no mūzeja "Latvieši pasaulē" topošās izstādes "UZVILKT LATVIJU. Latvieša tautastērps pasaulē"

Gandrīz katrā latvieša mājā ārpus Latvijas bija un ir vismaz viens tautastērps, kas tiek augstu godāts un cienīts – vai nu paņemts līdzī kā dzimtas relikvija no Latvijas, vai mantots no paaudzes paaudzē, vai pašu gatavots, austs un šūdināts, vai varbūt pasūtīnāts pie kāda no daiļamatniekiem. Tautastērps veido un uztur saikni ar Latviju.

Šovasar mūzeja un pētniecības centra "Latvieši pasaulē" izstādē "Uzvilkkt Latviju" būs aplūkojami 40 ārzemju latviešu tautastērpi un to valkātāju un darinātāju stāsti. To vidū būs Austrālijas latvietes Māras Siksnas Alsungas tērps, kura mūžs vijas no aizpagājušā gadsimta līdz mūsdienai Alsungai, piedzīvojot arī Austrālijas tropisko svelmi un uzstāšanos dažādās pasaules malās.

Komplektējot tērpu pa Alsungas mājām

Tautastērpa pirmā īpašniece bija Elfrīda Bikauniece (1912–2001). Pēc 1931. gada dziesmu svētkiem Elfrīda bija sajūsmā par Kurzemes koristu tautastērpiem un nolēma sev iegādāties Alsungas tērpu. Tolaik divdesmitgadīgā Elvira kopā ar draudzeni aizbrauca uz Alsungu un gāja no mājas uz māju, meklējot kādu, kas būtu ar mieru tautastērpa daļas pārdot.

Jaunajām sievietēm laimējās kādās lauku mājās nopirkt brun-

Elfrīda Bikauniece (pa kreisi) savā Alsungas tērpā Latvijā 1940. gadā.

čus un kreklu. Jostu un villaini viņas ieguva no sievietes, kas teica, ka tās nākot no viņas krustmātes vecāsmātes pūra – rokdarbu vecumu viņa nevarēja noņemt, bet rēķināja, ka josta un villaine kalpojusi vismaz četras paaudzes.

Lielo saktu nevienās Alsungas apkārtnes mājās nepiedāvāja, taču Elfrīda nelikās mierā, līdz kāds atcerējās, ka, rokot kūtij pamatus, miets atdūries pret metālu un strādnieki izvilkuši gauži salocītu vecu saktu, ko aizmetuši gruvešos. Saktu izdevās

atrast, un Elfrīda priecājās, ka šo dubļiem un māliem apķepušo dārgumu viņai atdeva pa brīvu, jo visa līdzpaņemtā nauda jau bija iztērēta. Rīgā kāds sudrabbaltis saktu attīrīja un pielaboja – uz vara daļām šur un tur vēl bijušas nelielas zeltījuma pēdas, un meistars zinājis Elfrīdai teikt, ka sakta ir ļoti sena.

Villaine kā mugursoma

Otrā pasaules kara laikā Elfrīda Bikauniece, tāpat kā daudzi citi latvieši, bēga no Latvijas otrreizējās Padomju okupācijas. 1944. gadā Elfrīda Alsungas villainē ielocīja seno saktu un pāris mīlas gleznas, kā lences piediedza jostu un ar šādu mugursomu devās trimdā. Nākamajai tērpa īpašniecei Mārai Siksnai stāstījusi: "Grūtos laikos es bieži jutu, ka vecā sakta man ir kā talismans, kā sargenģelis, kas ļāva izvairīties no briesmām un deva garīgu spēku."

Pēc vairākiem gadiem bēgļu nometnēs Vācijā, Elfrīda nonāca

Māra Siksnā savā Alsungas tērpā Minsterē, Vācijā 1984. gadā

Austrālijā, kur iesaistījās trimdas latviešu sabiedrībā. Laika gaitā Elfrīda tautastērpa atlikušās daļas – saktu, jostu un villaini atdāvināja citai aktīvai latvietei – Mārai Siksnai, kura latviešu jauniešiem Austrālijā lasīja lekcijas par latviešu tautastērpiem, ornamentiem un tradīcijām.

Tautastērps dodas turnejā

1976. gadā Austrālijas latviešu deju ansamblis "Sauls josta" gatavojās pirmo reizi braukt Austrālijas un pasaules ceļojumā ar deju un dziesmu uzvedumu.

(Turpinājums 15. lpp.)

TRIMDAS PERSONĪBU PAŠPORTRETI

KAROLA DĀLE

DEGOŠĀ SVECE

Uz mana galda, lēni pilot, deg svece. Aiz loga plosās vējš. Tuvojas atkal kāda viesuļvētra, kas tik raksturīga šai zemei. Vai arī dzīve brīžiem nav kā viesuļvētra?

Uz mana galda, lēni pilot, deg svece. Kad svece izdzisis, beigies dzīve...

Es ienācu šai pasaulē vairāk nekā pirms pussimt gadiem. Tas esot noticis 1905. gada Lieldienu sestdienā, saulei lēcot Kleistes Auzarajos, Rīgas pievārtē. Sievas skraidījušas ar raušu pannām. Tā stāstīja man māte un tēva māte.

Atceros – sēdu uz grīdas un brēcu, māte mani bar – glītās, jaunās tapetes ar zīmuli sašvīkātās. Bet man tik ļoti patika toreiz ar zīmuli darboties, vienalga, tapetes jaunas vai vecas. Man varēja būt tā gadi divi ar pus.

Ir kāds rīts. Saule vizinās pa Auzarāju pļāvām. Dzied cīrulis, dzied. Es brienu basām kājām rasā, un man liekas, ka visa zeme šūpojas un es šūpojos tai līdz. Mani pārņem neapraķstāma prieka sajūta. Ir tā, it kā es pati būtu saule, debesis, cīrulis, rasa, viss kopā. Tas varēja būt desmit, vienpadsmit gadu vecumā. Tik brīnumaini vieglu un gaisīgu laimes izjūtu es nekad vēlāk vairs neesmu pārdzīvojuši.

Pirmā pasaules kara laikā es bieži biju izsalkusi. Ēdām kazragu raušus un kartupeļu mizas. 1919. gadā, naktī no astotā uz deviņo augustu, ļauns vīrs paņēma dzīvību manam tēvam, māšīcai un brālēnam. Es ar māti un jaunāko māšīcu izbēgām pa logu un paglābāmies rudzos.

Šo nakti es neaizmirsīšu, kaut dzīvotu trejas dzīves.

Es nebiju zaudējusi vienīgi tēvu un savus rotaļu biedrus, bet biju sastapusies vaigu vaigā ar cilvēka ļaunumu, ar nāvi, ko cilvēks sagādā cilvēkam. Es, pusaudze, pēkšņi nicināju pieaugušos. Pirmo reizi es pārdzīvoju atšķirtības un pilnīgas vientulības sajūtu. Mani bija briesmīga vilšanās par dzīvi un cilvēkiem.

Ar cilvēkiem mani atkal kaut cik salīdzināja mans latviešu valodas skolotājs M. Beķeres ģimnazijas pēdējā klasē – Apsīšu Jēkabs, šis dižais hernhūtiētis. Ne jau ar to, ko viņš mācīja, bet ar savu labiešu stāju. Apsīšu Jēkabs bija brīnišķīgs un lādzīgs, bet pagalam necieta Raini un Aspaziju. Mūs, vairākas meitenes, tas kaitināja, un kādā dienā, kad temats bija "Mani sestdienas vakari un svētdienas rīti", rakstīju, ar kādu aizrautību es lasu Raiņa dzejas utt. Tāpat bija darijušas arī citas meitenes. Satrauktas gaidījām, kas notiks. Kad saņēmu burtnīcu atpakaļ, tur bija gan atzīmēti ar sarkanu zīmuli malā Bībeles panti, bet atzīme bija apaļš piecnieks, jo – valodas un ortografijas kļūdu manā rakstā nebija. Tas liecināja par skolotāja rakstura dīzumu un cēlumu, par iecietību pret otra individa domām. Un, ja vēlāk dzīvē esmu spējusi cienīt citu cilvēku domas, kaut arī pretējas manējām, tas ir lielā mērā Apsīšu Jēkaba nopelns.

Latvijas Universitātē es studēju tieslietas. Diplomu ieguvu 1932. gadā un desmit gadus darbojos kā zvērināta advokāte. Man patika mans darbs.

1944. gada 9. augustā, tieši pēc

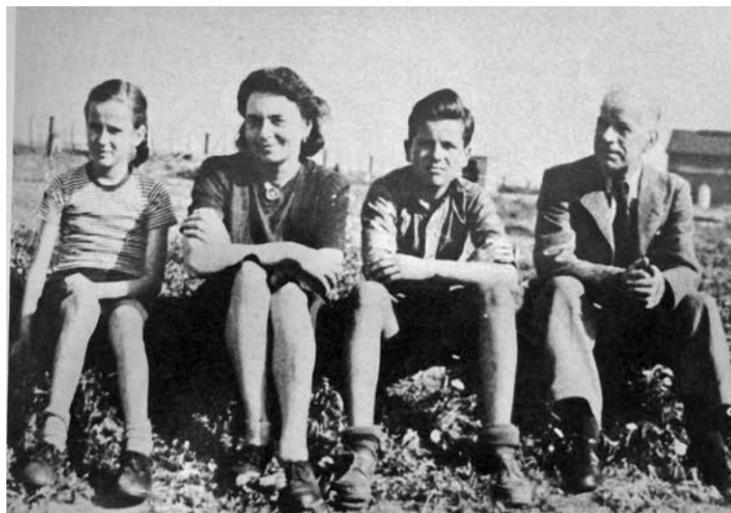
25 gadiem, kad ļaundaris nogalināja manu tēvu, es iekāpu kuģi un zaudēju savu dzimteni. Arī šī diena nekad nav aizmirstama.

Trimdā Vācijā strādāju par juriskonsulti UNRRA's organizācijā Fuldā un Mīnchenē.

Personīgā dzīvē paguvu vairākkārt apprecēties un šķirties, bērni man bija vienīgi pēdējā laulībā ar Viktoru Dāli – Kornēliju un Sibilla. Tagad mani bērni savukārt izstudējuši un apprecējušies. Man ir četri mazbērni – Andrejs un Daina (Kornēlija), Jānis un Pēterītis (Sibillas). Viktoru Dāli ieskāva Varavīksnes loks 1960. gada 14. februārī. Īsi pirms savas aiziešanas viņš izteicās, ka nāve viņu nebiedējot, vienīgi pārņemot bezcerīgas skumjas, domājot, ka nekad vairs nedzirdēs rītos gaiļi dziedam.

Dzejojusi esmu galvenām kārtām naktīs. Klusumā un atšķirtībā iespējama lielāka iegremdēšanās sevī. Un dzejošana jau nav nekas cits, kā vēlēšanās atminēt pašam sevi, uztaustīt savu "es", to vienreizīgo, nesamaināmo dievišķo dzirksti, kas aplēp-ta dus ikvienā cilvēkā. Ja mums izdodas kaut cik izprast sevi, mēs labāk izprotam arī "tu" – citus cilvēkus.

Kādreiz jaunībā, kad spēcīgs Erosa vējš mani nesa pāri kalniem un pakalniem, biju no tiesas pārliecināta, ka Erosa pārdzīvojums vienmēr ir abpusīgs. Tak kādā mirklī norimstoties pēkšņi atskārtu, ka arī šai pārdzīvojumā cilvēks ir bezgala vientuļš. Šis negaidītās atziņas satricēta, sāku vērgāk ieskatīties sevī, citos, sāku pārvērtēt sevi un pasauli. Tā ir sasodīti

Karola Dāle ar dzīvesbiedru Viktoru Dāli un bērniem Sibillu un Kornēliju Vācijā, 1947. gadā

grūta lieta iepazīt pašam sevi. Ir jābūt drosmei saredzēt kā spoguļi savas vajības un trūkumus. Saredzot sevi, ir iespējams pamazām, neatlaidīgi strādājot pie sevis veidošanas, garīgi augt un attīstīties.

Dzeja un māksla, manuprāt, ir tas medijs, kas vispār cilvēkam paver kaut cik iespēju saskarties garīgi ar otru cilvēku.

Esmu daudz mācījusies dzīves skolā, gan pieredzē, gan lasot. Jau no mazām dienām esmu "rijusi" grāmatas, kā mana māte teica. Gan dzīvē, gan grāmatās esmu meklējusi atbildi jautājumam, kas ir cilvēks savā dziļākā būtībā un kāda viņa attieksme ar Visumu. Mani dziļi ir interesējušas arī psiholoģija un filozofija. Tā, atceros, Rīgā tikko iznākušas, "apriju" Freida un Adlra grāmatas. Šis tas ieinteresēja, bet nevarēju nepamanīt vienpusību. Allaž esmu centusies lasīt darbus oriģinālvālodā. Tā, skolas laikā apguvu gandrīz visu krievu un lielu daļu vācu literatūras. Tagad "izskaidrojos"

ar angļiem. Brīvi runāju, lasu un rakstu četrās valodās: latviešu, krievu, vācu, angļu. Franciski varu lasīt ar vārdnīcas palīdzību.

Likteņi ir saistījušies un raisījušies, klusi ir bijuši vakari un mīļīgi rīti; rasā salušanas kājas un sirds. Kāds ir paņēmis pie rokas un ievēdis mājās, bet nav bijis palikšanas. Lielceļi tāli un putekļaini staigājami, arvien vēl staigājami. Mēs nākam un ejam, un atgriezamies. Mēs esam tie paši, tikai citi laika grieži un cits vēstures ritums.

Dzīve brīžiem ir kā viesuļvētra, tā uzsviē cilvēku mākoņos (draudzībā, mīlestībā), ļauj atkal krist izmisuma un vientulības bezdibeņos (naids, nesaprašanās). No visa tā manā dzīvē ir bijis gana, bet es pieņemu un apliecinu dzīvi ar visām tās ciešanām, jo dzīve un dzīvība ir kā svece. Tām jādeg.

No grāmatas "Pašportreti",
sastādījis Teodors Zeltnišs.
Grāmatu Draugs, 1965.

Māra Sikсна Alsungas tērpā kopā ar meitām Ilmu (vidū) un Zintu (pa labi) 1986. gadā.

Vēsturiska Alsungas sakta, izglābta no dubļiem, ceļo pa pasauli

(Turpināts no 14. lpp.)

Māra, būdama ansambļa dejojāja, nolēma uz turneju Alsungas tērpam darināt pārējās daļas, lai varētu seno saktu, jostu un villaini godam parādīt visai pasaulei.

Mārai palīgā nāca citas Austrālijas latvietes. Māšas vīramāte Zenta Šaulis savērpa zili sarkanu smalkas vilnas pavedienu un uzauza vieglu audumu brunčiem, lai varētu tajos dejot Austrālijas svelmē un ērti pārvadāt lidmašīnā. Galvasauta mežģīni, krekla piedurknes un pērļoto apkaklīti darināja citas Austrālijas latvietes. Savukārt zeķes uzadīja meitene no Jaunzēlandes, kas no Māras irēja istabu un par latviešiem neko nezināja. Biezo melno jaku pašuva Māra pati, bet reti kad to uzvilka, jo Austrālijā latviešu svētki galvenokārt tika svinēti vasarā un tālā kontinenta tveicē vilnas tērpā dejot un dziedāt nebija viegli.

No Austrālijas atpakaļ uz Alsungu

Nākamajos 30 gadus Māra lepmi vilka Alsungas tautastērpu latviešu pasākumos, dejojot "Sauls jostas" izrādēs daudzviet Austrālijā, ieskaitot slaveno Sidnejas Operas namu. Ar latviešu dziesmu un deju uzvedumiem Austrālijas latvieši viesojās Kanādā, ASV, Zviedrijā, Lielbritānijā, arī Latvijā. Tērps tika vilkts ne tikai koncertos, bet arī demonstrācijās par Baltijas brīvību un svinīgās pieņemšanās Austrālijas valdības pasākumos. Māra savā Alsungas tērpā redzama arī "Ekspo" izstādes pasākumā Brisbānē un aborigēnu mākslas izstādē Anša Epnera filmā "Es esmu latvietis" (1990).

2006. gadā šī tautastērpa vēsturiskās sastāvdaļas atgriezās atpakaļ savās "īstajās mājās" – Alsungā, un nu glābjas Alsungas Amatu mājā. Mūzejs "Latvieši pasaule" tērpu deponējis, un visa

savā krāšņumā tas būs redzams izstādē "Uzvilkta Latviju. Latviešu tautastērps pasaule".

Izstāde "Uzvilkta Latviju. Latviešu tautastērps pasaule" no 2023. gada 9. jūnija līdz 3. septembrim būs skatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāžu zālē, Rīgā, Mūkusalas ielā 3. Ieeja izstādē bezmaksas.

Izstādes kuratore Marianna Auliciema un Ieva Vitola.

Izstādes tapšanu atbalsta LR Ārlietu ministrija, LR Kultūras ministrija, Sabiedrības integrācijas fonds, Valsts Kultūrkapitāla fonds, ziedojumi Ritas Grīslis Sējas piemiņai.

Vairāk informācijas
info@lapamuzejs.lv
29184594
www.lapamuzejs.lv/
uzvilkta-Latviju

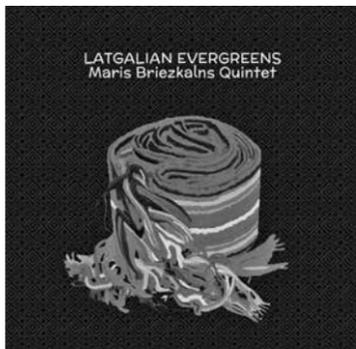

LIGITA KOVTUNA

“Tas bija dvēseliskākais džeza koncerts, kādu nācies dzirdēt,” pēc koncerta un diska *Latgalian Evergreens* prezentācijas sarīkojuma Mazajā Mežotnes pilī 23. aprīlī teica ne viens vien klausītājs. Žurnāliste Evija Kalnbērza piebilst: “Tas taču ir ģeniāli, ka mūzikā iespējams vienkāršu melodiju bagātīgi apdāvināt ar talantīgu mūziku iztēles augļiem!”

Koncerta un diska ideja pieder Mārim Briežkalnam – piedzējusajam džeza bundziniekam un pazīstamo festivālu “Rīgas ritmi” rīkotājam, Latvijas Radio 1. studijas vadītājam. Māris gan uzsver, ka idejas “autorība” pieder viņam kopā ar mecenātu, Latvijas Goda konsulu Amerikā Piteru Ragaušu. “Kad

koncertējām pie viņa Teksasā, uzdāvinājām disku *Latvian Evergreens*, kas nāca klajā 2005. gadā. Pīteram tas ļoti iepatikās, un, būdams latvietis ar saknēm Latgalē, viņš ierosināja, ka derētu izveidot līdzīgu programmu ar Latgales mūzikālo mantojumu. Uzaicinājām etnomūziķi, dzie-

Mūzicē Viktors Ritovs // Foto: Aivars Liepiņš

Biruta Ozoliņa // Foto: Aivars Liepiņš

Mazās Mežotnes pils saimniece Regīna Deičmane // Foto: Aivars Liepiņš

Džezs ar latgalisko dvēseli

Žilinska bērnu dziesmiņu motīvus, un, protams, Raimonu Paulu. Starp citu, *Latgalian Evergreens* iekļauta arī Maestro kompozīcija “Latgalei” (“*Sirds man paliek tavā malā, Rāzna, un Latgale...*”), ko savulaik dziedāja neaizmirstamā Margarita Vilcāne un kas jau saucama par folklorizējušos.

Kad 2010. gadā klajā nāca *Latvian Evergreens* 2. daļa, mūzikologs Orests Silabriedis rakstīja: “Labi nostādinātai, dažbrīd arī jau pavisam aizmirstai klasiķai nereti tik vien vajadzīgs, kā radošas fantāzijas lietus, lai dažādu laikmetu chrestomatiskās pērles iegūtu otru dzīvību. 2005. gadā Māris Briežkalns ar domu biedriem radīja latvju evergrīnu pirmo seriju, isti pat nedomādam, ka varētu sekot turpinājums...” Un raksturojot kompozīcijas, teica: “Dažs gabals teju kā mūzikas mikla, cits momentāni atpazīstams – ik melodija, no archīva smaržas atbrīvota, dzen jaunus dzīvības asņus.” Teiktais pilnā mērā attiecas arī uz jaunumu – *Latgalian Evergreens*.

dātāju un koklētāju, vienu no latviešu etnodžeza spilgtākajām balsīm Birutu Ozoliņu, un tapa *Latgalian Evergreens*.”

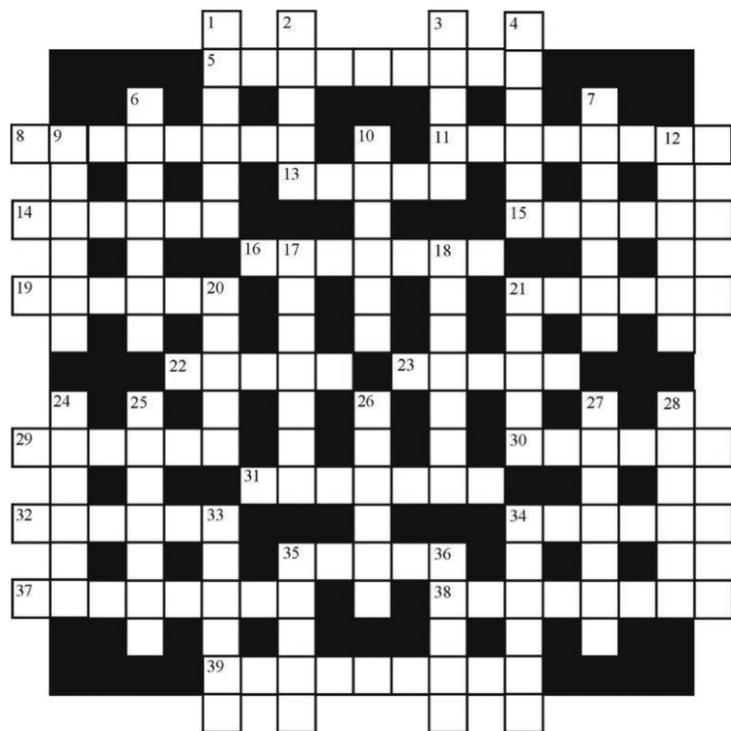
Koncerts, kā arī diska, sākās ar izjūtu “Rudiņa bolss” atskaņojumu, Birutas Ozoliņas balsij un mūziķiem ievēdot klausītājus kuplā, daudzskanīgā Latgales noskaņā. “Māra Briežkala kvintetā” mūzicē virtuozais džeza pianists Viktors Ritovs, saksofonists Kristaps Lubovs, mutes harmoniku un taustiņinstrumentus spēlēja Raimonds Macats, basu – Pēteris Liepiņš. Pie bungām – pats Māris Briežkalns, kurš arī atraktīvi vadīja koncertu, otrajā daļā, kad skanēja kompozīcijas no *Latvian Evergreens* iesaistot arī klausītājus. Publika bija atsaucīga, atpazīstot Emīla Dārziņa “Brīnos es...”, Arvīda

Mūzikas kritiķis un žurnālists Jānis Žilde pēc diska noklausīšanās nedēļrakstā *IR* rakstīja: “Viegli uztverams, tradicionāls džeza ieraksts, kurā atrodams pazīstamas melodijas, un tas varētu piesaistīt plašu klausītāju loku, ne tikai džeza cienītājus.” Māris Briežkalns: “Vēlējos sniegt klausītājiem tīru, nepārblīvētu vēstījumu, tikpat skaidru un vienkāršu kā pati tautasdziesmas melodija.”

Vāka noformējumu veidojusi māksliniece Kristīne Kutepova.

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

Sastādījis Kārlis Pētersons
Horizontāli: 5. Rīkles gļotādas iekaisums. 8. Kaķu dzimtas dzīvnieki. 11. Neprofesionāli sportisti. 13. Asinsrites orgāns. 14. Vingrinājumi aktiermākslas pilnveidošanai. 15. Enerģiska, rosīga. 16. Sporta speciālisti. 19. Gaudu malšanas blakusprodukts. 21. Maza auguma zirgs.

22. Nelieli grauzēji. 23. Indīga čūska. 29. Karpu dzimtas zivs. 30. Vienkāršie mehānismi. 31. Rudens puķes. 32. Dārzeni. 34. Valsts diplomātiskais pārstāvis citā valstī. 35. Ābolu vīns. 37. Nesteidzīgs gājiens. 38. Neaizņemtas, brīvas vietas. 39. Salu valsts Atlantijas okeānā.

Vertikāli: 1. Blēdīgi darījumi.

2. Peldēšanas stils. 3. Negausīgi ēdāji (sar.val.). 4. Dzīvojamā telpa. 6. Attīstības pakāpe. 7. Ēriku dzimtas puskrūms. 9. Reprodukcija. 10. Nogulumiezis. 12. Izklaidējošs muzikāli dramatisks uzvedums. 17. Medaļas, monētas otra puse. 18. Trauks šķidrumu pārtvaicēšanai. 20. Piena produkts. 21. Liels dekoratīvs dārzs. 24. Auduma krāsošanas paņēmieni. 25. No maltiem produktiem gatavots ēdiens. 26. Pilsēta Kurzemē. 27. Pilsēta Kurzemē. 28. Apdzīvota vieta Kuldiņas novadā. 33. Laiska. 34. Augu pazemes daļas. 35. Sporta veids. 36. Zodiaka zvaigznājs.

Krustvārdu mīklas Nr. 17 atrisinājums

Horizontāli: 6. Upene. 7. Trīsas. 8. Trusis. 10. Tērce. 11. Vilaine. 12. Kaklauts. 13. Terases. 16. Startis. 19. Vērsis. 22. Studija. 23. Piepes. 24. Ziepes. 25. Pienene. 26. Fokuss. 28. Laipas. 30. Krevele. 35. Karamele. 37. Mārciena. 38. Trūce. 39. Subaru. 40. Skonto. 41. Mieži.

Vertikāli: 1. Olīvas. 2. Austere. 3. Lepra. 4. Ietekme. 5. Rasols. 7. Tulzna. 9. Stutes. 14. Raudene. 15. Svitene. 17. Triko. 18. Treks. 20. Ētika. 21. Ideja. 27. Kupris. 29. Pomelo. 31. Rietumi. 32. Lemesis. 33. Amēbas. 34. Acesnes. 36. Pūtes.

Māris Briežkalns (pa labi) un Kristaps Lubovs // Foto: Aivars Liepiņš

Raimonds Macats // Foto: Aivars Liepiņš

SPORTS

Latvijas basketbolistiem Pasaules kausā izaicinoša grupa un spēles Džakartā

// FOTO: F64

Pēc izlozes Manilā kļuva zināms, ka Latvijas basketbola izlase Pasaules kausa finālturnīra apakšgrupā tiksies ar Kanādas, Francijas un Libānas basketbolistiem. Grupas spēļu secībā jāsacenšas ar Libānas (25. augustā), Francijas (27. augustā) un Kanādas (29. augustā) izlasēm. Otrajā posmā H grupas komandas apvienosies ar G grupas vienībām (Spānija, Brazīlija, Kotdivuāra, Irāna). Pa divām labākajām, ņemot līdzi aizvadīto spēļu rezultātus, turpinās cīņu par iekļūšanu ceturtdaļfinālā, bet 3. un 4. vietas īpašnieki savā

starpā cīnīsies par 17.–32. vietu un ceļazīmēm uz olimpisko kvalifikācijas turnīru. Spēles tiks aizvadītas 31. augustā un 2. septembrī. “Mēs sākam šo ceļu no ļoti zemas starta pozīcijas, bet esam nopelnījuši šo lielisko iespēju spēlēt turnīrā ar pasaules labākajām komandām un spožākajām zvaigznēm,” teica Latvijas valstsvienības galvenais treneris Luka Banki. “Pieņemsim zināšanai izlozes rezultātus. Protams, Francijas un Kanādas komandu spēkam papildus reklāma nav vajadzīga, bet arī mēs nesam nekādas Pelnrušķītes.

Šādos turnīros sīžetu un komandu likteņus ietekmē daudzi faktori. Galvenais, lai spēlētāji būtu veseli, un, protams, jāizdara viss iespējamais, lai pēc spēles labāk sagatavotos.”

Porziņģis atteiksies no spēlētāja opcijas un parakstīs jaunu līgumu

// FOTO: Reuters/ScanPix

Kristaps Porziņģis plāno atteikties no spēlētāja opcijas, kas viņam nākamajā sezonā garantē 36 miljonus ASV dolāru lielu atalgojumu. Viņš grasās parakstīt jaunu līgumu ar Nacionālās basketbola asociācijas (NBA) klubu Vašingtonas “Wizards”. 27 gadus vecais Porziņģis var izvēlēties turpināt līgumsaistības, kas 2023./2024. gada sezonā viņam garantētu 36 miljonu ASV dolāru algu, vai arī kļūt par brīvo aģentu. “Bleacher Report” apskatnieks Ēriks Pinkuss vēsta, ka Porziņģis kļūs par brīvo aģentu ar mērķi vienoties par jaunu ilgtermiņa līgumu ar “Wizards”. Iepriekšējā sezonā Porziņģim bija labāka viņa karjerā. Vidēji mačā viņš guva 23,2 punktus.

(Turpināts 20. lpp.)

Nākat svinēt Dziesmu Svētku 150 gadu jubileju!
Filadelfijā, 2023. gada 20. maijā
plkst. 20s (durvis būs atvērtas 1:30 PM)

Programmā:

“Dziesmu svētku nozīme ASV, skatoties no 150 gadu perspektīvas”
Ievada vārdi - **Pēteris Dajevskis** un **Dace Aperāne**
“Kolibri ansambļa vēsture un mūzikālie piedzīvojumi”
Viesu lektore - **Līga Aldiņa**

Filadelfijas Latviešu Kamerkora ansambļa,
diriģentes **Guntas Plostnieces** vadībā un
vijolnieces **Gunas Panteles**
un pianista **Andrew Puntel** pavadījumā

Filadelfijas “Dzirkstele”,
Astrīdas Liziņas vadībā

Pāru dejas, alta vijolnieces **Annijas Kerno**,
vijolnieces **Gunas Panteles**
un pianista **Andrew Puntel** pavadījumā

Come and celebrate the 150th anniversary of the Latvian Song Festival Philadelphia, Saturday, May 20th at 2:00 PM (doors open at 1:30 PM)

Program:

The Significance of the American-Latvian Song Festival in a 150 Year Perspective
Introductory remarks - **Peter Dajevskis** and **Dace Aperāne**
The Musical Journey of the Kolibri Ensemble: Celebrating Latvian Folk Music and Preserving an Ancient Culture
Guest speaker - **Līga Aldiņa**

The Philadelphia Latvian Chamber Choir
Under the direction of **Gunta Plostnieks** with
musical accompaniment by violinist **Guna Pantele**
and pianist **Andrew Puntel**

Philadelphia Dance Ensemble “Dzirkstele” (Spark)
Under the direction of **Astrida Liziņa**

Dancing in pairs
With musical accompaniment by violist **Annija Kerno**,
violinist **Guna Pantele** and pianist **Andrew Puntel**

Admission: \$20; reduced rate for Latvian Society and TILTS members: \$15
The LATVIAN SOCIETY OF PHILADELPHIA 531 N 7th Street, Philadelphia, PA 19123
Organized by the Philadelphia Latvian Society in association with the Latvian Cultural Association TILTS
www.latviansociety.com/events

LATVIAN AMERICAN SHIPPING LINE

Kravas pārvadājumi starp ASV un Latviju!

Visāda veida kravas sūtījumi: **pārcelšanās** (uz vai no Latvijas), **auto transports**, **gaisa kravas**. Arī kārtojām palīdzības sūtījumus **uz Ukrainu** (caur Latviju).

• **Paku** (u.c. sūtījumu uz LV) **savākšanas tūre no 11.-30. aprīlim.**

• **Skat. 1. aprīļa LAIKA numuru un mūsu mājas lapu!** → Piesakaties mūsu paku epastiem!

Zvaniet: 1-888-LATVIAN • Rakstiet: info@lasl.com • www.lasl.com

PĒRK

Pērku mežu, lauksaimniecības zemi. Tālr. +371 29386009.

MATISS KUKAINIS

ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM ASV UN LATVIJĀ.

- **Mantošana.**
- **Īpašuma pirkšana un pārdošana.**
- **Meža apsaimniekošana un pārdošana.**

Vaiņu iela 3, Rīga, LV-1050
e-pasts: matiss@ska.lv
+371 28390346

Kopuzņēmums BALVINAMI piedāvā:

- **PIRKT** Jūsu daudzīvokļu namu vai tā daļu Rīgā;
 - **PIRKT** Jūsu zemi un mežu platības vai to daļas Latvijā;
 - **SAKĀRTOT** īpašuma tiesības.
- Izskatīsim visus piedāvājumus

Andris Padegs, Anita Batarags: 201-788-5315 (NJ)

abatarags@optonline.net

Raimonds Mauliņš +371-29-614-612 (LV)

raimondsmaulins@gmail.com

VALDA
RAINEY

Quo ibimus? – Kur mēs iesim? Šis moto skanēja cauri visas dienas garumā Daugavas Vanagu ikgadējā delegātu sapulcē šā gada 22. aprīlī.

Daugavas Vanagu organizācija tika dibināta pirms 78 gadiem Beļģijā, lai atbalstītu Otrā pasaules kara latviešu karavīrus, leģionārus, kuri varonīgi cīnījās, lai aizstāvētu Latviju un mūsu tautu pret Padomju Krievijas Sarkano armiju. Un šodien Daugavas Vanagi atzīst, ka savu uzdevumu godam veikuši. Kurp iet un ko darīt tālāk? Šis jautājums paliek atklāts. Bet – sāksim visu pēc kārtas. 21. aprīļa pēcpusdienā viesmīlīgajā latviešu namā Indianapolē ieradās viesi un delegāti no deviņām DV apvienībām uz iepazīšanās vakaru neformālā gaisotnē. Vakars sākās ar mācītāja Ivo Roderta atklāšanas runu un lūgšanu. Ivo Roderts: “Jūtos patiešām pagodināts par uzaicinājumu teikt jums dažus vārdus, iesākot šo DV 73. delegātu sapulci. Bet pirms mēs to sākam ar, manuprāt, īsti svētīgu un piemērotu Mārtiņa Lutera lūgšanu, es gribu izteikt kādu novēlējumu. Tiešām – laiki mainās. Šodien vajadzības, aktualitātes un izaicājumi ir pavisam citādi nekā tie bija jūsu organizācijai pirms 10, 20 vai 40 gadiem. Tomēr vienmēr sev atgādiniet, kādu ceļu mērķu dēļ jūsu organizācija tika izveidota. To paturot prātā, atceroties jūsu pašu pūles, darbus, bēdas, priekus, neveiksmes un izdošanos, tad arī domājiet, plānojiet un lemiat priekš nākotnes. Lai Dievs jūs bagātīgi svētī!”

Tam sekoja Daugavas Vanagu ASV priekšnieka Andra Kursieša izcila uzruna, kurā citēsim.

“Pirms septiņiem gadiem es stāvēju jūsu priekšā šajā pašā telpā 66. delegātu sapulces atklāšanas aktā un runāju par DV organizācijas nākotni. Manas runas nosaukums bija “*Quo vadimus?*” – kurp mēs ejam? Gan šeit, ASV, gan starptautiskā līmenī ir bijis daudz diskusiju par organizācijas nākotni, un ir daudz domāts par šo svarīgo jautājumu “karp mēs ejam?” Jāatzīst, ka īsti progresā nav bijis, un šodien joprojām neesam izlēmuši par Daugavas Vanagu turpmāko virzību. Pēdējā klātienē DV CV sēdē Klīvlāndē 2022. gada jūnijā Centrālās valdes locekļi tika aicināti apspriest šo jautājumu ar nosaukumu “Ceļš uz Havaju salām”, kur ierašanās Havaju salās bija ideāls rezultāts organizācijas nākotnei.

Plāna kodols ir jaunu DV biedru iegūšana. Populārākais ieteikums (varbūt pat loģiskākais) ir mainīt organizācijas identitātes zīmolu, lai padarītu to pievilcīgu jaunākiem cilvēkiem. Taču rodas jautājums: kādā veidā mēs (DV) varētu turpināt būt unikāli, cenšoties pārveidot sevi? Daži no ierosinājumiem, kas ir izteikti (gan šeit, ASV, gan arī CV locekļu vidū), ir: palielināts atbalsts kultūras pasākumiem; atbalsts sporta pasākumiem; papildu palīdzība jauniešiem, kuri mācās Latvijas vasaras skolās/nometnēs; palīdzība Lat-

vijā personām nelabvēlīgā situācijā; palīdzība Latvijā cilvēkiem ar garīgiem un fiziskiem traucējumiem. Bet vai patiesībā jau nav daudz labdarības organizāciju, kas jau dara šīs lietas? Kas starp šiem iespējamajiem “jaunajiem” mērķiem atšķirtu “Jauno DV” no pūļa? Vai tiešām vēlamies radikāli mainīt savu pamatidentitāti, lai tikai (mākslīgi) turpinātu pastāvēt, piesaistot jaunākus biedrus, kuriem, visticamāk, neinteresē ne organizācijas dibinātāji, ne vēsture, ne 75 gadu mērķi? Vai mēs vienkārši vēlamies kļūt par “*send me more money.com*” organizāciju, kuŗas galvenais mērķis ir piesaistīt jaunus ziedotājus dažādu jauno projektu finansēšanai, ko organizācija atbalsta? Tādā gadījumā biedri nebūtu vajadzīgi, būtu nepieciešama tikai ziedotāju un potenciālo ziedotāju datu bāze un daži administratori, kas pārraudzītu periodisko ziedojumu vēstuļu izsūtīšanu, ar nelielu valdi, kas lemj par to, kuŗš saņems ienākošos līdzekļus. Kāpēc tad mums tas būtu jāsauc par “Jauno DV”, jo tam būtu maz vai pat nekādas saistības ar mūsu organizācijas lepo pagātnei? Mēs varētu vienkārši izdomāt jaunu nosaukumu, kas kalpotu tam, lai jauno organizāciju attālinātu no tās «vecu karavīru» pagātnes...

Es velku paralēles starp pašreizējās DV un Okupācijas muzeja darbību. OM pastāv, lai arī turpmāk atgādinātu cilvēkiem par šausmām, kas Latvijai un latviešiem tika nodarītas laikā no 1940. līdz 1991. gadam. Tādus projektus kā Lestenes kapu kom-

1945. gadā. Ja mēs mainīsim sevi un aizmirsīsim savu vēsturi, tad nebūs neviena, kas aizstāvēs leģionāru godu, un pret viņiem vērstā Krievijas propaganda nemītiesies. Vai kāds tic, ka pēc pēdējo padomju okupācijas laikā dzīvojušo paaudžu aiziešanas mūžībā Okupācijas muzejs izmirs? Es par to ļoti šaubos. Tāpat es nesaprotu, kā mēs varam attaisnot to, ka tiek pieļauta doma izmirt mūsu atbalstam leģionāru godam un viņu vēsturei – mēs esam vienīgi, kas par to ir izrādījuši interesi.

Tātad, kur tas mūs atstāj?

Šīs divas lietas var būt saderīgas? Nezinu, bet piedāvāju šo kā vienu pārdomām. Ceru uz dzīvu un konstruktīvu diskusiju par šo jautājumu sapulces laikā.

Jāuzsver, ka šie iepriekš izteiktie uzskati ir mani personīgi un ne vienmēr atspoguļo DV ASV zemes valdes uzskatus. Bet agrāk vai vēlāk DV gan ASV, gan citās valstīs būs jāpieņem galīgs lēmums: “*Quo ibimus?*” Karp mēs iesim?”

Delegātus sveica arī Latvijas Republikas vēstnieks ASV Māris Selga, Latvijas Republikas Goda konsuls Indianapolē Andris

puslēcē šogad piedalījās deviņas apvienības ar 18 delegātiem un 42 mandātiem. Tālāk sekoja nozaru ziņojumi. Ildze Rudzītis ziņoja, ka biedru skaits kopš pagājušā gada sarucis (uz šo brīdi ir 1129 biedri), un atgādina, ka ir ļoti svarīgi saņemt precīzu informāciju no visām apvienībām par biedru skaitu.

Sapulces laikā tika debatēts par varbūtēju pāriešanu uz angļu valodu, jo bērni, kuriem viens no vecākiem nav latvietis, slikti pārzina latviešu valodu, bet ja viņiem ir vēlšanās piedalīties sarīkojumos, vai tāpēc viņi būtu jāatstumti valodas nezinašanas dēļ? Šai jautājumā domas krasi dalījās. Proti, ja pāriesim uz angļu valodu, vai nezaudēsim savu latvisko identitāti? Ivars Zuševics piebilda, ka varam būt lepni, ka tik ilgi esam varējuši uzturēt vairākas latviešu organizācijas un saglabāt savu valodu, jo īgaunī un lietuvieši jau sen notur savus pasākumus angļu valodā. Jānis Vinters, kuŗš ASV dzīvo tikai četrus gadus, ierosina nodrošināt tulkošanas sistēmu, lai biedri, kuriem nav latviešu valodas zināšanu, varētu piedalīties sēdēs un sarīkojumos, un varbūt arī Vanagi varētu organizēt latviešu valodas mācību kursus?

DV valde arī turpina izskatīt daudzus ziedojuma lūgumus un lemt, kam tos piešķirt. Mārtiņš Stāks, DV pārstāvis Gaŗezērā, ziņoja, ka valde nolēmusi atbalstīt Kronvalda zāles būvprojektu, iegādāties Gaŗezera akcijas. Delegāti ar balsu vairākumu arī nolēmj atbalstīt leģionāru piemiņas parka izveidošanu blakus Lestenes Brāļu kapiem.

Delegātiem nebija viegli atrast atbildi uz jautājumu par DV ASV nākotni. Kad nav vairs leģionāru, vai paliksim tikai par vēstures organizāciju? Bet vēsture “nepievilks” jaunus biedrus. Vai varam paturēt vēsturisko pamatu un paralēli veidot saistošu mērķi, kas pievilktu un ieinteresētu jaunus biedrus? Izskanēja ieteikums piedāvāt kaut ko tādu, ko biedri nevar dabūt citur – jautājums paliek atklāts un delegātiem vēlāk apspriežams savās apvienībās.

Delegātu sapulce izteica pateicību goda viesiem, kuŗi piedalījās delegātu sapulcē: Mārim Selga, Andrim Bērziņam, Andrejam Kancam, Mārim Kancam, kā arī izteica pateicību Indianapolē apvienībai par sapulces rīkošanu, Inesei Šteinbachai par atklāšanas koncerta programmu, saimniecei Rutai Kārklīnai ar palīdzību, Norai Ceriņai, Rasmai Kancs, Mārim Kārklīnam, Nikam Kārklīnam un Mārai Rozenbergai. Pateicība arī kasierim Ivaram Zuševicam par izcilu un veiksmīgu darbu daudzu gadu garumā.

Lielā savīlņojumā zālē sapulces noslēgumā visi delegāti, kājās stāvot, nodziedāja Daugavas Vanagu dziesmu “Še kopā mēs biedri, kam lemts nebij’ mirt...”

Tīksimies atkal nākamgad Milvokos!

Daugavas Vanagi,
sasauksimies!

Quo ibimus? – Kur mēs iesim?

Daugavas Vanagu ASV 73. delegātu sapulce

plekss uzskatu par līdzīgu centieni – atgādināt cilvēkiem par mūsu vareno leģionāru patieso (Krievijas propagandas nesatraipīto) vēsturi, godināt viņu upurus un aizstāvēt leģionāru, dzīvo un mirušo, godu un DV organizācijas godu, pret notiekošajiem un pieaugošajiem krievu un tā troļļu uzbrukumiem. Tas, kas noticis ka Zedelgemā (ar pieminekli “Strops” – *Red.*), ir spilgts šādu uzbrukumu piemērs. Neaizmirsīsim, ka esam parādā par savu eksistenci leģionāriem, kuri nodibināja DV

Starp velnu un dziļi zilo jūru... Ja mēs virzāties uz priekšu ar radikālu zīmola maiņu, mēs atvadāmies no organizācijas, kas tika dibināta 1945. gadā. Ja mēs turamies pie saviem vēsturiskajiem mērķiem, mēs riskējam ar pastāvīgu biedru skaita samazināšanos, kas galu galā novedīs pie organizācijas izmiršanas. Vai nav kompromisa risinājuma, kuŗā mēs varam saglabāt savus vēsturiskos pamatmērķus, bet paplašināt savu darbību uz papildu projektiem, kas varētu interesēt jaunāko paaudzi? Vai

Bērziņš, kā arī Andrejs Kancs, Amerikas latviešu apvienības priekšnieka vietnieks, un Māris Kancs, Latviešu centra “Gaŗezers” kasieris. Pēc svinīgās atklāšanas sekoja izklaidējošs un jautrs koncerts, ko sniedza apvienotais Indianapolē latviešu koris Ineses Šteinbachas vadībā.

22. maijā rītā Andris Kursietis atklāja sapulces oficiālo daļu ar klusuma brīdi, pieminot Mūžībā aizgājušos DV biedrus.

Par sapulces vadītāju tika ievēlēts Andris Kursietis un par vietnieku – Mārtiņš Stāks. Sa-

SARĪKOJUMI / DIEVKALPOJUMI

SARĪKOJUMI

Redakcija lūdz lasītājus sazināties ar sarīkojumu un dievkalpojumu rīkotājiem, precējot, vai paredzētie sarīkojumi notiks vai arī tie ir atcelti!

FILADELFIJA

Sestdien **20. maijā** plkst. 2:00 pēcpusdienā nāciet svinēt Dziesmu Svētku 150 gadu jubileju! "Latviešu Dziesmu un Deju Gars Amerikā: 1953 – 2023", Filadelfijas brīvo latvju biedrības namā (531 N 7th St., Philadelphia, PA 19123). Durvis būs atvērtas jau no 1:30 pēcpusdienā. www.latviansociety.com/events; Ieeja: \$20.00, \$15.00 – Filadelfijas biedrības un TILTS biedriem.

Programmā: "Kolibri ansamblā vēsture un mūzikālie piedzīvojumi" – viesu lektore Līga Aldiņa; "Dziesmu svētku nozīme ASV, skatoties no 150 gadu perspektīvas" – Pēteris Dajevskis un Dace Aperāne; Filadelfijas latviešu koncertkora ansamblis, diriģentes Guntas Plostnieces vadībā un vijolnieces Gunas Panteles un pianista *Andrew Puntel* pavadījumā; Filadelfijas apvadījumā. Rīko: Filadelfijas brīvo latvju biedrība (www.latviansociety.com), sadarbībā ar Latviešu kultūras biedrība TILTS (www.tilts.org).

NUJORKA

Ceļā uz Dziesmusvētku 150-gadi! Ņujorkas kora Pavasara koncerts "ES TAUTAS JOSTĀ RAKSTS" svētdien, **28. maijā** 15.00 Katskiļu nometnē. Piedalās kori no ASV un Kanadas, virsdiriģents Jurģis Cābulis no Latvijas. Ieeja \$ 25. Bērniem līdz 16 gadiem ieeja bezmaksas. Vakariņas pēc koncerta \$ 25. Pieteikšanās uz vakariņām līdz 21. maijam: nllkoris1976@gmail.com

SIETLA (WA)

Sietlas latviešu sabiedriskais centrs (11710 3rd Ave. N. E. Seattle, WA98125). Mājas lapa: www.seattlatlviancenter.com. – **13. maijā** Baltiešu Eurovizijas pēcpusdienu, plkst. 12:00 – 15:00 Sietlas latviešu centrā. **20. maijā** Latviešu skolas izlaidums, plkst. 11:00. **27. un 28. maijā** Pavasara talka Rietumkrasta Latviešu izglītības centrā Šeltonā. **3. jūnijā** Tautasdeju kopas "Trejdeksnītis" pavasara koncerts plkst. 18:00 Sietlas latviešu centrā.

SAGINAVA TERVETE

2023. gada vasaras sezonu atklās svētdien, **21. maijā** ar talku Tērvetes īpašumā. Tuvāka informācija, kā arī 2023. gada Tērvetes sarīkojumu kalendārs, atrodami www.tervete.org.

ZIEMEĻKALIFORNIJA

(425 Hoffman Ave, San Francisco), Info: www.zklb.word-

press.com, ZKLB sekr. un informāc. daļas vadītāja Una Veilande tālr.: 408-813-5104, e-pasts: una.veilande@gmail.com.

DIEVKALPOJUMI

Čikāgas latv. ev. lut. Ciānas dr.: (6551 W Montrose Ave, Chicago IL 60634), tālr.: 773-725-3820; e-pasts: cianasdraudze@gmail.com; www.facebook.com/Čikāgas-Ciānas draudze 2550-4389-7965-234. **Dievk. notiek svētdienās 10:00.** Pēc dievk. kafijas galds. Māc. Gundega Puidza, tālr. biroja: 773-736-1295; mājās: 708-453-0534, e-pasts: puidza@yahoo.com.

Čikāgas latv. ev. lut. Sv. Pētera dr.: (450 Forest Preserve Dr, Wood Dale IL 60191). Tālr.: 630-595-0143. Māc. Ojārs Freimanis. 1-773-818 6965 St.Peters.latvian.church@gmail.com Ivars Špalis (ivspalis@gmail.com), priekšnieks. **Dievk. notiek svētdienās 10:00.** Pēc dievk. kafijas galds.

Denveras latv. ev. lut. dr.: (10705 West Virginia Ave, Lakewood, CO 80226). Birojs atvērts ceturtdienās no 10:00 līdz 14:00. E-pasts: reglite@aol.com **Dievk. notiek svētdienās 9:30.** Pēc dievk. sadraudzība.

Detroitas Sv. Paula latv. ev. lut. dr.: (30623 W. Twelve Mile Road, Farmington Hills, MI 48334). **Dievk. notiek svētdienās 10:00.** Seko sadraudzības stunda.

Dienvīdfloridas latv. ev. lut. dr.: Shepherd of the Coast Luth. Church (1901 E Commercial Blvd, Ft. Lauderdale FL 33308). Info: Ilze Folkmane Gibbs, e-pasts: folkmane@hotmail.com Info: Andrejs Jugs, tālr.: 561-447-9050. **Dievk. notiek 14:00.** Pēc dievk. visi lūgti pie kafijas galda! **Džamaikpleinas Trīsvienības latv. ev. lut. dr.:** Unitarian Congregational Parish of Norton (2 W Main St, Norton, MA 02766). MA 02766). **Dievkalpojumi ar dievgaldu divreiz mēnesī 2:30 pēcpusdienā ar viesu mācītāju Igors Safins.** Lūdzu, zvaniem draudzes sekretārei Zigrīdai Kručkovai par datumiem, tālr: 617-323-0615.

Grandrapidu latv. ev. lut. dr.: Faith Lutheran Church. (2740 Fuller Ave NE, Grand Rapids MI 49505.) Tālr: 616-361-6003.) Māc. Aija Graham. Dr. pr. Ivars Petrovskis, tālr: 616-975-2705. **Dievk. notiek divreiz mēnesī 2:00 pēcpusdienā.** Par datumiem, lūdzu, sazināties ar dr. pr. Ivaru. Pēc dievk. kafijas galds.

Grandrapidu latv. katoļu dr.: Our Lady of Anglona (504 Grand Ave NE Grand Rapids MI 49503) Grand Rapids Association Nama – Māc. Mark Mitchell Priekšnieks

Bronislavs Viscockis – tālr: 616-540-1322. **Dievk. notiek katru svētdienu 10:00** – seko kafijas galds.

Kalamazū latv. ev. lut. apv. dr.: (122 Cherry Hill St, Kalamazoo MI 49006). Māc. Aija Graham. Latviešu ev. lut. apvienotā draudze notur klātienē dievkalpojumus **katru svētdienu, plkst. 10:00.** Pieejami arī sprediķu ieraksti draudzes YouTube kanālā (meklēšanas atslēgas vārds "Latviešu apvienotā draudze Kalamazū").

Klīvlandes apvienotā latv. ev. lut. dr.: (1385 Andrews Ave, Lakewood, OH 44107) Draudzes **dievk. notiek svētdienās 11:00.** Bībeles stundas notiek 10:00 katra mēneša otrajā un ceturtajā trešdienā. Baptistu dr.: Bethel Baptist Church (2706 Noble Rd, Cleveland 44121) Dievk. notiek svētdienās 14:30.

Linkolnas apv. latv. ev. lut. dr.: (3300 C St, Lincoln NE 68510). Dievkalpojumi ar viesu mācītājiem latviešu un angļu valodā plkst. 10:00. Par datumiem sazināties ar draudzes pr. Kārli Indriksonu, tālr.: 402-730-3427, e-pasts: kindriks@aol.com. Pensionāru saiets katra mēneša otrajā ceturtdienā plkst. 11:00 sabiedriskajās telpās. *Latvian Hall* (Latviešu ev. lut. sabiedriskās telpās, 33rd & Mohawk iela, Baznīca, 33rd & C iela, Linkolnā. kunora@windstream.net.

Mančesteras latv. ev. lut. dr.: (dievk. Notiek Holy Transfiguration Romanian Orth. Church, 2 Winter St., Manchester, CT 06040). Dr. pr. Astra Vilinskis, tālr. 413-568-9062. **13. maijā,** plkst. 11:00 Ģimenes dienas dievk. ar dievg., viesu māc. Igors Safins. Sekos Kafijas stunda, un tūlīt pēc tam pilnsapulce.

Mīlvoku latv. ev. lut. Sv. Trīsvienības dr.: (1853 N 75th St, Wauwatosa WI 53213), tālr.: 414-258-8070. Māc. Jānis Ginters tālr: 260-797-5695 Draudzes priekšnieks: Andrejs Junge tālr: 414-416-6157 Dievk. notiek svētdienās 10:00.

Mineapoles – St. Paulas latv. ev. lut. dr.: (3152 17th Ave S, Minneapolis MN 55407). Mineapoles St. Paulas latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes video dievkalpojumi notiek katru nedēļu, tos var skatīties mndraudze.org.

Ņubransvikas un Leikvudas latv. ev. lut. dr.: (Latvian Lutheran Church, P.O. Box. 1008, Maplewood, NJ 07040). Dievkalpojumi notiek NJ Latviešu biedrības

namā Priedaine, (1017 State Route 33, Freehold, NJ 07728), māc. Ieva Pušmucāne-Kineyko, e-pasts: latvianlutheranchurch@gmail.com. Ņubransvikas – Leikvudas latviešu ev. lut. **4. jūnijā** 11:00 Dievkalpojums ar dievgaldu. **25. jūnijā** 11:00 Dievkalpojums. Dievkalpojumi notiek kapelā, NJ Latviešu biedrības namā "Priedaine", (1017 State Route 33, Freehold, NJ 07728).

Ņujorkas latv. ev. lut. dr.: Jonkeru bazn., 254 Valentine Ln, Yonkers NY.

Salas bazn., 4 Riga Ln, Melville NY. St. Andrew bazn., 335 Reynolds Ave, Parsippany NJ.

Brāļu kapi, 414 Bloomer Rd, Tannersville NY St. John's bazn., 81 Christopher St, New York NY. **13. maijā,** St. John's baznīcā 14:00, māc. Saliņš. **14. maijā, Ģimenes diena ar Svēto vakarēdienu,** Jonkeru baznīcā 10:30, māc. Saivars; Salas baznīcā 10:30, māc. Saliņš. Seko dāmu komitejas sarīkojums ar muzikālu programmu Zaigas Candela vadībā; St. Andrew baznīcā, 13:30, māc. Saivars. **21. maijā, Debesbraukšana,** Jonkeru baznīcā 10:30, māc. Saivars. Seko Bībeles stundas ar siltām pusdienām. Pieteikties pie Māras Ziedīņas, 914-646-7766, vai Māras Laķes, 914-235-8186, vai Jolantas Kaņepes, 973-948-6846; Salas baznīcā 10:30, māc. Saliņš. **28. maijā** dievkalpojuma Ņujorkas draudzē nenotiek; Kapu svētki Katskiļos, 13.00 svētbrīdis, diakona Linda Sniedze Taggart; Ņujorkas latviešu kora koncerts, 15:00 draudzes Katskiļu nometnē. Dziesmu Svētku repertuārs Latvijas viesdiriģenta Jurģa Cābuļa vadībā, piedaloties dziedātājiem no ASV Austrumkrasta un Kanadas.

Saginavas latv. ev. lut. dr.: (128 N Elm St, Saginava, MI 48602). Mācītāja Biruta Puīķe-Wilson, mob. (269) 2675-330. Kontaktpersona *Mary Beth Dzirnīs*, mob. (989)781-1163. E-pasts: dzirnīs@chartermi.net. **Dievkalpojumi vienreiz mēnesī, 1:00 pēcpusdienā,** seko kafijas galds ar groziņiem.

Sandiego latv. ev. lut. dr.: Ascension Lutheran Church (5106 Zion Ave, San Diego, CA 92120), Dr. pr. Jānis Legzdīns, tālr.: 1-619-630-8143, e-pasts: janislegzdins@hotmail.com.: Dievkalpojumi notiks iekšienē un jānēsā sejas maskas.

Sietlas. lut. dr.: (11710 3rd Ave. N.E. Seattle, WA 98125). Dievkalpojumi notiek plkst.

10:30. Draudzes priekšnieks Jānis Šulcs, tālr.: 206-406-5226, e-pasts: prieksnieks@seattlatlvianchurch.org. Baznīcas mājas lapa: www.seattlatlvianchurch.org. Dievkalpojumi notiek plkst. 10:30. Draudzes priekšnieks Jānis Šulcs, tālr.: 206-406-5226,

16. aprīlī Dievkalpojumu vada Dr. Jānis Sīpols. **23. aprīlī** Dievkalpojumu vada Linda Beiniķe un Jānis Šulcs. **30. aprīlī** Dievkalpojumu vada Dr. Inese un Ēriks Raisteri. **7. maijā** Dievkalpojumu vada Lisa un Andris Pružinski. **14. maijā** Ģimenes dienas dievkalpojumu vada Dr. Jānis Sīpols. **21. maijā** Dievkalpojumu vada Dr. Inese un Ēriks Raisteri. **28. maijā** Angļu valodas dievkalpojums ar dievgaldu – vadīs Prāv. Daira Cilne.

Skenektedijas latv. ev. lut. dr.: Trinity Lutheran Church (35 Furman St, Schenectady NY 12308). Diakone Linda Sniedze Taggart). Skenektedijas lat. ev. lut. Draudzes Ģimenes dienas dievkalpojums būs **21. maijā** plkst. 2:00 dienā. Diak. Linda Sniedze Taggart.

St. Pētersburgas latv. ev. lut. dr.: draudzes mācītājs Aivars Pelds. Tel.: 515-991-4640 – sazināties ar Andri Ritumu, 727-797-1933. Dievkalpojumi un Bībeles stundas notiek Faith Lutheran baznīcā, kas atrodas 2601 49th Street North, St. Petersburg, FL.

Vašingtonas (DC) latv. ev. lut. dr.: (400 Hurley Avenue, Rockville, MD 20850 – 3121). Tālrunis: 301-251-4151, epasts: dc-draudze@gmail.com, www.dcdraudze.org. Prāveste Anita Vārsberga Pāža (tālr.: 301-302-3270). Draudzes priekšniece Dace Zalmane. **Katru svētdienu 11:00** dievkalpojums – klātienē & tiešsaistē (ZOOM). Katru trešdienu 10:00 Rīta svētbrīdis (ZOOM). ZOOM pieslēgšanās norādes ir atrodamas draudzes mājas lapā www.dcdraudze.org.

Lūgums turpmāk SARĪKOJUMU un DIEVKALPOJUMU ziņas sūtīt Inesei Zaķis uz e-pastu rigaven@aol.com līdz piektdienai vai tieši uz redakciju Rīgā, uz e-pastu: redakcija@laiks.us ne vēlāk kā PIRMDIENĀS

Mūžībā aizgājis mūsu mīlais filistrs

ULDIS BRIEDIS

Dzimis 1933. gada 26. martā Rīgā, Latvijā, miris 2023. gada 3. martā Northbrook, Illinois, ASV

Sit tibi terra levis!

Sērās pieminot
TERVETIAS FILISTRU BIEDRĪBAS KOPA ĀRZEMĒS

Dieva mierā devies draugs, vīrs, tēvs, vectēvs

RICHARD H. NETZ

Dzimis 1939. gada 9. decembrī Mineapolē, Minesotā, ASV, miris 2023. gada 6. aprīlī Blaine, Minesotā, ASV

Nāves nav,
Ir iziešana no miglas lielajā gaismā.
/Pauline Zalāne/

Mīlestībā un piemiņā paturēs
SIEVA MARIJA SKUTĀNE NETZ
MEITA DIANNA MARIJA PETERSON, VĪRS MARK PETERSON,
MAZBĒRNI MATTHEW, KATELYN, SAMANTHA
JĀNIS UN BOŽENA DIMANTS
ST. PAULAS LATVIEŠU KATOĻU DRAUDZE

SPORTS

(Turpināts no 17. lpp.)

Turklāt Porziņģi pagājušajā sezonā neskāra lielas veselības likstas, laukumā viņš devās 65 regulārā čempionāta spēlēs un bija viens no Vašingtonas vienības lideriem. Tiek ziņots, ka Porziņģim par jaunu līgumu nebūs grūti vienoties. Visticamāk, Latvijas basketbola zvaigzne parakstīs četru vai piecu gadu līgumu, kura vērtība būs robežās no 134 līdz 174 miljoniem ASV dolāru. Lēmums Porziņģim ir jāpieņem līdz 29. jūnijam.

Otrajā spēlē pret Šveici pārliecinoši-5:1

Latvijas hokeja izlases pārbaudes spēle pret Šveici "Arēna Rīga" // FOTO: Edijs Pāļens/LETA

Latvijas vīriešu hokeja izlase Rīgā svinēja uzvaru atkārtotajā pārbaudes spēlē pret Šveices valstsvienību ar 5:1 (1:1, 1:0, 3:0). Vārtus Latvijas izlasē guva Toms Andersons, Rodrigo Ābols, Dans Ločmelis, Miks Tumānovs un Mārtiņš Dzierkals. Ceturtajā minūtē Enco Korvi no zilās līnijas raidīja ripu vārtos. Latvijas izlases vārtsargs Ivars Punnenovs bija noseigts. Tāpat Kaspars Daugaviņš nosedza skatu viesu vārtsargam Leonardo Dženoni, kad vārtus 15. minūtē no Ābola un Daugaviņa piespēlēm ar metienu no metriem pieciem guva Andersons. Vadībā Latvija izvīrijās 28. minūtē vairākumā, kad Ābols no vārtu priekšas pārsēja Dženoni ar metienu vārtu labajā augšējā stūrī, rezultātīvas piespēles nopelnot Andersonam un Ronaldam Kēniņam. 42. minūtē šveicieši aiz saviem vārtiem kļūdījās piespēlē, ripu pārķēra Miks Indrašis, kurš to piespēlēja vārtu priekšā Danam Ločmelim, kurš bez apstrādāšanas raidīja to vārtu labajā augšējā stūrī, – 3:1. Neilgi pēc tam ripa pabija Punnenova vārtos, taču Šveices hokejists pēc ripas atlēciena no gala apmales to vārtos nogādāja ar kāju, un vārti netika ieskaitīti. Kaut gan uzbrukt centās Šveice, 52. minūtē Miks Tumānovs panāca 4:1. Aizsargs no zilās līnijas kreisajā laukumā pusē pievirzījās tuvāk vārtiem, pa ceļam ar mānu kustību atstājot pa kreisi no sevis pretspēlētāju, un raidīja ripu vārtu kreisajā stūrī. 5:1 ar metienu no pretinieku zilās līnijas tukšos vārtos panāca Mārtiņš Dzierkals. Pirmajā savstarpējā pārbaudes spēlē piektdien ar 5:3 pāri bija Šveices hokejisti.

Latviešu volejbolisti Amerikā

NCAA čempionātā ASV Mika Ramaņa pārstāvētā Brigama

Janga Universitātes (BYU) vienība cietusi zaudējumu savas konferences (MPSF) pusfinālā. Ceturdaļfinālā Stenfordā ar otro numuru izsētā BYU vienība ar 3-1 (20:25, 25:23, 25:18, 25:15) pieveica Konkordijas Universitāti Irvainā, bet pusfinālā ar 2-3 (20:25, 25:23, 22:25, 25:22, 12:15) atzina Stenforda Universitātes pārākumu. Latvijas spēlētājs pirmajā cīņā guva 11 punktus uzbrukumā un divus punktus blokā, bet otrajā Ramanis sakrāja 10 punktus uzbrukumā, vienu – ar servi un 1,5 punktus – blokā.

Ramanis izpelnās atzinību NCAA

// FOTO: BYU Men's Volleyball

Lai arī Mika Ramaņa pārstāvētā augstskola neiekļuva Nacionālās koledžu sporta asociācijas (NCAA) izslēgšanas spēlēs, Latvijas volejbolists pagājušajā nedēļā izpelnījās individuālu atzinību. Ramaņa pārstāvētā Brigama Janga Universitātes (BYU) vienība neiekļuva izslēgšanas spēlēs un volejbolists netika iekļauts sezonas labāko spēlētāju simboliskajās izlasēs, tomēr Amerikas Volejbola treneru asociācija (AVCA) otrā kursa studentu Ramanis iekļuva to volejbolistu sarakstā, kuri pelnījuši īpašu godu, lai arī nav iekļauti simboliskajās izlasēs. Ramanis šosezon bija savas komandas lideris gūtajos punktos (362 p.), uzbrukumā gūtajos punktos (313), uzbrukuma sitienos (681) un uzbrukumu efektivitātē (30,8%), palīdzot "Cougars" savā laukumā panākt bilanci 14-0. Ramanis tika iekļauts arī savas konferences (MPSF) šīs sezonas pirmajā simboliskajā komandā un bija vienīgais BYU spēlētājs, kurš šosezon tika pie MPSF nedēļas labākā uzbrukuma spēlētāja goda.

Atkal bešā

Rīgā norisinājās Eiropas U17 čempionāta kvalifikācijas 2. kārtā meiteņu izlasēm. Rīgas 49. vidusskolas sporta hallē Latvijas volejbola meiteņu izlase sestdien ar 0-3 (23:25, 14:25, 13:25) zaudēja Slovēnijas valstsvienībai un U17 Eiropas čempionāta kvalifikācijas grupā ierindojās trešajā vietā, apsteidzot Somiju. C grupā par divām ceļazīmēm uz finālturnīru cīnījās Latvija, Slovēnija, Somija un Grieķija. Punkti turnīra tabulā tobrīd bija šādi: Slovēnija 5, Grieķija 5, Latvija 3,

Somija 2. Grupas pēdējā spēlē spēkojās Latvija un Slovēnija. Latvijas izlases rindās 8 un 7 punktus guva attiecīgi Katrīna Štruka un Anabella Maļina, kura sakrāja četrus eisu. Slovēnijas rezultatīvākā volejboliste bija Emi Juriča ar 11 punktiem. Lai iekļūtu finālturnīrā, grupas pēdējā spēlē Latvijai vajadzēja 3-0 vai 3-1 uzvaru cīņā pret Slovēniju, kas zaudējuma gadījumā netiktu tālāk. "Slovēnijai šodien vajadzēja uzvaru, ko arī sasniedza, jo tā ir daudz spēcīgāka komanda. Mums pietrūka pieredzes un spēles līmeņa. Tikla otrā pusē četras piecas spēlētājas bija pilnīgi citā līmenī," norāda Latvijas meiteņu izlases galvenais treneris Daniele Mario Kapriotti. "Vēlos, lai jūtam līdzīgu mūsu komandai un neželojamies, jo citādi ir risks sabojāt labo. Ceru, ka meitenes šo turnīru pametīs ar pareizām emocijām un motivāciju sasniegt ko vairāk." Punkti turnīra noslēguma tabulā: Slovēnija 8, Grieķija 5, Latvija 3, Somija 2.

U17 zēnu izlase

20.-22. aprīlī Serbijā notika Eiropas U17 čempionāta kvalifikācijas 2. kārtā zēnu izlasēm. B grupā par divām ceļazīmēm uz finālturnīru cīnījās Latvija, Serbija, Austrija un Vācija. Pirms pēdējās dienas mačiem jau bija skaidrs, ka finālturnīrā ir iekļuvuši serbi un austrieši. Savā grupas pēdējā mačā Latvijas zēnu izlase ar 0-3 (18:25, 15:25, 19:25) zaudēja vāciešiem. Mūsu izlases rindās pa septiņiem punktiem guva Valters Ķirsons un Eduards Dūdēns, savukārt Vācijas rezultatīvākais volejbolists bija Jošua Hubers ar 12 punktiem. Kvalifikācijas pirmajā cīņā izdevās diezgan līdzvērtīgi nospēlēt pret laukuma saimniekiem. B grupas noslēdzošajā mačā Austrija ar 3-2 (20:25, 25:22, 16:25, 25:18, 17:15) uzvarēja serbus. Punkti turnīra noslēguma tabulā: Austrija 7, Serbija 7, Vācija 4, Latvija 0. Savās pēdējās divās kvalifikācijas spēlēs mūsu izlase zaudēja austriešiem un vāciešiem.

Latvijas zēnu izlases sastāvs mācās un trenējas Murjāņu Sporta ģimnāzijā. Un kārtējo reizi mūsu jaunatnes volejbola komandas nevar izcīnīt vietu Eiropas labāko komandu finālturnīrā, kaut šogad bija palielināts finālsacensību komandu skaits uz 16, turklāt kvalifikācijā nepiedalījās tradicionāli spēcīgās Krievija un Baltkrievija. Lielas cerības tika saistītas ar meiteņu komandu, kurai netrūka ne gara auguma uzbrucēju un daudzām bija Baltijas līgas cīņu pieredze; arī spēles vadīja prasmīgs treneris. Jau gadiem tiek runāts par nepilnībām jaunatnes volejbola sagatavošanas sistēmā, bet tālāk par runām netiekam. Starp citu, abas Igaunijas U-17 komandas finālturnīrā iekļuva, bet Lietuva nepiedalījās kvalifikācijā.

U17 EČ zēnu kvalifikācijas spēles Serbijā

20.04. 20:00 Latvija – Serbija 0-3 (22:25, 21:25, 19:25)

21.04. 17:30 Latvija - Austrija 0-3 (12:25, 19:25, 17:25)

22.04. 17:30 Latvija - Vācija 0-3 (18:25, 15:25, 19:25)

U17 EČ meiteņu kvalifikācijas spēles Rīgā

20.04 18:00 Latvija - Grieķija 0-3 (16:25, 23:25, 22:25)

21.04 18:00 Latvija - Somija 3-1 (25:17, 25:20, 17:25, 25:20)

22.04 18:00 Latvija - Slovēnija 0-3 (23:25, 14:25, 13:25)

Blūgera pārstāvētā "Golden Knights" svin uzvaru Stenlija kausa spēlē

// FOTO: Reuters/Scanpix/LETA

Latvijas hokejistam Teodoram Blūgeram laukumā nedodoties, Vegasas "Golden Knights" sestdien Vinipegā svinēja uzvaru Stenlija kausa pirmās kārtas mačā. Latvieša pārstāvētā "Golden Knights" viesos pagarinājumā ar 5:4 (2:1, 2:0, 0:3) pārsēja Vinipegas "Jets", sērija līdz četrām uzvarām panākot 2-1. Čendlers Stīvensons un Džeks Aikels vairākumā jau septītajā minūtē bija panākuši viesiem divu vārtu pārsvaru, bet desmitajā minūtē Kails Konors vienus vārtus atguva. Otrajā trešdaļā Aikels vairākumā guva vēl vienus vārtus, bet Kīgens Kolesers panāca 4:1. Tomēr "Jets" hokejisti 22 sekundes pirms pamatlaika beigām atspēlējās pēc Nino Nīderreitera, Marka Skaifela vairākumā un Edama Lourija gūtajiem vārtiem. Uzvaras vārtus otrā pagarinājuma ceturtajā minūtē guva Maiks Amadio. Aikels sakrāja trīs (2+1) rezultatīvas punktus, bet zaudētājiem trīs rezultatīvas piespēles Nīla Paionka kontā. "Golden Knights" vārtus sargāja Lorāns Brosuā, kurš tika galā ar 30 metieniem, bet otrā laukuma galā Konors Helebiks atvairīja 43 metienus.

Vai Balinskim izdosies?

26 gadus vecais Uvis Jānis Balinskis kļuva par reto latvieti, kam dota iespēja sevi mēģināt pierādīt Nacionālās hokeja līgas (NHL) komandai. Viņam kabatā viena gada divvirzienu līgums ar Floridas "Panthers", kas līdz šim gan latviešiem nav bijusi veiksmīga pieturvieta. Vai Uvim no Ventspils izdosies uzkāpt pasaules hokeja Everestā? Līdz šim Balinskis profesionāli spēlējis tikai Čehijā un Latvijā. Tiesa, savu ceļu gājis un spēcīga personība bijis vienmēr. Gan trenējoties Ventspilī, gan vēlāk saprotot, ka izaugsmei nepieciešams atstāt dzimto zemi. Viņš ar drauga palīdzību iekārtojās kādā Vācijas

junioru komandā, bet brīvajā laikā piepelnījās, šķirojot pasta sūtījumus, lai kaut nedaudz atslodotu vecāku finansiālo veltumu. Ļoti ātri ielauzies Rīgas "Dinamo" pirmajā komandā, ieceļot no junioriem, Uvis 2020. gadā nekautrējās skaļi pateikt, ka zaudējumi viņam jau līdz kaklam. Tāpēc, lai pamainītu vidi, rastu jaunus izaicinājumus un izbaidītu arī kādas uzvaras garšu, viņš pievienojās Čehijas ekstralīgas klubam no Litvīnovas. Divas sezonas šajā rūpniecības pilsētā ļāva labi iepazīt čehu hokeju, bet šosezon Libereces "balto tīgeru" rindās jau viņš kļuva par visas līgas rezultatīvāko aizsargu. Tas nepalika nepamanīts, nedraftētajam latvietim parakstot līgumu ar "Panthers" organizāciju. Skaidrs, ka uzreiz spēlēt NHL viņam neviens iespēju nedos (ceru, ka smagi kļūdos), bet kāpiens Everestā ierasti būs jāsāk Amerikas Hokeja līgas (AHL) piekājē. Floridas sistēma gadu gaitā pagaršojusi, mazliet pakošļājusi, bet "izsplāvisi" gan Sandi Ozoliņu, gan Herbertu Vasiljevu, gan Jāni Spruktu un Rodrigo Ābolu, kā arī Rūdolfu Balceru. Cerams, ka Balinskim vēl ilgi būs iespēja sauloties Sanraizā, kur atrodas "Panthers" arēna.

Blūms izcīna 11. vietu prestižās sacensībās Vācijā

// FOTO: KMC

Latvijas vadošais kalnu ritenbraucējs Mārtiņš Blūms svētdien Vācijā finišēja 11. vietā UCI HC kategorijas MTB XCO krosā – "Heubacher Mountainbikefestival". Cēsiniēks nopelnīja 20 UCI pasaules ranga punktus. "Heubacher Mountainbikefestival" ir vienas no prestižākajām Olimpiskā krosa sacensībām Vācijā. Pēc plānveidīgas augstkalnes nometnes Itālijā, sacensībās startēja arī Latvijas čempions Mārtiņš Blūms. Kopumā elites grupā vīriem uz starta izgāja 38 sportisti. Nepārspēts izrādījās Francijas sportists Džošuā Dubā (01:20:02), kurš tuvāko sekotāju Pjēru de Froidmontu no Beļģijas apsteidza par 11 sekundēm. Labāko trijnieku noslēdza mājinieks Luka Švarcbruers (+00:00:44). Mārtiņš Blūms distances laikā atrada labu ritmu un finišu sasniedza 11. vietā. Trenera Jāņa Mūsiņa audzēknis finišēja 4 minūtes un 10 sekundes pēc uzvarētāja. Mūsu sportists nopelnīja 20 UCI pasaules ranga punktus.

Sporta ziņas sakopojis
ANDRIS KĻAVIŅŠ